

Koyro Kaatatuwaa Mas'aafaa Geluwaa

Kaatatuwaa Mas'aafaa koyro shaakuu, Sammeela mas'aafatuwaa laa"atuwaan doometteedda, Israa'eeliyaa biittaa kaatetuwaa taarikiyaappe atteeddawaa kaalliide odee. Mas'aafaa heezzu waanna waanna kifiletuwaan shaakki s'eellanaw danddayeetto.

1. Solomone bare aawuwaa Daawita sa'aan Israa'eelanne Yihudaa kaatiyaa gidiyaawaanne Aa aawuwaa Daawita hayk'uwaabaa odee.
2. K'ay ha mas'aafay Solomone kawutetsaa ek'uwaanne I ootseedda kiitaa odiyaa taarikiyaa. I ootseedda oosotuwaappe odanaw doonaa kumiyaawe Yerusaalamen gimbbetteedda Geeshsha Golliyaa.
3. Israa'eelii huup'issanne gedissa kawutetsaa geetettiide laa"u kesiide shaaketteeddawaanne he shaaketteedda kawutetsatuwaa Kiristtoos yelettanaappe kase, udduppuntso s'eetu laytsay gakkanaw duma duma mooddeedda kaatetuwaa taarikiyaa odee.

Ha laa"u mas'aafatuwan asaa kaaletsiyaa kaatii lo"anne iitanne geetettiide pirddetiyaawe, S'oossaw I ammanettiyaawaa keenaana. Hewaadankka k'ay he biittay dic'c'iyaa dichchayenne demmiyaa injjii he kaaletsiyaa kaatii S'oossaw ammanetteedawaa keenaana. Hara baggana k'ay allaga s'oossattoo

goynneeddawenne azazettenan is's'eeddawe
 kaaletsiyaawanttakka kaalliyaa asaakka
 bashshaw afeedda. Huup'issa bagga kawutetsaa
 kaatetuu ubbaykka paac'iyaan kunddeeddino.
 Shin Yihudaa kaatetuwa taarikii iitatuwaakka
 lo"otuwaakka odee.

Kaatetuu mas'aafan koyro kifiliyaan daro
 eretteeddawanttu, S'oossaa doonaa gidiide
 timbbitiyaa k'aalaa odeeddanne Asay eek'aw
 goynnenna malanne S'oossaw azazettenan
 is's'enna mala, minisiide erisseedda timbbitiyaa
 odiyaa mino asatuwaa. Unttuntuppekka
 eretaa dariyaawe Eelaasa. Eelaasi Ba'aala
 k'eesetuwaana naasetteedda taarikiikka he
 sa'aan odetteedda (Shemppuwaa 18 s'eella).

Shemppatuwaa Ubbatoo Imetteedda K'antsa K'ofatuwaa

Daawitaa Wodiyaa Wurssetsaa 1:1–2:12

Solomone Kaatiyaa Gidussaa 2:13-46

Solomona Kawutetsaa 3:1–11:43

Koyro Laytsatuwaa 3:1–4:34

Geeshsha Golliyyaa Oosuwaa 5:1–8:66

Wurssetsaa Laytsatuwaa 9:1–11:43

Shaaketteedda Kawutetsaa 12:1–22:53

Pudehaa Yaratuwaa Makkalaa 12:1–14:20

Yihudaanne Israa'eeliyaa Kaatetuwa 14:21–
 16:34

Nabiyaa Eelaassa 17:1–19:21

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaaba 20:1–22:40

Yihudaa Kaatiyaa Iyoosaafas'anne

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaaziyaassa 22:41-
 53

Daawite Wodiyaa Wurssetsaa

(1:1–2:12)

Kaatii Daawite C'imeedda

¹ Kaatii Daawite c'imiide wodiyaa loytsi sug-eedda. Yaateeddawoo k'oomatuu mayuwaa Aa bolla kuurinakka Aa ho'ennan is's'eedda.

² Hewaa diraw, Aa oosanchchatuu Aa, «Kaatiyaa matan de'ana malanne Aa naagana mala, itti wodoro naatto nuuni new koyana; nu godaa kaatiyaa ho'etsanaw iza Aa miyiyaan gisanaw danddayaw» yaageeddino.

³ Unttuntu Israa'eeliyaa biittan ubbaan koyiide Abishaago geetettiyaa itti malaa lo"o wodoratto Shuneema geetettiyaa katamaappe demmiidde izo kaatiyaw aheeddino.

⁴ He gellayatta loytsa malaa lo"o na'aa. Iza kaatiyaa naagaaddunne aw ootsaaddu; shin kaatii izina gisuwaan gaketti erenna.

Adooniyaas Kaatetanaw Koyeedda

⁵ Haggiitti na'ay Adooniyaas, «Taani kaatetanaw koyaad» yaagi denddiide paraa gaaretuwaanne paratuwaa bare sintsan wos's'iyaa ishatamu asaana giigisseedda.

⁶ Aa aawuu aban geliide, «Ayaw hawaa ootsay?» giide ubbakka Aa oochchi erenna. Adooniyaasikka k'ay malaa loytsi lo"o asaa; I Abeselooma kaalliide yeletteedda.

⁷ Adooniyaas S'aruuyi na'aa Yoo'aabanne k'eesiyaa Abiyaataara ha yewuwaa zoretaa besseedda; unttuntu Aa maaddanaw mayyeeddino.

⁸ Shin k'eesiyaa S'aadook'e, Yoodaahē na'ay Banaayi, timbbitiyaa odiyaa Naataani, Shim"i, Ree'inne Daawita naagiyaawanttu Adooniyaasana baawa.

⁹ Itti gallassi Adooniyaas Eniroogeela katamaa matan Zoheleeta Zaallaa geetettiyaa sa'aan dorssatuwaa, mehetuwaanne bolttibolтта maratuwaa yarshsheedda. Kaatiyaa naanaa bare ishātuwaa ubbaanne kaatiyaw ootsiyaa Yihudaa asatuwaa ubbaa bare yarshshiyaa sa'aa s'eeseedda;

¹⁰ shin timbbitiyaa odiyaa Naataana, Banaaya, kaatiyaa naagiyaawanttanne bare ishaa Solomona s'eesibeenna.

Solomone Kaateteedda

¹¹ Hewaappe guyyiyaan, Naataani Solomone daayo Berssaabeeho hawaadan yaagiide oochcheedda; «Nu goday Daawite erennan de'ishshin, Haggiitti na'ay Adooniyaas kaateteeddawaa neeni sisabeykkiiyye?

¹² Yaatooppe, ha"i neeni ne shemppuwaanne ne na'aa Solomone shemppuwaa waataade ashshan-intto neena taani ane zoray.

¹³ Kaatiyaa Daawitakko gelaade hawaadan yaaga; «Ta godaw kaatiyaw, taw ne k'oomatiw, «Tuma, taappe guyyiyaan ne na'ay Solomone kaatetana; ta kawutetsaa araatan I uttanawaa» yaagaade c'aak'k'abeykkii? Yaatina, Adooniyaas ayaw kaateteedee?» yaaga.

¹⁴ Neeni kaatiyaanna haasayaadde yaan de'ishshin taani gelaade, ne haasayaa mayzzaade haasayana» yaageedda.

15 Berssaaba c'imeedda kaatiyaa haasayisanaw I de'iyaa ilppinniyaa gelaaddu; Shuneema katamaappe yeedda Abishaaga kaatiyaa naaganaw.

16 Berssaaba kaatiyaa sintsan kundda guufannaaddu.

Kaatii, «Aya koyaadii?» yaagiide oochcheedda.

17 Iza, «Ta godaw, taw ne k'oomatiw, «Taappe guyyiyaan ne na'ay Solomone kaatetana; ta kawutetsaa araatanikka I uttanawaa» gaade Med'inaa Godaan, ne S'oossan, neeni c'aak'k'aadda.

18 Shin ha"i Adooniyaas kaateteedda; neeni ta goday kaatii hewaa erakka.

19 I loytsi daro mehetuwaa, bolttibolтта maratuwaanne dorssatuwaa Yarshshiidde kaatiyaa naanaa ubbaa, k'eesiyaa Abiyaataaranne ola gadaawaa Yoo'aaba s'eeseedda; shin ne k'oomaa Solomona s'eesibeenna.

20 Ta godaw kaatiyaw, ta godaappe kaatiyaappe guyyiyaan ooni ne kawutetsaa araatan uttanentto eranaw Israa'eeliyaa asaa ubbaa ayfii neena s'eelli utteedda.

21 Hewe d'ayooppe, ta goday kaatii hayk'k'iidde bare mayzzan gaketiyaa wode, taaninne ta na'ay Solomone dabaa ootseedda asaadan payddetana» yaagaaddu.

22 Berssaaba biro kaatiyaanna haasayishin, timbbitiyaa odiiyaa Naataani kaatiyaa golliyyaa gakkeedda.

23 Kaatiyaw, «Timbbitiyaa odiiyaa Naataani yeedda» yaagiide odeeddino. Yaatina, Naataani

kaatiyaa sintsa aad'd'iide, bare deemuwaa sa'aa gatsiide goynneedda.

²⁴ Hewaappe guyyiyaan Naataani, «Ta godaw kaatiyaw, neeppe guyyiyaan Adooniyaas kaatetanaadaaninne ne kawutetsaa araatan uttanaadan odaaddiyye?

²⁵ Hachche I duge biide loytsi daro mehetuwaa, bolttibolтта maratuwaanne dorssatuwaa yarshshiidde kaatiyaa naanaa ubbaa, olaa gadaawatuwaanne k'eesiyaa Abiyaataara s'eeseedda. Unttuntu ha"i aanana miiddinne ushiidde, «Kaatii Adooniyaas med'inaw de'o!» yaagi de'iino.

²⁶ Shin taana ne k'oomaa, k'eesiyaa Sadook'a, Yoodahe na'aa Banaayanne ne k'oomaa Solomona s'eesibeenna.

²⁷ Hawe ta godaa kaatiyaappe guyyiyaan Aa kawutetsaa araatan ooni uttanentto bare k'oomatuwaa erissennan de'iidde ta goday kaatii ootseeddabeeyye?» yaageedda.

²⁸ Kaatii Daawite, «Berssaabeeho taw s'eesite» yaageedda; kaatii de'iyaa sa'aa gelaade Aa sintsan ek'k'aaddu.

²⁹ He wode kaatii iziw hawaadan yaagiide c'aak'k'eedda; «Taana meto ubbaappe ashsheeda Med'inaa Goday ero!

³⁰ Med'inaa Godaan, Israa'eeliyaa S'oossan taani new c'aak'k'eedda c'aak'uwaa tumu hachche polana; taappe guyyiyaan ne na'ay Solomone kaatetana; ta kawutetsaa araatan, ta sa'aan I uttanawaa» yaageedda.

³¹ Berssaaba bare deemuwaa sa'aa gatsaade kaatiyaa sintsan wutushaade kaatiyaa, «Ta goday, Kaatii Daawite med'inaw de'o!» yaagaaddu.

³² Hewaappe guyyiyaan Kaatii Daawite, «Taw k'eesiyaa Saadook'a, timbbitiyaa odiyaa Naataananne Yoodaaha na'aa Banaaya s'eesiide gelissite» yaageedda. Unttuntu geliide, kaatiyaa sintsa aad'd'eedino.

³³ I unttunta, «Ta k'oomatuwaa hinttenana akki biide, ta na'aa Solomona taani toggiyaa bak'uluwaa togissiide, duge Giyoone pulttiyyaa afite.

³⁴ K'eesiyaa Saadook'inne timbbitiyaa odiyaa Naataani Aa okkiide Israa'eeliyaa asaa bollan kawutsino. Hewaappe guyyiyaan malakataa punniide, hinttenttu k'aalaa d'ok'k'u ootsiide, «Kaatii Solomone med'inaw de'o!» yaagite.

³⁵ Hewaappe guyyiyaan hinttenttu Aa gedeniide aanana pude biite; I yiide ta kawutetsaa araatan uttiide, ta sa'aan kaatetto. Taani Israa'eelanne Yihudaa mooddiyaawaa udaade Aa suntsaad» yaageedda.

³⁶ Yoodaaha na'aa Banaayi kaatiyaw zaariide, «Amen"i! Med'inaa Goday, ta godaa kaatiyaa S'oossaykka hewaa go!

³⁷ Med'inaa Goday ta godaana kaatiyaanna gideeddawaadan Solomonenakka gido; yaatina, Aa kawutetsaa araataa ta godaa Kaatiyaa Daawita kawutetsaa araataappekka aatsiide gitayo» yaageedda.

³⁸ Hewaa diraw, k'eesiyaa Saadook'e, timbbitiyaa odiyaa Naataani, Yoodaaha na'ay Banaayinne kaatiyaa naagiyaawanttu Solomona Kaatii Daawite toggiyaa bak'uluwaa togissiide, Giyoone afeedino.

³⁹ K'eesiyaa Saadook'e S'oossaa

Dunkkaaniyaappe zayitiyaa kac'iyaaan tigi akkiide, Solomona okkiide kaateyeedda. Hewaappe guyyiyaan untuntu uluduuddiyaa punnina, Asay ubbay bare k'aalaa d'ok'k'u ootsiide, «Kaatiyaa Solomone med'inaw de'o!» yaageedda.

⁴⁰ Asay ubbaykka Aa kaalliide pude beedda; untuntu suusulliyaa punni punniide kaa'iidde loytsi nashetteeddino. He hobboc'etsan biittay k'aas's'eedda.

⁴¹ Adooniyaasinne aanana de'iyaa imatsatuu baalaa mi wurssiidde hawaa siseeddino. Uluduuddiyaa punuwaa sisiide Yoo'aabe, «Ha kataman kooshumiyaa walassay ubbay aybabee?» yaagiide oochcheedda.

⁴² I biro haasayishin k'eesiyaa Abiyaataara na'ay Yoonataani gakki wod'd'eedda. Adooniyaas, «Ane haa gela. Ne mala lo"o Asay lo"o oduwaa ahennaan aggena» yaageedda.

⁴³ Yoonataani, «tuytti, taani lo"o oduwaa ahabeyikke! Nu goday Kaatii Daawite Solomona kaateyeedda.

⁴⁴ Aa gedenana mala kaatii k'eesiyaa Saadook'a, timbbitiyaa odiiyaa Naataana, Yoodahe na'aa Ba-naayanne kaatiyaa naagiyaawantta aanana yed-deedda; untuntu kaatii toggiyaa bak'uluwaa Aa togisseeddino.

⁴⁵ K'eesiyaa Saadook'inne timbbitiyaa odiiyaa Naataani, Giyoone Shaafaan Aa okkiide kaateyeeddino; hewaappekka untuntu hobboc'iidde pude beeddino; hewoo katamaykka kooshum-mee. Ha"i hinttenttu sisiyaa walassay hewaa.

⁴⁶ Hewaa bollakka Solomone kawutetsaa araatan utteedda.

⁴⁷ K'ay kaatiyaa oosanchchatuukka nu godaa Kaatiyaa Daawita, «Ne S'oossay Solomona waariyaa newaappekka aatsi waareyo! Aa kawutetsaa araataa newaappekka aatsi gitayo!» yaagiide anjeeeddino. Kaatii bare arsaan de'iide hokkiide S'oossaw goynniide,

⁴⁸ «Ta kawutetsaa araatan uttiide ta sa'aan kaatetiyaawaa taana hachche ta ayfiyaan besseedda Med'inaa Goday Israa'eeliyaa S'oossay galatetto!» yaageedda» yaageedda.

⁴⁹ Hewaa sisiide, Adooniyaas imatsatuu ubbay dagammi denddiide, laaletteeddino.

⁵⁰ Adooniyaas Solomonaw yayyi biide, yarshshiyaa sa'aa kac'etuwaa oyk'k'eedda.

⁵¹ Asay Solomona, «Adooniyaas Kaatiyaa Solomonaw yayyiide, yarshshiyaa sa'aa kac'etuwaa oyk'k'iide, Kaatii Solomone taana bare k'oomaa mashshaan wod'enaadan taw hachche c'aak'k'o yaagee» yaagiide odeeddino.

⁵² Solomone zaariide, «I bare hanuwaa loyt-sanawaa gidoope, haray attina Aa huup'iyaaappe itti binnaanaynne boshetenna; shin aan iitatetsay beettinto, I hayk'k'ana» yaageedda.

⁵³ Hewaappe guyyiyaan Kaatii Solomone asaa kiittina, untuntu yarshshuwaa yarshshiyaa sa'aappe duge Aa wotseeddino. Adooniyaas yiide, Solomonaw goynneedda; yaatina, Solomone Aa, «Ne soo ba» yaageedda.

Daawite Solomonaw Wurssetsa Azazuwaa Im-meedda

¹ Daawite hayk'k'iyaa wodii matina, bare na'aa Solomona hawaadan yaagiide azazeedda;

² «Taani hayk'k'iyaa wodii mateedda. Hewaa diraw, minna; genchcha asaa gidaa.

³ Med'inaa Goday ne S'oossay azazeeddawaa naaga; Aa ogiyaan hametta; Muse Higgiyan s'aafetteeddawaadan Aa awaayuwaa, Aa azazuwaa, Aa higgiyaanne Aa wogaa naaga. Yaatooppe, neeni ootsiyaabay ubbayenne neeni biyaasa'aa ubbay new injjetanawaa.

⁴ K'ay Med'inaa Goday taana, «Ne zeretsatuu barenttu de'uwaan naagettiide de'ooppe, untunttu ta sintsan barenttu kumentsaa wozanaappenne barenttu kumentsaa shemppuwaappe amanettiide hamettooppe, Israa'eeliyaa kawutetsaa araatan uttiyaa Asay new ubbakka d'ayenna» yaageedda hidootaa k'aalaa taw polana.

⁵ «K'ay S'aruuyi na'ay Yoo'aabe Israa'eeliyaa olaa gadaawatuwaa laa"uwaa, Neera na'aa Abaneeranne Yetera na'aa Amaasa wod'iide, I taana ootseeddawaa neeni akeekaasa. Hewenne, untunttu olaa wode wod'eeddawaa haluwaa untuntta siga wode wod'iide, he suutsan bare s'eessaa sak'k'iyaanne bare gediya c'aammaa alleek'k'eedda.

⁶ Neeni Aa ne aad'd'eeda eratetsaadan kiiteta; barew mata I c'imiide saro hayk'k'anaadan ootsoppa.

⁷ «Shin Gala'aade geetettiyaa biittan de'iyaa Barzzillaaya naanaw lo"a; untunttu ne maaddan miyaa asaana miino. Ayaw gooppe, taani ne

ishaa Abeseloomappe bak'atiyaa wode, untunttu ta bagga giddeeddino.

⁸ «Taani Maahinayma katamaa beedda wode, taana iita shek'k'a shek'k'eedda Biiniyaama gadiyaan Baahuriima katamaappe yeedda Geera na'aa Shim"i neenana de'iyaaawaa hassaya. I taananna gaketanaw Yorddaanoosa Shaafaa duge yeedda wode, «Taani neena wod'ikke» gaade Med'inaa Godaan aw c'aak'k'aad.

⁹ Shin ha"i neeni Aa s'illo asaadan paydoppa. Neeni aad'd'eeda eray de'iyaa asaa; neeni Aa waatanentto eraasa. Neeni he c'ima bitaniyaa hayk'k'uwaan mura» yaageedda.

Daawita Hayk'k'uwaa

¹⁰ Hewaappe guyyiyaan Daawite hayk'k'iidde, bare mayzzan gakettedda; yaatiide Daawita Kataman moogettedda.

¹¹ Daawite Israa'eeliyaa bolla oytamu laytsaa kaateteedda; Kebroonan laappun laytsaa, Yerusaaamen hattamanne heezzu laytsaa kaateteedda.

¹² Solomoninne bare aawuwaa Daawita kawutetsaa araatan utteedda; Aa kawutetsaykka loytsi minneedda.

Solomone Kaatiyaa Gidussaa

(2:13-46)

Adooniyaasa Hayk'k'uwaa

¹³ Haggiiti na'ay Adooniyaas, Solomona daay Berssaabikko beedda; Berssaaba, «Neeni taakko saruwaan yaad?» yaagaade Aa oochchaaddu.

I, «Ee; saruwaan yaad» yaagiide zaareedda.

¹⁴ Hewaappe guyyiyaan gujjiidekka, «Taani neena oochchiyaawe de'ee» yaageedda.

Iza, «Oochcha» yaagaaddu.

¹⁵ I hawaadan yaageedda; «Kaatetanaw bessiyaawe taana gideeddawaanne Israa'eeliyaa Asay ubbay taana barenttu kaatiyaadan s'eelleeddawaa neeni ne huup'iyaw eraasa. Shin yewotuu laamettina kawutetsay ta ishaw yuuyyeedda; hewenne, aw Med'inaa Godaappe yeedda.

¹⁶ Ha'i taani neena ittibaa oochchana. Hayyanaa taw is's'oppa» yaageedda.

Iza, «Oochcha» yaagaaddu.

¹⁷ I, «Kaatii Solomone new is's'aaddi geena; hewaa diraw, Shuneema katamaappe yeedda Abishaago giyaa wodoratto taani akkanaaddan I izo taw immana mala, hayyanaa Aa taw oochchaarikki» yaageedda.

¹⁸ Berssaaba, «Daro lo"a; taani hewaa nediraa kaatiyaw odana» yaagaaddu.

¹⁹ Hewaa diraw, Berssaaba Adooniyaa kiitaa odanaw Solomonekko gelina, kaatii izo mokkanaw denddi ek'k'iide, iziw goynni simmiide bare kawutetsaa araatan utteedda. K'ay bare aattiw hara kawutetsaa araataa ahissiide, an bareppe ushechcha baggana utisseedda.

²⁰ Utteeddawaappe guyyiyaan, «Neena taani itti guutsabaa oochchiyaawe de'ee. Hayyanaa taw is's'oppa» yaagaaddu.

Kaatii zaariide izo, «Ta daayee, oochcha. Taani is's'ikke» yaageedda.

²¹ Aa, «Shuneema katamaappe yeedda Abishaago ne ishay Adooniyaas akkana mala aw immaarikkii» yaagaaddu.

²² Kaatii Solomone zaariide bare daayo, «Shuneema katamaappe yeedda Abishaago neeni Adooniyaasaw ayaw oochchay? I ta bayiraa gidennee? Neeni aw kawutetsaakka oochchanawaa shin aggaada! Ee, neeni aw, k'eesiyaa Abiyaatarawunne S'aruuyi na'aa Yoo'aabaw kawutetsaakka oochchanawaa aggaada!» yaageedda.

²³ Kaatii Solomone S'oossan c'aak'k'iide, «Adooniyaas hawaa oochcheedda diraw taani Aa wod'ana d'ayooppe, Med'inaa Goday taana wod'o!

²⁴ Ha"i simmi taana ta aawuwaa Daawita kawutetsaa araatan utissiide, ta kawutetsaa loytsi essiide, ta zaratuu de'ennaadan ootseedda Med'inaa Goday ero! Adooniyaasa hachche wod'ana!» yaageedda.

²⁵ Kaatii Solomone Yoodaahē na'aa Banaaya azazina, I biide Adooniyaasa shoc'iide wod'eedda.

Abiyaataara Guyye Yeddeeddino

²⁶ Hewaappe guyyiyaan, Kaatii Solomone k'eesiyaa Abiyaataara hawaadan yaageedda; «Neeni Anatootan de'iyaa ne gade guyye ba. Neeni hayk'k'anaw bessaasa; shin neena taani ha"i wod'ikke. Ayaw gooppe, neeni ta aawuwaa Daawita sintsan Ubbaa Mooddiiyaa Med'inaa Godaa Taabootaa tookkaade; k'ay ta aawuwaa metuwaa ubbaa aanana metootaadda» yaageedda.

27 Yaatiide Solomone Abiyaataara Med'inaa Godaa k'eesatuwaa gidiyaa sa'aappe diggiide, Med'inaa Goday Seelon Eeliya golliyyaa asaawaa odeeddawaa poleedda.

Yoo'aaba Hayk'k'uwaa

28 Abeselooma maaddana d'ayinttonne Adooniyaas maaddeedda Yoo'aabakko ha oduu gakeedda. Med'inaa Godaa Dunkkaaniyaw I bak'ati biide, yarshshiyaa sa'aa kac'etuwaa oyk'k'eedda.

29 Yoo'aabe Med'inaa Godaa Dunkkaaniyaw bak'atiide biide, yarshshiyaa sa'aa miyiyaan de'iyawaa Kaatiyaa Solomonaw odeeddino. Solomone Yoodaaha na'aa Banaaya, «Baade Aa wod'a!» giide azazeedda.

30 Banaayi Med'inaa Godaa Dunkkaaniyaa giddo geliide Yoo'aaba, «Kaatii neena, «Hawaappe kesa» yaagee» yaageedda.

Shin I zaariide, «Kesikke! Taani hawaan hayk'k'ana» yaageedda.

Banaayi kaatiyaw, «Yoo'aabe taw hawaa hawaa giide zaareedda» giide odeedda.

31 Kaatii Banaaya, «I geeddawaadan Aa kiiteta; Aa wod'aade mooga! Yaatooppe, Yoo'aabe s'illo asatuwaa suutsaa gussedda dabaappe taananne ta aawuwaa golliyyaa asaa geeshshaasa.

32 I gussedda suutsaa ac'uwaa Med'inaa Goday aw c'iggana. Ayaw gooppe, I ta aawuu Daawite erennan de'ishshin laa"u asatuwaa mashshaan wod'eedda; Israa'eeliyyaa olaa gadaaway Neera na'ay Abaneerinne Yihudaa olaa gadaaway

Yetera na'ay Amaasi, untuntu laa"attuukka aappe keekkaanne suuriyaa daro asaa.

³³ Yoo'aabe ha asatuwaa wod'eedda diraw, untuntu suutsaa dabay med'inaw Yoo'aaba huup'iyaaninne Aa zeretsatuwaa huup'iyaan wod'd'o. Daawita bollanne Aa golliiyaa asaa bolla, Aa zeretsatuwaa bollanne Aa kawutetsaa araataa bolla med'inaw Med'inaa Godaa sarotetsay gido» yaageedda.

³⁴ Hewaa diraw, Yoodaaha na'ay Banaayi pude kesiide, Yoo'aaba shoc'iide wod'eedda; I woran de'iyaa bare gaden moogetteedda.

³⁵ Kaatii Yoodaaha na'aa Banaaya Yoo'aaba sa'aan ola gadaawaa ootsiide suntseedda; k'ay Abiyaataara kotan k'eesiyaa Saadook'a suntseedda.

Shim"a Hayk'k'uwaa

³⁶ Hewaappe guyyiyaan Kaatii Solomone Shim"ayyo kiittiide hawaadan yaageedda; «New Yerusaaamen golliiyaa kees's'aade, yaan de'a; harasaa hak'anne booppa.

³⁷ Neeni katamaappe kesaade, K'ediroona Zangaaraa pinneedda gallassi hayk'k'anawaa era. Ne suutsaa gomii neena oyk'k'ana» yaageedda.

³⁸ Shim"i zaariide kaatiyaa, «Neeni giyaawe lo"a; taani ne k'oomay neeni ta goday kaatii geeddawaadan ootsana» yaageedda. Shim"i Yerusaaamen daro wodiya de'eedda.

³⁹ Shin heezzu laytsaappe guyyiyaan, Shim"a k'oomatuwaappe laa"atuu betiide, Maa'ika na'aa, Gaate Kaatiyaa Akiishakko biina, «Ne k'oomatuu Gaaten de'iino» giide Shim"aw odeeddino.

⁴⁰ I bare hariyaa kooriide, bare k'oomatuwaa koyanaw Akiishakko Gaate beedda; Gaateppe bare k'oomatuwaa zaariide aheedda.

⁴¹ Shim"i Yerusaalameppe Gaate katamaa biide simmeeddawaa Solomone siseedda wode,

⁴² Shim"a s'eesissiide hawaadan yaageedda; « Neeni yaappe denddaade harasaa hak'anne beedda gallassi, hayk'k'iyawaa era» gaade taani neena Med'inaa Godaan c'aak'k'etsaade seerabeykkita? He wode neeni «Ne giyaawe lo"a; eeno, taani azazettana» gaadda.

⁴³ Yaatina, Med'inaa Godaw c'aak'k'eedda c'aak'uwaanne ta azazuwaa ayaw naagabeykkii?» yaageedda.

⁴⁴ K'aykka kaatii Shim"a, «Ta aawuwaa Daawita bolla neeni ootseedda iita kiitaa ubbaa ne wozanay ereedda. Ha"i simmi ne iita kiitaa Med'inaa Goday new zaarana.

⁴⁵ Shin Kaatii Solomone anjjettana; Daawita kawutetsaa araataykka Med'inaa Godaa sintsan med'inaw saro de'ana» yaageedda.

⁴⁶ Kaatii Yoodaaha na'aa Banaaya azazeedda; Banaayi biide, Shim"a shoc'iide wod'eedda.

Yaatina, kawutetsay Solomone kushiyan minniide ek'k'eedda.

Solomona Kawutetsaa

3

(3:1–11:43)

Koyro laytsatuwaa

(3:1–4:34)

¹ Solomone Gibs'e Kaatiyaanna zuppetiide, Aa naatto barew machche ootsi akkiide bare kaatiyaa golliyaa, Med'inaa Godaa Geeshsha

Golliyaanne Yerusaalame yuushshuwaa dirssaa gimbbiide polanaw, izo Daawita Katamaa aheedda.

² Med'inaa Godaa suntsaw Geeshsha Gollii biro kees'ettibeenna diraw, Asay he wode goynniyaa d'ok'k'a gishuwaan yarshshiidde takkeedda.

³ Solomone Med'inaa Godaa siik'iyaawaa bare aawuwaa Daawita wogaan hamettiyaawaadan eriseedda; shin goynniyaa d'ok'k'a gishuwaan yarshsheeddanne is'aanaa c'uwisseedda.

⁴ Kaatii yarshshuwaa yarshshanaw Gabaa'oona beedda; ayaw gooppe, he sa'ay hara ubbaappe aad'd'i koshshiyaa goynniyaa d'ok'k'a sa'aa. Solomone sha"a mehiyaa ahiide, he yarshshiyaa sa'aan s'uuggiyaa yarshshuwaa yarshsheedda.

⁵ Med'inaa Goday Solomonaw Gabaa'oonan k'amma akumuwaan k'onc'c'eedda. S'oossay Aa, «Taani new ayaa Immanaadan koyay?» yaageedda.

⁶ Solomone, «Ne k'oomay ta aawuu Daawite new ammanettiyyaa s'illuwaanne suure asaa gidiyaa diraw, neeni aggena siik'uwaan Aa siik'aade. Neeni ha wolk'k'aama siik'uwaa aggena siik'aadde, hachche ha gallassi Aa kawutetsaa araatan uttiyaa attuma na'aa aw immaadda.

⁷ «Ha"ikka abeet Med'inaa Godaa, ta S'oossaw, neeni taana ne k'oomaa, ta aawuwaa Daawita sa'aan kaateyaadda. Shin taani guutsa na'aa gidiyaa diraw, asaa waata kaaletsanentto taani erikke.

⁸ Taani ne k'oomay neeni dooreedda asaa gid-don, paydu baynna asaa gid-don de'ay.

⁹ Hewaa diraw, taani ne asaa ayissanawunne lo"uwaanne iitaa shaakkaade eranaw taw ne k'oomaw akeeka wozanaa imma. Hewe d'ayooppe, ha ne wolk'k'aama asaa ooni kaaletsanaw danddayii?» yaageedda.

¹⁰ Solomone hewaa oochcheedda diraw, S'oossay nashetteedda.

¹¹ Hewaa diraw, S'oossay Aa hawaadan yaageedda; «Neni new laytsay aduk'k'anaw, woy dure gidanaw, woy ne morkketuu hayk'k'anaw oochchennan aggaade, hawaa asaa suure pirddan ayissiyaa aad'd'eeda era oochcheedda diraw,

¹² neeni oochcheeddawaa taani ootsana. Be'a, neeppe kase ne mali baynnawaadan neeppe doomina ne mali dendennawaadan, aad'd'eeda eratetsaanne akeeka wozanaa taani new immana.

¹³ K'ay neeni oochchabeennabaakka taani new immana; neeni de'eedda laytsaa ubbaan kaate-tuwaa gidдон ne keeshshaa kaatii de'ennaadan, duretaanne bonchchuwaa taani new immana.

¹⁴ Neni ne aawuu Daawite hametteed-dawaadan ta ogiyaan hamettooppe, ta wogawunne ta azazoo azazettooppe, taani ne laytsaa adussana» yaageedda.

¹⁵ Hewaappe guyyiyaan Solomone beegottiide hewe akumuwa gidiyaawaa akeekedda. I Yersaalame simmi biide, S'oossaa K'aalaa c'aak'uwa Taabootaa sintsan ek'k'iide s'uuggiyaa yarshshuwaanne ittippetetsaa yarshshuwa yarshsheedda. Yaatiide bare oosanchchatuu ubbaw baalaa keseedda.

Solomone Eraa Pirddaa Pirddeedda

¹⁶ Itti gallassi laa"u shaarmus'atuu Kaatiyaa Solomonekko yiide, Aa sintsan ek'k'eeddinno.

¹⁷ Unttuttuppe ittina hawaadan yaagaaddu; «Ta godaw, taaninne ha mishirata itti gollen de'eetto. Yan iza taananna ittippe de'ishshin, taani itti na'aa yelaad.

¹⁸ Ta na'ay yeletteedda heezzentso gallassi ha mishirata akka itti na'aa yelaaddu. He gollen nu laa'uwaappe hara Asay ooninne baawa.

¹⁹ «Itti gallassi k'amma iza Aa bolla giseedda diraw, ha mishirati na'ay hayk'k'eedda.

²⁰ Aa k'amma bilahe denddaade, taani ne k'oomatta gem"ishsha de'ishshin, ta na'aa ta miyyiyaappe akkaade Aa bare kiwuwaan wotsaade, bare hayk'k'eedda na'aa ta kiwuwaan wotsaaddu.

²¹ Guuran taani ta na'aa d'antsanaw dend-deedda wode, hayk'k'ikichcheedda! Shin taani wontta poo'uwaan tishshi udaade s'eelliyaa wode, taani yeledda na'aa gidenna» yaagaaddu.

²² Yenkkko mishiratta hawaadan yaagaaddu; «tuytti! de'uwaan de'iyaaawe ta na'aa; hayk'k'eeddawe newaa» yaagaaddu.

Shin koyro mishiratta zaaraadde, «tuytti, hayk'k'eeddawe ne na'aa; pas'a de'iyaaawe ta na'aa» yaagaaddu. Hewaadan giide untuntu kaatiyaa sintsan palumetteeddino.

²³ Kaatii Solomone hawaadan yaageedda; «Ha mishiratta, «Pas'a de'iyaa na'ay tawaa; hayk'k'eeddawe newaa» yaagaw; yenkkorakka, «tuytti! Ne na'ay hayk'k'eeddawaa; ta na'ay pas'a de'iyaaawaa» yaagaw» yaageedda.

24 Kaatii, «Taw mashshaa akkiide yiite» yaageedda; untunttu aw mashshaa aheeddino.

25 Kaatii, «De'uwaan de'iyaa na'aa laa"u kessiide p'alk'k'ite; itti bagga haniw immite; itti bagga yeeniw immite» yaagiide azazeedda.

26 Ha pas'a de'iyaa na'ay iiwaa gideedda mishi-ratta bare na'aw mishettaade kaatiyaa, «hay ta godaw, pas'a de'iyaa na'aa iziw imma! Aa wod'oppa!» yaagaaddu.

Shin yenkkora, «Tawukka newukka gidoppo; laa"u kesiide p'alk'k'etto» yaagaaddu.

27 Hewaappe guyyiyaan kaatii, «Ha pas'a de'iyaa na'aa ha koyro mishiratiw immite; na'aa wod'oppite. Hanna na'aa daayo!» yaagiide pirddeedda.

28 Israa'eeliyaa Asay ubbay kaatii pirddeedda pirddaa siseedda wode, untunttu kaatiyaa loytsi bonchcheeddino. Ayaw gooppe, asaw s'illotetsan pirddanaw aw aad'd'eeda eratetsay S'oossaappe imetteeddawaa be'eeddino.

4

Solomone Suntseedda Oosanchchatuwaa

1 Kaatii Solomone Israa'eeliyaa biittaa ubbaa bolla kaateteedda.

2 I suntseedda kaappatuu hawaappe kaalliide s'aafetteeddawantta. Saadook'a na'ay Azaariyaasi k'eesaa;

3 Shiishsha* naanay Elihoreefinne Akiyi waanna s'aafetuwaa; Ahiluuda na'ay Yoosaafes'e haneeddabaa s'aafiyaawaa;

4 Yoodaahe na'ay Banaayi olaa gadaawaa; Saadook'inne Abiyaataare k'eesetuwaa;

5 Naataana na'ay Azaariyaasi deriyaa heem-miyaawanttu kaappuwaa; Naataana na'ay Zabudi k'eesenne kaatiyaa dumma zoriyaawaa;

6 Ahishaari kaatiyaa golliyaa kaappuwaa; Abdda na'ay Adooniraami goshshanchchatuwaa kaappuwaa.

7 K'ay Solomonaw Israa'eeliyaa biittan ubbaan tammanne laa"u deretuwaa heemmiyaawanttu de'iino; untunttu kaatiyawunne kaatiyaa son de'iyaa asaa ubbaw miyaa katsaa ahiyaawantta. Untunttuppe ittuu ittuu laytsaa giddon itti itti aginaa katsaa ahee.

8 Untunttu suntsay hawaappe kaalliide s'aafetteedda.

Benihuuri Efireema gezziyaa heemmiyaawaa.

9 Benddek'ari Maak'as'a, Sha'albbiima, Beeti-Shemeshanne Elooni-Beetihanaana katamatuwaa heemmiyaawaa.

10 Beniheseedi Arubboota biittaa heem-miyaawaa; Sookko biittay Hefeera biittay ubbaykka aawaa.

11 Benabinadaabi Doora giyaa biittaa ubbaa heemmiyaawaa; I Solomona naatto S'aafatto ak-keeddawaa.

12 Ahiluuda na'ay Ba'aana Taa'inaakkanne Magido giyaa katamatuwaa, Iziraa'eeliyaappe

* 4:3 **Shiishsha:** Ha bitanii Ibraawetsuwaan oyddu dumma dumma suntsan s'eesettee 2 Sam. 8:17; 20:25 nne 2 Od. 18:16 s'eella.

garssan S'arttaana matan de'iyaa Beetishaana biittaa ubbaa, Beetishaanappe biide Aabeeli-Mahoolana aad'd'iidde, Yok'ima'aama hefintsa gakkanaw de'iyaa katamatuwaa heemmiyaawaa.

¹³ Benggebeeri Gala'aaden Raamoota giyaa katamaa, Gala'aaden Minaase na'aa Yaa'iira katamatuwaanne, yuushshuwaan gimbeenne gimbbiyaa penggetuwaan nahaasiyaa birataa shikaalatuu de'iyaa usuppun tammu wolk'k'aama katamatuwaanna de'iyaa, Arggooba giyaa biittaa heemmiyaawaa Arggoobi Baasaanen de'ee.

¹⁴ Iddo na'ay Ahinaadaabi Maahinayma giyaa biittaa heemmiyaawaa.

¹⁵ Ahima'aas'i Niftaaleema biittaa heemmiyaawaa; I Solomona naatto Baasemaato akkeedda.

¹⁶ Hushaaya na'ay Ba'aani Aaseera gadiyanne Ba'aaloota katamaa heemmiyaawaa.

¹⁷ Paaruha na'ay Yoosaafes'e Yisaakoora biittaa heemmiyaawaa.

¹⁸ Eeliyaa na'ay Shim'i Biiniyaama biittaa heemmiyaawaa.

¹⁹ Uura na'ay Gebeeri Gala'aade biittan Amoorawaanatuwaa Kaatii Sihooninne Baasaane Kaatii Oogi kaateteedda biittatuwaa heemmiyaawaa; he biittatuwaa heemmiyaawe Aa s'alala.

Duretetsay Kumeedda Solomone Kawutetsaa

²⁰ Yihudaa asaynne Israa'eeliyaa Asay abbaa doonaa shafiyaadan c'oratteeddino; untunttu miiddinne ushiidde nashettiidde de'iino.

21 Solomone Efiraas'iisa Shaafaappe doommiide Piliss's'eema gadiyaa gakkanaw, hewaappekka Gibs'e zawaa gakkanaw de'iyaa kawutetsatuwaa ubbaa mooddeedda. He biittaa asatuu aw giiraa giireeddino; untuntuu Aa de'uwaa laytsaa ubbaan aw moodetteeddino.

22 Solomonaw hachche hachche k'umaw ishatamu konttaale muruta d'iiliyaa, s'eetu konttaale d'iiliyaa,

23 d'iikkina mod'd'eedda tammu booratuwaa, yedan meedda laatamu booratuwaanne s'eetu dorssatuwaa, untuntuu bollakka gaaratuwaa, gen"etuwaanne orddo kuttotuwaa koshshee.

24 Solomone Efiraas'iisa Shaafaappe away wulliyaa baggana de'iyaa kawutetsatuwaa ubbaa Tifisaaha katamaappe doommiide Gaaza katamaa gakkanaw mooddeedda; bare yuushshuwaan de'iyaa biittaa ubbaannakka saro de'eedda.

25 Aa de'uwaa laytsaa ubbaan Yihudaa asayenne Israa'eeliyaa Asay Daanappe biide Berssaabehe gakkanaw, ubbay bare woyniyaa turaa kuwaaninne bare balasiyaa kuwan saro de'eedda.

26 Solomonaw olaa paraa gaaretuwaa goochchiyaa oytamu sha"a gaas'aataa paratuunne tammanne laa"u sha"a paraa asatuu de'iino.

27 He deriyaa heemmiyaawanttu barenttu aginaan aginaan Kaatii Solomoninne Aa maaddan maanaw yeedda Asay ubbay miyaabaa shi-

ishsheeddino. Unttuntu hewaappe ayaanne pac'issibeykkino.

²⁸ Unttuntu k'ay gaariyaa paratuunne yenkko paratuu maanaw banggaanne dalaa barentta gakkeeddawaa gakkeeddawaa ahiide Aa wot-siyaa sa'aan wotseeddino.

²⁹ S'oossay Solomonaw aad'd'eeda era, akeekaanne zaway baynna aako k'ofaa immeedda.

³⁰ Solomona aad'd'eeda eratetsay away doliyaa baggana de'iyaa asaa ubbaa aad'd'eeda eratet-saappenne Gibs'etuwaa aad'd'eeda eratetsaa ub-baappe aad'd'eedda.

³¹ I asaa ubbaappe aad'd'eeda eranchcha; k'ay I Ezirahiyaa Etaanappekka, Maahola naanatuwaa Hemaanappe, Kalkkoolappenne Darddaa'appekka aad'd'eeda eranchchaa. Aa worii yuushshuwaan de'iyaa kawutetsatuwaa ubbaa gakkeedda.

³² I heezzu sha"a leemisatwaa haasayeedda; k'ay Aa yetsatuu itti sha"anne ichchesha.

³³ Solomone Liibaanoosa zigaappe doommiiide, golliiyaa gimbbiyaa bolla mokkiyaa hiisooop'p'iyaa giyaa mitsaa gakkanaw, mitsaabaa odeedda; hewaaddankka k'ay mehetuwaabaa, do'atuwaabaa, kafotuwaabaa, sa'aanna gooshettiyaa med'etatuwaabaanne moletuwaabaa tamarisseedda.

³⁴ Aa aad'd'eeda era siseedda sa'aan de'iyaa kaatetuu ubbay kiittina, kawutetsaa ubbaappe Asay Solomona aad'd'eeda eraa sisanaw yeedda.

5

*Geeshsha Golliyaa Oosuwaa**(5:1–8:66)*

¹ S'iiroosa Kaatii Kiiraami Daawitana ubbaa gede siik'ettiidde gam"eedda diraw, Solomone bare aawuwaa Daawita kotoon kaatetanaw oketteeddawaa sisiide, bare oosanchchatuwaa Solomonekko kiitteedda.

² Solomonekka Kiiraamaw zaariide hawaadan yaagiide kiitteedda;

³ «Med'inaa Goday Aa morkkatuwaa Aa gediyaappe garssana moodisana gakkanaw, ta aawuwaa Daawita bolla ubbaa saanna dendeedda olaa gaasuwaan, Med'inaa Godaa bare S'oossaa suntsaw Geeshsha Golliyaa I kees's'ibeennawaa neeni eraasa.

⁴ Shin ha'i Med'inaa Goday ta S'oossay taw ubbaa saanna shemppuwaa immeedda; taw ayaa morkkiikka woy iitabaykka baawa.

⁵ Med'inaa Goday ta aawuwaa Daawitaw, «Taani ne Kotoon, ne kawutetsaa araatan kaateyyaa ne na'ay ta suntsaw Geeshsha Golliyaa kees's'ana» geeddawaadankka, taani Med'inaa Godaa ta S'oossaa suntsaw Geeshsha Golliyaa kees's'anaw k'oppaaddii.

⁶ Hewaa diraw, Liibaanoosappe zigaa taw k'ans's'iyaa asatuwaa azaza; ta asatuu ne asatuwaana ootsanawantta. Yaatooppe ne asatoo neeni c'igga geedda dirguuwaa ayaa giddooppene, taani c'iggana. Sidoona asatuwaadan mitsaa k'ans's'uwaa hiillaa nu Asay erennawaa neeni eraasa» yaageedda.

⁷ Kiiraami Solomona kiitaa sisiide loytsi nashettiide, «Ha wolk'k'aama kawutetsaa mooddana mala, Daawitaw ha aad'd'eeda eranchcha na'aa immeedda Med'inaa Goday galatetto» yaageedda.

⁸ Hewaappe guyyiyaan Kiiraami Solomonaw hawaadan yaagiide kiitteedda; «Neeni taw kiitteedda kiitay taana gakkeedda. Neeni koyeed-dawaa ubbaa taani ootsana; zigaa mudetsaanne s'idiyaa mudetsaa taani new shiishshana.

⁹ Ta asatuu ne mudetsaa Liibaanoosappe duge abbaw keezannawantta. Taani k'ashissaade, abbaa bollanna tookettiide neeni malaato sa'aa gakkanaadan ootsana; taani yaan bilissaade yaappe afissana. Hewaappe guyyiyaan neeni ne baggana ta kaatiyaa gollen de'iyaa asaw miyaabaa kiittiyaawan ta koyiyaawaa polanaassa» yaageedda.

¹⁰ Hewaadan ootsiide Kiiraami Solomone koyowaa keeshshaa zigaa mudetsaanne s'idiyaa mudetsaa ubbaa immeedda.

¹¹ Solomonekka kaatiyaa gollen de'iyaa Asay maanaw laatamu sha"a konttaale zarggaanne oyddu s'eetu sha"a liitiro geeshsha wogaraa zayitiyaa laytsan laytsan pac'c'ennan Kiiraamaw immeedda.

¹² Med'inaa Goday Solomonaw immana geeddawaadan, aw aad'd'eeda era immeedda. Kiiraamenne Solomone barenttu gidдон saro de'eeddino; untunttu laa"u barenttu gidдон k'aalaa c'aak'uwaa c'aak'k'eteeddino.

¹³ Kaatii Solomone Israa'eeliyaa ubbaappe hat-tamu sha"a goshshanchchatuwaa dooriide ke-seedda.

14 Adooniraama giyaa bitaniyaa untunttu bolla kaappuwaa ootsiide suntseedda. Gabbaratuwaakka tammu sha"aa tammu sha"aa shaakki, heezzu c'ita keseedda; itti itti c'itay taraan taraan biide, itti aginaa Liibaanoosan ootsanaadaninne laa"u aginaa barenttu son de'anaadan k'oppeedda.

15 Solomonaw tookuwaa tookkiyaa laappun tammu sha"a asatuunne shuchchaa k'oo'iyya hosppun tammu sha"a asatuu gezziyaan de'iino.

16 Hawanttu kaappuwaa gidiide asaa kiitaa oosissiyaa heezzu sha"anne heezzu s'eetu asatuwaa giigiseedda.

17 Oosanchchatuu Kaatii Solomone azazina, Geeshsha Golliyaw baaso gidana mala wogga muruta shuchchatuwaa k'oo'iide masseeddino.

18 Solomona asatuunne Kiiraama asatuu kushiya hiillaa eriyaawanttu, Geebaala asatuwaanakka gidiide, Geeshsha Golliya kees's'anaw mitsaa k'ans's'iiddenne shuchchaa k'oo"iide giigisseeddino.

6

Solomone Geeshsha Golliya Kees's'eedda

1 Israa'eeliyaa Asay Gibs'e gadiyaappe kesseedda oyddu s'eetanne hosppun tammantsa laytsan, Solomone Israa'eeliyaa bolla kawuteedda oyddentso laytsan, Ziifa giyaa laa'entso aginaan, Solomone Med'inaa Godaa Geeshsha Golliya kees's'anaw doommeedda.

2 Solomone Med'inaa Godaw kees's'eedda Geeshsha Gollii geesay usuppun tammu wad'aa

adussa; gomppay laatamu wad'aa aaka; geesay hattamu wad'aa d'ok'k'a.

³ Geeshsha Golliyaa geliyaa sa'aan de'iyaa barandday booketti geleedda ollay Geeshsha Golliyaa gomppaa keeshshaa laatamu wad'aa; golliyaa gomppay Geeshsha Golliyaa geliyaa sa'aa gakkanaw tammu wad'aa.

⁴ Geeshsha Golliyaw soo baggana aakkiide, kare baggana s'uumeedda maskkootetuu de'iino.

⁵⁻⁶ He golliyaa yuushshuwaan hara kifiletuwaa kees's'eedda; he shaakatuu heezzu pook'etuu de'iyaa wantta; meegaa yeggiyaa mitsay geeshsha sa'aa gidde gelenna mala, koyro godaana oysetsiide shuchchaa wotsiide, gimbbiyaw hirkki wurssetsaa orddisseedda. Hewaa gaasuwaan garssa koyro pook'ii ichcheshu wad'aa aaka; laa'entso pook'ii usuppun wad'aa aaka; heezzentso pook'ii laappun wad'aa aaka.

⁷ Geeshsha Gollii hini k'oo'iyasan masetteedda shuchchaa s'alalan gimbbetteedda; yaatina, Geeshsha Gollii gimbbetteedda wode, dijinuwaa, kaltaa, woy hara ay birataa kooshshayne Geeshsha Golliyaan sisettibeenna.

⁸ Ubbaappe garssana de'iyaa pook'iyaa geliyaa penggii Geeshsha Golliyaappe gedissa baggana de'ee; he saappe laa'entso pook'iyawunne heezzentso pook'iyaw baanaw yed'd'i kesiyaa detsatuu de'iino.

⁹ Hewaadan ootsiide, Solomone golliyaa kees's'iide poleedda; yaatiide zigaa s'awulaanne masettaa bollanna kammeedda.

¹⁰ K'ay Geeshsha Golliyaa yuushshuwaan pook'etuwaa kees's'iide poleedda; untuntu

d'ok'k'atetsay ittuwaawe ittuwaawe ichcheshu wad'aa gidiide, godaana zigaa s'awulaan oyk'k'etteeddino.

¹¹ Med'inaa Godaa k'aalay Solomonekko yeedda; Solomona,

¹² «Ha neeni kees's'iyaa Geeshsha Golliiyaa gidoope, neeni ta awaayuwaa kaalloope, ta wogaa ootsoope, ta azazuwaa ubbaa naagoopenne azazettoope, taani ne aawuwaa Daawitaw immeedda hidoota ne baggana polana.

¹³ Yaataade taani Israa'eeliyaa asaa gidдон de'ana; taani ta asaa Israa'eeliyaa aggikke» yaageedda.

Geeshsha Golliyaw Soo Giddo Oosuwaa
(2 Od. 3:8-14)

¹⁴ Solomone Geeshsha Golliiyaa kees's'iide poleedda.

¹⁵ Geeshsha Golliyaw soo bagga godaa, wuyggiyaappe biide kaaraa gakkanaw zigaa s'awulaa lik'i kammeedda; k'ay wuyggiyaankka s'idiyaa s'awulaa hiis's'eedda.

¹⁶ Geeshsha Golliiyaa gidдон ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha sa'aa giyaa k'ol"uwaa med'd'anaw, guyye baggana laatamu wad'aa gidiyaa sa'aa shaakkeedda; wuyggiyaappe kaaraa gakkanaw zigaa s'awulaa godaa esseedda.

¹⁷ He k'ol"uwaappe sintsa baggana de'iyaa wuyggiyaa geesay oytamu wad'aa adussa.

¹⁸ Geeshsha Golliyaw soo baggay masseedda gosiyaanne c'iishsheedda c'iishshaa misiliyaa

med'd'eedda zigaa s'awulaan lik'i kameteedda; ubbabaykka zigaa; ay shuchchinne beettena.

¹⁹ Solomone Med'inaa Godaa K'aalaa c'aak'uwa Taabootaa wotsanaw Geeshsha Golliiyaa giddon ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha sa'aa giigisseedda.

²⁰ Ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha Sa'ay laatamu wad'aa adussa, laatamu wad'aa aakonne laatamu wad'aa d'ok'k'a. Solomone he k'ol'oo soo bagga walakay bayinna work'k'aan sheeshsheedda. K'ay yarshshiyaa sa'aykka zigaa s'awulaan kameteedda.

²¹ Solomone Geeshsha Golliiyaa gidduwaa walakay bayinna work'k'aan sheeshsheedda; work'k'aa sheeshsheedda k'ol'uwaa geliyaa penggiyaw bolla gubaniyaa yaanne haanne gakkiiyaa work'k'aa sanssalataa alleek'k'isseeda.

²² Yaatiide golliiyaa giddo ubbaa work'k'aan sheeshsheedda; k'ay Ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha sa'aa sintsan de'iyaa yarshshiyaa sa'aa work'k'aan sheeshsheedda.

²³ Ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha Sa'aan wotsanaw ittuu ittuu tammu wad'aa aduk'k'iyaa wogaraappe laa"u kiruubetuwaa misiletuwaa massiide giigisseedda.

²⁴ Koyro kiruubiyaa k'efii ittuu ichcheshu wad'aa; laa"entsuu k'ay ichcheshu wad'aa; koyro k'efiyaa s'eeraappe biide laa'entso k'efiyaa s'eeraa gakkanaw tammu wad'aa.

²⁵ Laa"entso kiruubiikka tammu wad'aa; laa"u kiruubetuwaa med'ayne malay itti mala.

²⁶ Itti kiruubiyaa geesay tammu wad'aa; laa"entsuukka hewaa keeshshaa.

27 Solomone Geeshsha Golliyaan de'iyaa ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha Sa'aan kiruubela wotseedda. Unttuntu k'efii mic'etti utteedda; itti kiruubiyaa k'efii itti bagga godaa bochchiyaa wode, hinkko kiruubiyaa k'efii k'ay hinkko bagga godaa bochchee; unttuntu laa"uwaa k'efetuukka soo gidдон ittuu ittuwaa bochchiino.

28 Solomone kiruubetuwaakka work'k'aan sheeshsheedda.

29 K'ol"uwaanne wuyggiyaa godaa ubbaa kiruubela, zambbaanne c'iishsheedda c'iishshaa misiliyaa masseeddawaan alleek'k'issee.

30 Geeshsha Golliyaw soo gidдо kifiliyaa wuyggiyaakka kare bagga kifiliyaa wuyggiyaakka work'k'aan sheeshsheedda.

31 Ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha sa'aa geliyaa penggiyaw wogaraa mitsaappe sank'k'atuwaa keseedda. K'osiletsatuu ichcheshu baggana zoozii de'iyaa wantta.

32 Wogaraa mitsaappe oosetteedda laa"u sank'k'atuu bollan kiruubeela, zambbaanne c'iishsheedda c'iishshaa misiliyaa massiide, sank'k'atuwaa, kiruubetuwaanne zambbaa work'k'aan sheeshsheedda.

33 Hewaadankka, Geeshsha Golliyaa wuyggiyaa geliyaa penggiyaw wogaraappe kesseedda oyddu zooziyaanna de'iyaa k'osiletsaa esseedda.

34 I K'ay he penggiyaw itti itti sank'k'ay gidduwaan dakkotiide dooyettiyaa laa"u sank'k'atuwaa kesseedda.

35 Kiruubetuwaa, zambbaanne c'iishsheedda c'iishshaa misiletuwaa unttuntu bolla masseedda; he masetteeddawanttu bolla work'k'aa itti mala ootsiide sheeshsheedda.

³⁶ Soo baggana de'iyaa gutaraa gimbbeedda; he gimbbii masetteedda shuchchaa heezatuwaa, ittuwaa ittuwaa bolla wotsiide, itti zigaa masetsaa untunttu bolla wotsiide gimbbeeddawaa.

³⁷ Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyyaa baasuu Solomone kawuteedda oyddentsa laytsan, Ziifa giyaa laa'entso aginaan baasetteedda.

³⁸ Solomone kawuteedda tammanne ittentsiyaa laytsan, Bula giyaa hosppuntsa aginaan Geeshsha Gollii halchcheeddawaadan ubbaanna kees'ettiide poletteedda. Solomone Geeshsha Golliyyaa laappun laytsan kees's'iide wursseedda.

7

Solomone Barew Kawutetsaa Golliyyaa Kees's'eedda

¹ Solomone bare golliyyaa tammanne heezzu laytsan kees's'iide wursseedda.

² Liibaanoosa Wora Golliyyaa geetettiyaa golliyyaa Solomone kees's'eedda; he golliyyaa adusattet-say s'eetu wad'aa; gomppay ishatamu wad'aa; geesay hattamu wad'aa. Zigaa tuuk'etuu oyddu maaran ek'k'eeddinno; k'ay masetteedda zigaa mudetsatuu untunttu bolla wod'd'eeddino;

³ mudetsatuu heezzu maaran, itti itti maaran tammanne ichcheshu mudetsatuu de'iino; untunttu ubbaanna oytamanne ichchesha.

⁴ He golliyaw maskkootetuu heezzu maaran de'iino; untunttu ittuu ittoo sintsa baggan de'iino.

⁵ Penggetunne maskkootetuu oyddu zooziyaanna de'iino; maskkootetuu heezzu maaran gidiide, ittuu ittoo sintsa baggan de'iino.

⁶ Solomone Tuuk'etuu Golliyaa geetettiyaa golliyaakka kees's'eedda; he golliyaa adussatetsay ishatamu wad'a; gomppay hattamu wad'a. He golliyaa sintsan daro tuuk'iyaan zemppeeddanne bollanna kaaran kameteedda barandday de'ee.

⁷ K'ay I pirddaw kawutetsaa araatay de'iyaa Pirddaa golliyaakka kees's'eedda; he keetsay wuyggiyaappe biide kaaraa gakkanaw zigan kametti utteedda.

⁸ Pirddaa golliyaappe guyyen de'iyaa hara dabaaban barew de'anaw kaatiyaa golliyaa yenkko golletuwaadan ootsiide kees's'eedda; bare machchatiw, Gibbs'e kaatiyaa naattiwukka he golliyaa mala golliyaa kees's'eedda.

⁹ Ha golletu ubbay, kareppe doommiide biide dirssaappe soonna de'iyaa wolk'k'aama gutaraa gakkanaw, baasuwaappe doommiide kaaraa gakkanaw, likkiide masseeddanne soonnanne karenna soofiide giigisseedda al'o shuchchaappe oosetteeddino.

¹⁰ Gimbbii hiis'etteeddawe tammu wad'aa woy hosppun wad'aa gidiyaa lo"a masetteedda wolk'k'aama shuchchaanna.

¹¹ Hewaappe bolla baggana likkettiide masetteedda al'o shuchchayenne zigaa mudetsay de'ee.

¹² Wolk'k'aama dabaabaa yuushshuwaan de'iyaa gimbbii Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaadaaninne baranddaadan masetteedda shuchchaa heezzatuwaa, ittuwaa ittuwaa bolla wotsiide, itti zigaa masetsaa untuntuntu bolla wotsiide gimbbeeddawaa.

Huraama Oosuwaa

¹³ Kaatii Solomone kiittiide, Huraama giyaa bitaniyaa K'iiroosa katamaappe ahissedda.

¹⁴ Huraama aata am"e; Aa Niftaaleema zare asaa. Aa aawuu K'iiroosa asaa. Huraami nahaasiyaa giyaa birataa med'd'iyaa hiillay de'iyaa asaa; I nahaasiyaappe k'os's'iide kessiyaawaan ubbaan loytsi looheedda asaa; Solomonekko I yiide, Aa oosuwaa ubbaa ootseedda.

*Laa"u Nahaasiyaa Tuussatuwaa
(2 Od. 3:15-17)*

¹⁵ Huraami ittuwaa ittuwaa geesay tammanne hosppun wad'aa aduk'k'iide, yuushshuu tammanne laa"u wad'aa aakkeeda laa"u tuussatuwaa nahaasiyaa siilisiide tigiide keseedda. Tuussatoo gidduu kofa.

¹⁶ Hewaadankka, tuussatuwaa huup'iyaan wotsanaw laa"u gumbbotuwaa nahaasiyaappe siilisiide, med'd'eedda; itti itti gumbbuu ichcheshu wad'aa aduk'k'ee.

¹⁷⁻¹⁸ Tuussaa huup'iyaan de'iyaa itti itti gumbbotuwaa gitiyaadan ootseedda laappun sanssalataa k'as'ik'allotuwaaninne laa"u maarana roomaanne giyaa teeraa misiletuwaan alleek'k'issi wotseedda.

¹⁹ Baranddan ek'k'eedda tuussatuwaa bolla de'iyaa gumbbotuu ciishshaa malaan med'eteeddino; untunttu geesay oyddu wad'aa.

²⁰ Laa"u tuuk'etuu huup'iyaan de'iyaa gumbbotuwaan mulumuk'k'ettuu utteedda saappe bolla baggana, sanssalataa k'as'ik'alluwaappe kaallide, laa"u s'eetu roomaanne teeraa misiletuu laa"u maaran yuuyyi aad'd'iide de'iino.

²¹ Huraami he laa"u tuussatuwaa Geeshsha Golliyaa baranddaa matan esseedda. Ushechcha

baggana ek'k'eedda tuussaa Yaakiina suntseedda; haddirssa baggana ek'k'eedda tuussaa k'ay Boo'eeza suntseedda.

²² Tuussatuu huup'iyaan de'iyaa gumbbotuu c'iishshaa malatiide med'eteeddino. Hewaadan haniide tuussatuwaa kiitay poletteedda.

Nahaasiyaappe Med'd'eedda wonggiryaa
(2 Od. 4:2-5)

²³ Huraami Abbaa Saaniyaa giyaa itti loytsi wolk'k'aama wonggiryaa nahaasiyaa birataappe siilisiide tigi med'd'eedda. He Abbaa wonggiryaa doonay ha gas'aappe ya gas'aa gakkanaw tammu wad'aa; geesay ichcheshu wad'aa; yuushshuu k'ay hattamu wad'aa.

²⁴ Abbaa Wonggiryaa doonaan kare baggana zik'k'i giide, aanana oyk'k'ettiide med'etteedda gosetuwa misiletuu de'iino; he gosetuwa misiletuu laa"u maaran, itti itti wad'an tammuu tammuu yuuyyi aad'd'iide shuushetteeddino.

²⁵ He Abbaa Saanii nahaasiyaa birataappe med'etteedda tammanne laa"u booratuwaa misiletuu zokkiyaan utteedda. Booratuwaa misiletuwaappe heezzatuu huup'issa bagga, heezzatuu away wulliyaa bagga, heezzatuu gedissa bagga, heezzatuu k'ay away doliyaa bagga simmiide s'eelliaawaa malatiino. Abbaa Saanii untunttu bolla utteedda; untunttoo guyye baggay giduwaakko simmi utteedda.

²⁶ Abbaa Saanii itti takkaad'e keeshshaa ord-duwaa; Aa doonay wanc'c'aa doonaa mala; k'ay c'iishshay c'iisheeddawaakka malatee. He Abbaa Saanii oytamu sha"a liitiro gidiyaa haatsaa oyk'k'iaawaa.

Nahaasiyaa Gaaretuwaa

²⁷ Huraamik'ay tammu gaaretuwaa nahaasiyaa birataappe med'd'eedda. He gaaretuu ittuu ittuu oyddu wad'aa adussa; oyddu wad'aa aakonne heezzu wad'aa d'ok'k'a.

²⁸ He gaaretuu hawaadan oosetteeddino; pude ek'k'eedda oyddu biratatuwaa bolla pididi giide lochcha nahaasiyaa biratatuu oyk'k'etti utteeddino.

²⁹ He biratatuwaa bolla gaammotuwaanne booratuwaanne kiruubela malatisiidde med'd'eedda misiletuu de'iino; gaammotuwaanne booratuwaa misiletuwaappe huup'issanne hirkki baggana de'iyaa biratatuwaa bolla k'ay k'os's'iide med'd'eedda c'iishshaa enc'c'urssaa misiletuu de'iino.

³⁰ Itti itti gaariyaw nahaasiyaappe ootseedda oyddu yinggiriyaawanttunne yinggiriyaawantta gatsi waas'iyaa nahaasiyaa kasotuu de'iino. Hewaadankka, oyddu zoozetuun keriyaa zempissiyaabatuu de'iino. He zempissiyaabatuu c'iishshaa enc'c'urssaa malatiyaa misiletuwaan alleek'k'etti utteeddino.

³¹ Gaariyaa zempissiyaabatuu huup'iyaan yinggiriyaawanttu utteedda shaashii de'ee; he shaashii gaariyaa s'eeraappe pude itti wad'aa gidiaawaa d'ok'k'u giide, duge bagga wad'aa gidiaawaa zik'k'i giide med'ettee. He shaashiyaw doonay yuuyyi aad'd'iide misiliyaan alleek'k'etti utteedda.

³² Yinggiriyaawanttu geesay itti wad'anne bagga; yinggiriyaawanttu lochcha nahaasiyaa biratattoo garssa baggana de'iino. Irzzizotuu oyk'k'etti utteedda kasotuu gaariyaana oyk'k'etti

utteeddino.

³³ Yinggiriyaawanttu olaa paraa gaariyaa yinggiriyaawanttuudan med'eteeddino; yinggiriyaawantta gatsiide oyk'k'iyaa kasotuu, charkketuunne k'ink'k'iretetuu ubbaykka nahaasiyaappe tigettiide oosetteeddino.

³⁴ He gaaretuwaa ubbaa zoozetookka untunttu hirkki bagganna hirkkibagganna untunttunna ittuwaa gidi oyk'k'ettiide, nahaasiyaappe med'etteedda zemppotuu de'iino.

³⁵ Itti itti gaariyaa huup'iyaa yuushshuwaan itti wad'aw bagga aduk'k'iyaa shaashii de'ee; zemppotuunne lochcha nahaasetuu gaariyaana oyk'k'ettiide, ittuwaa gidiide oosetteeddino.

³⁶ Ha zemppotuwaappenne lochcha nahaasetuwaappe gidduwaan de'iyaa kallo sa'atuu ubbay kiruubetuwaa, gaammotuwaanne zambbatuwaa misiletuwaan alleek'k'etti utteeddino; k'ay untunttu yuushshuu c'iishshaa enc'c'urssaa misiliyaan alleek'k'etti utteedda.

³⁷ Simmi tammu gaaretuukka hawaadan oosetteeddino; siilisiide untunttu tigeedda miishshay ittuwaa gidiyaa diraw, untunttu geesaykka untunttu yaraykka itti mala.

³⁸ Huraami meec'ettiyaa tammu keretuwaa nahaasiyaappe med'd'eedda; itti itti keriyaa gomppay oyddu wad'aa aako gidiide, hosppun s'eetu liitiro haatsaa oyk'k'ee; tammu gaaretoo huup'iyaa huup'iyaa itti itti meec'ettiyaa kerii de'ee.

³⁹ Huraami gaaretuwaa ichcheshatuwaa Geeshsha Golliyaw huup'issa baggana,

ichcheshatuwaa k'ay Geeshsha Golliyaw gedissa
 baggana wotseedda; k'ay nahaasiyaappe
 oosetteedda Abbaa Saaniyaa Geeshsha
 Golliyaappe gedissa away doliyaa bagga zaariide
 esseedda.

Geeshsha Golliyaa Miishshatuwaa
(2 Od. 4:11–5:1)

⁴⁰ K'ay Huraami keretuwaa, akaafatuwaanne
 kuyis'aarotuwwa med'd'eedda; yaatiide Kaatiyaa
 Solomonaw Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaa
 kiitaa ootsiide poleedda.

⁴¹ I ootseedda oosotuukka:
 Laa"u tuussatuu,
 Tuussatuwaa huup'iyaan wotsiyaa saynne
 mala laa"u gumbbotuwaa,
 Tuussatuwaa bolla de'iyaa laa"u gumbbotuwaa
 alleek'k'issiyaa laa"u gite mala
 sanssalatatuwaa,

⁴² Itti itti gumbbuwaa bolla laa"u maaran na-
 haasiyaappe,
 med'etteedda itti itti s'eetu roomaanne teeraa
 misiletuwaa,
 ubbaanna oyddu s'eetu roomaanne teeraa
 misiletuwaa,

⁴³ Tammu gaaretuwaa, gaaretuwaa bollan
 wod'd'iyaa,
 meec'ettiyaa tammu keretuwwa,

⁴⁴ Abbaa Saaniyaanne aappe garssan de'iyaa,
 tammanne laa"u booratuwwa misiletuwaa,

⁴⁵ Keretuwwa, akaafatuwaanne kuyis'aarotuwwa.

Huraami kaatiyaa Solomonaw Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaa oosoo med'd'eedda ha miishshatuwaa ubbaa k'uc'etteedda nahaasiyaappe med'd'eedda.

⁴⁶ Kaatii Solomone Sukkootappenne S'arttaanappe gidduwaan, Yorddaanoosa dembban de'iyaa, nahaasiyaa birataa siilissiyaa sa'aan hawantta ubbaa oosisseedda.

⁴⁷ Nahaasiyaa birataappe med'etteedda ha miishshaa ubbay loytsi dara gideedda diraw, Solomone Aa mazzanissibeenna; hewaa diraw, woyssa dees'into likkii erettibeenna.

⁴⁸ K'aykka Solomone Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaa gidдон de'iyaa miishshatuwaa ubbaa work'k'aappe med'isseedda. Hewanttukka:

Work'k'aappe ootseedda yarshshiyaa sa'aa,
Sintsan wotsiyaa ukitsay uttiyaa
s'arp'p'eezaa,

⁴⁹ Ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha Sa'aappe,
sintsan ushechcha baggananne haddirssa
baggana ek'k'eedda,
ichcheshu ichcheshu s'omppiyaa wotsiyaa
baalaatuwaa,
C'iishshatuwaa, s'omppiyaa toyssiyaa
k'ap'iyaa,

⁵⁰ S'uu'atuwaa, s'omppiyaa toyssiyaawantta,
kuyis'aarotuwaa, is'aanaa
c'uwaiyaabatuwaa,
tamaa akkiyaa miishshatuwaanne,
Ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha sa'aa geetet-
tiyaa k'ol"uwaa penggetuwaanne,

Geeshsha Golliyaw kare bagga penggetuwaa
oyk'k'eedda mas'aafatuwaa.

Ha miishshatuu ubbay work'k'aappe ooset-
teeddino.

⁵¹ Kaatii Solomone Med'inaa Godaa Geeshsha
Golliyaa kiitaa ubbaa Poleeddawaappe
guyyiyaan, Aa aawuu Daawite Med'inaa Godaw
dummayiide wotseedda biraa, work'k'aanne hara
miishshatuwaakka ubbaa ahiidde, Geeshsha
Golliyaa miishshaa minjjiyaasan wotseedda.

8

*S'oossaa Taabootay Geeshsha Golliyaa
Geleedda*
(2 Od. 5:2–6:2)

¹ Hewaappe guyyiyaan Kaatii Solomone
Med'inaa Godaa Taabootaa Daawita Katamaappe,
S'iyooneppe kessiide, Geeshsha Golliyaa
ahanaadan, Israa'eeliyaa c'imatuwaa, zaratuwaa
ubbaa kaappatuwaanne Israa'eeliyaa golliyaa
asatuwaa kaaletsiyaawantta Yerusaalame
katamaa shiishsheedda.

² Etaaniima geetettiyaa laappuntsa aginaan,
Daasiyaa Baalay bonchchettiyaa wode,
Israa'eeliyaa Asay ubbay Kaatiyaa Solomonekko
shiik'eedda.

³ Israa'eeliyaa c'imatuu ubbay gakkina,
k'eesatuu Taabootaa dentseeddino.

⁴ Leewatuunne k'eesatuu, Med'inaa Godaa Taa-
bootaa, Dunkkaaniyaanne Dunkkaaniyaa giddon
de'iyaa geeshsha miishshatuwaa ubbaa tookkiide
aheeddino.

5 Kaatii Solomoninne aanana de'iyaa Israa'eeliyaa yaa'ay kumentsay Taabootaa sintsan shiik'iide, paydanaw danddayettenna c'ora dorssaanne mehiyaa yarshsheeddino.

6 Hewaappe guyyiyaan k'eesatuu Med'inaa Godaa K'aalaa c'aak'uwa Taabootaa Geeshsha Golliyaw giddo geeshsha k'ol"uwaa, Ubbaappe Aad'd'eeda Geeshsha sa'aa giyaa sa'aa ahiidde, kiruubetuwaa misiletuu k'efetuwaappe garssa baggana wotseeddino.

7 Mic'etti utteedda kiruubetuwaa k'efetuu Taabootaanne Taabootaa tookkiyaa kasuwaa kam-meeddino.

8 Kasotuu loytsi adussa gidiyaa diraw, untunttu s'eeray Ubbaappe Aad'd'iyaa Geeshsha sa'aa sintsan de'iyaa Geeshsha Sa'aan beettanaw danddayee; shin Geeshsha Sa'aappe karenna beettanaw danddayenna. Untunttu hachche gakkanaw he sa'aan de'iino.

9 Israa'eeliyaa Asay Gibs'e gadiyaappe kesseedda wode, Med'inaa Goday untunttunna k'aalaa c'aak'uwa c'aak'k'eteedda Siinaa Deriyan Muse wotseedda laa"u masetteedda shuchchatuwaappe attina, Taabootaa gidдон harabay ayayenne baawa.

10 K'eesetuu Geeshsha Sa'aappe kesina, shaarii Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaa kumeedda.

11 He shaariyaa gaasuwaan k'eesatuu barenttu kiitaa ootsanaw danddayibeykkino; ayaw gooppe, Med'inaa Godaa bonchchu Aa Geeshsha Golliyaa kumi utteedda.

¹² Hewaappe guyyiyaan Solomone hawaadan yaageedda; «Abeet Med'inaa Godaw, neeni, «Taani d'uma shaariyaan de'ana» yaaga wotsaadda.

¹³ Taani tumuppe new lo'o Geeshsha Golliiyaa, neeni aan med'inaw de'anasaa kees's'aaddi» yaageedda.

Solomone Asaw Haasayeedda Haasayaa

(2 Od. 6:3-11)

¹⁴ Israa'eeliyaa yaa'ay kumentsay ek'k'ide'ishshin, kaatii untunttukko simmiide, hawaadan yaagiide untuntta anjjeedda;

¹⁵ «Med'inaa Goday Israa'eeliyaa S'oossay galatetto! Ta aawuwaa Daawitaw bare doonaan odeedda hidootaa bare kushiyan poleedda. He I odeedda hidootay,

¹⁶ «Taani ta asaa Israa'eeliyaa Gibs'eppe kessaade aheedda gallassaappe doommina, ta suntsay an de'ana mala, Geeshsha Golliiyaa kees's'anaw Israa'eeliyaa zaratuwaa gidдон ay katamaanne doorabeykke; shin ta asaa Israa'eeliyaa kaaletsana mala, taani Daawita dooraad» yaageedda.

¹⁷ «Ta aawuu Daawite Med'inaa Godaa Israa'eeliyaa S'oossaa suntsaw Geeshsha Golliiyaa kees's'anaw bare wozanaan k'oppeedda.

¹⁸ Shin Med'inaa Goday ta aawuwaa Daawita, «Neeeni ta suntsaw Geeshsha Golliiyaa kees's'anaw ne wozanaan k'oppeedda diraw, lo'obaa oot-saadda.

¹⁹ Gidooppenne, Geeshsha Golliiyaa kees's'anawe neena gidakka; ta suntsaw

Geeshsha Golliyaa kees's'anawe ne gulbbataappe yelettana ne na'aa» yaageedda.

²⁰ «Ha"ikka Med'inaa Goday bare immana geedda hidootaa k'aalaa poleedda. Med'inaa Goday kase immeedda hidootaadankka taani ta aawuwaa Daawita sa'aan kaatetaaddinne ha"i Israa'eeliyaa kawutetsaa araatan uttaad. K'ay Med'inaa Godaa Israa'eeliyaa S'oossaa suntsaw Geeshsha Golliyaa kees's'aad.

²¹ Med'inaa Goday nu aawotuwwa Gibbs'eppe kesseedda wode untuntunna c'aak'k'eteedda c'aak'uu de'iyaa Taabootawukka Aa gidдон sa'aa injjeyaad» yaageedda.

Solomone Woosaa
(2 Od. 6:12-42)

²² Hewaappe guyyiyaan Solomone Med'inaa Godaw yarshshiyaa sa'aa sintsan, Israa'eeliyaa yaa'ay kumentsay de'iyaa sa'aan ek'k'iide, bare kushiya saluwaa zaar mic'c'iide,

²³ hawaadan yaagiide woosseedda; «Abeet Med'inaa Godaw, Israa'eeliyaa S'oossaw, bolla saluwaan woy garssa sa'aan ne mala s'oossi baawa. Neeni ne k'aalaa c'aak'uwaa naagaasa; bare kumentsaa wozanaappe ne sintsan hametteedda ne k'oomatuwwa aggena siik'uwaan siik'aasa.

²⁴ Ne k'oomaw, ta aawuwaa Daawitaw neeni ootsana gaade haasayeedda k'aalaa naagaadda; neeni kase ne doonaan haasayeeddawaa ne kushiyan hachche polaadda.

²⁵ «Ha"ikka abeet Med'inaa Godaa, Israa'eeliyaa S'oossaw, neeni ne k'oomaw, ta aawuwaa

Daawitaw, «Neeni ta sintsan hametteeddawaadan ne naanaykka ta sintsan hamettana mala barenttu ogiyaa naagoope, ta sintsan Israa'eeliyaa kawutetsaa araatan uttiyaa asaa neeni ubbakka d'ayakka» yaageedda k'aalaa pola.

²⁶ Abeet Israa'eeliyaa S'oossaw, neeni ne k'oomaw, ta aawuwaa Daawitaw haasayeedda ne k'aalaa ha"ikka aggoppa.

²⁷ «Shin S'oossay tumu sa'aan de'aneeyye? Be'a, salotuu, ubbaappe d'ok'k'an de'iyaa saluukka new gidanaw danddayenna. Yaatina, ha taani kees's'eedda Geeshsha Gollii new ay keeshshaa guus's'anddeeshsha!

²⁸ Gidooppenne, abeet Med'inaa Godaw, ta S'oossaw, taani ne k'oomay hachche woossiyaawaanne watiwatiyaawaa neeni hayzza.

²⁹ Neeni, «Ta suntsay he sa'aan de'ana» geedda ha Geeshsha Golliyaa ne ayfii k'ammenne gallassi s'eello. Taani ne k'oomay ha sa'aakko simmaade, woossiyaa woosaa neeni sisa.

³⁰ Taani ne k'oomayenne ne Asay Israa'eelii ha Geeshsha Golliyaakko simmiide, watiwatiyaa watiwatuwaa neeni sisa. Neeni de'iyaa saan saluwaan sisaadde, nuw atto yaaga.

³¹ «Itti Asay bare shooruwaa naak'k'ina, Aa c'aak'k'etsanaw ha Geeshsha Golliyaa ayina, Aa gidдон de'iyaa yarshshiyaa sa'aa sintsan I c'aak'k'ooppe,

³² neeni saluwaan sisaadde; kiiteta. Ne k'oomatuwaa gidduwaan pirddaa. Bayz-

zanchchatuwaa bolla pirddaade, I ootseeddawaa
Aa bolla zaara; s'illuwaa shatintsaade, aw Aa
s'illotetsaadan zaara.

³³ «Ne Asay Israa'eelii ne bolla nagaraa ootseedda gaasuwaan morkkiyaan s'oonettiide, untunttu neekko simmiide, ne suntsaa s'eesiide, ha Geeshsha Golliyaan neena woossooppenne new watiwatooppe,

³⁴ neeni saluwaan sisa. Ne asaa Israa'eeliyaa nagaraa atto yaaga; yaataade neeni kase untunttu mayza aawaatoo immeedda biittaw untuntta guyye zaara.

³⁵ «Ne Asay ne bolla nagaraa ootseedda gaasuwaan salotuu gorddettinanne iray bukkennaan is's'ina, untunttu ha sa'aa simmiide, woossooppenne neeni untuntta un'etseedda diraw ne suntsaa s'eesiide, barenttu nagaraappe simmooppe, neeni saluwaan sisa.

³⁶ Ne k'oomatuwaa nagaraa, ne asaa Israa'eeliyaa nagaraa atto yaaga. Untunttu hamettanaw bessiyaa lo"o ogiyaa untuntta tamarissa; yaataade neeni ne asaa laatisseedda biittan iraa bukissa.

³⁷ «Biittaa bollan koshay woy iita harggii yiina, woy katsaa s'uuggi d'ayssiyaa c'arkkuu woy boolii woy bumburetsay biittaa bollan yiina, woy morkkii untunttu katamatuwaa dooddina, woy ay mala bashshay woy harggii yiina,

³⁸ ne asaa Israa'eeliyaappe ooninne neena woossooppenne new watiwatooppe, k'ay ay asayenne bare wozanaan un'etsiyaawaa eriide, ha Geeshsha Golliyaakko simmiide, bare kushiya mic'c'ooppe,

³⁹ neeni de'iyaa sa'aan saluwaan sisa. Unttuntu nagaraa atto yaaga; yaataade untuntutto kiiteta. Neeni asaa wozanaa eriyaawaadankka, asaa ubbaw Aa oosuwaadan oosuwaadan imma. Ayaw gooppe, asaa ubbaa wozanaa eriyaawe ne s'alala.

⁴⁰ Yaatooppe, neeni nu mayza aawaatoo immeedda biittan de'iyaa wode ubbaan, untunttu new yayana.

⁴¹⁻⁴² «Hewaadankka, ne asaa Israa'eeliyaa gidenna kare biittaa Asay ne wolk'k'aama suntsaawaanne neeni ne asaw ootseedda malalissiyaa oosotuwaabaa sisiide, haakko gadiyaappe yiide, ha Geeshsha Golliyaakko simmiide, neena woossooppe,

⁴³ neeni de'iyaa sa'aan saluwaan sisa. Ne asatuu Israa'eelatuu eriyaawaadan, sa'aan de'iyaa Asay ubbay ne suntsaa erana malanne new yayana mala, k'ay taani kees's'eedda ha Geeshsha Gollii, new goynniyaa sa'aa giddeeddawaa untunttu erana mala, he kare biittaa Asay neena woos-siyaawaa aw pola.

⁴⁴ «Ne asatuu barenttu morkkatuwaa olana mala neeni kiitseedda sa'aa hak'anne biide, untunttu neeni dooreedda ha katamaakkonne taani ne suntsaw kees's'eedda Geeshsha Golliyaakko simmiide, neena Med'inaa Godaa woossooppe,

⁴⁵ untunttu woosaanne watiwatuwaa saluwaan neeni sisa; untunttoo s'oonuwaa imma.

⁴⁶ «Nagaraa ootsenna Asay baynnawaadankka, untunttu ne bolla nagaraa ootsina, neeni untunttoo hank'k'ettaade morkketoo untuntta aat-saade immina morkketuukka untuntta omoodi-

ide, haakkina matinakka barenttu gadiyaa akki-
ide afina,

⁴⁷ untuntu he omoodetteedda biittan de'iidde,
barenttu wozanaan nagaraappe simmooppe, he
omoodetteedda biittan untuntu de'iidde, «Nu-
uni nagaraa ootseeddo; nuuni bayzseeddo; nuuni
iitabaa haneeddo» yaagiide new watiwatooppe,

⁴⁸ barena omoodiide afeedda morkkatuwa
biittan de'iidde, untuntu barenttu kumentsaa
wozanaappenne barenttu kumentsaa k'ofaappe
neekko simmooppe, neeni untuntu mayza
aawaatoo immeedda untuntu biittaakko, neeni
dooreedda katamaakkonne taani ne suntsaw
kees's'eedda Geeshsha Golliyaakko simmiide,
neena woossooppe, yaatooppe,

⁴⁹ untuntu woosaanne untuntu
watiwatuwaa neeni de'iyaa sa'aan saluwaan
sis. Untunttoo pirddaa.

⁵⁰ Ne Asay ne bolla ootseedda nagaraanne
bayzseedda bayzzuwaa atto yaaga; untuntu
omoodiide afeedda asatuu untunttoo
k'arettanaadan ootsa.

⁵¹ Ayaw gooppe, untuntu he birataa siilis-
siyaa c'ooc'iyaa mala gadiyaappe, Gibs'eppe neeni
kesseedda ne asatuwaanne ne buzotuwa.

⁵² «Taani ne k'oomayenne ne Asay Israa'eelii wati-
watiyaawaa ne ayfii s'eello; k'ay untuntu waas-
siyaa wode awudenne neeni untunttoo alla.

⁵³ Ayaw gooppe, abeet Ubbaa Mooodiyaa
Med'inaa Godaw, neeni kase nu aawotuwa
Gibs'eppe kessiyaa wode ne k'oomaa Muse
baggana odeeddawaadan, untuntta neeni sa'aan
de'iyaa kawutetsatuu ubbaa giddoppe ne buzo
ootsanaw dummayaadda» yaagiide woosseedda.

Solomona Wurssetsa Anjjuwaa

⁵⁴ Solomone Med'inaa Godaa woosaanne watiwatuwaa Poleeddawaappe guyyiyaan, bare kushiya saluwaa mic'ciide Med'inaa Godaa yarshshuwaa sa'aa sintsan gulbbateedda sa'aappe denddi ek'k'eedda.

⁵⁵ Israa'eeliyaa shiik'uwaa ubbaa bare k'aalaa d'ok'k'isiide, hawaadan yaagiide anjjeedda;

⁵⁶ «I kase haasayeedda bare k'aalaadan bare asaa Israa'eeliyaa shemppisseedda Med'inaa Goday galatetto; I bare k'oomaa Muse baggana immeedda lo"o hidootay ubbay poletteedda.

⁵⁷ Med'inaa Goday nu S'oossay kase nu aawotuwaana de'eeddawaadan, nuunanakka de'o; I nuuna ubbakka aggoppo woy yeggoppo.

⁵⁸ Nuuni Aa ogiyaan ubbaan hamettana malanne I nu aawaatoo immeedda azazuwaa, wogatuwaanne higgiiyaa naagana mala, nu wozanaa barekko zaaro.

⁵⁹ Hachche hachche de'oo koshshiyaawaadan, S'oossay taana bare k'oomaanne bare asaa Israa'eeliyaa maaddana mala, taani Med'inaa Godaa sintsan woossaade geedda ha k'aalatuu k'ammenne gallassi Med'inaa Godaakko, nu S'oossaakko, shiik'ino.

⁶⁰ Hewenne, sa'aan de'iyaa Asay ubbay Med'inaa Goday S'oossaa gidiyaawaanne aappe attina hara s'oossi baynnaawaa eranaadaana.

⁶¹ Hachchewaadankka hinttenttu Aa wogaadan hamettanawunne aw azazettanaw Med'inaa Godaw, nu S'oossaw, hinttenttu wozanay ammanettiyaawaa gido» yaagiide anjjeedda.

Geeshsha Golliyaa Anjjissuwaa
(2 Od. 7:4-10)

⁶² Hewaappe guyyiyaan kaatiinne Israa'eeliyaa Asay ubbay ittippe Med'inaa Godaa sintsan yarshshuwaa yarshsheeddino.

⁶³ Solomone Med'inaa Godaw ittippetetsaa yarshshuwaa yarshshanaw laatamanne laa"u sha"a booratuwaanne s'eetanne laatamu sha"a dorssatuwaa shiishsheedda. Hewaadan ootsiide kaatiinne Israa'eeliyaa Asay ubbay Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaa anjjisseedino.

⁶⁴ Kaatii Solomone Geeshsha Golliyaw sintsa bazzuwaan de'iyaa giddo dabaabaa he gallassi dummayeedda. He sa'aan s'uuggiyaa yarshshuwaa, katsaa yarshshuwaanne ittippetetsaa yarshshuwaappe mod'd'uwaa yarshsheedda. I hewaa ootseeddawe Med'inaa Godaa sintsan de'iyaa, nahaasiyaa giyaa birataappe oosetteedda yarshshiyaa sa'ay s'uuggiyaa yarshshuwaa, katsaa yarshshuwaanne ittippetetsaa yarshshuwaappe mod'd'uwaa yarshshanaw guus's'eedda dirassa.

⁶⁵ He wode Solomoninne Israa'eeliyaa Asay ubbay laappun gallassaw Daasiyaa Baalaa bonchcheedda; Israa'eeliyaa zawaan Hamaata Pinuwaappe biide Gibs'e Shaafaa gakkanaw de'iyaa c'ora Asay Med'inaa Godaa sintsan baalaa bonchchanaw shiik'eedda.

⁶⁶ Wonttetsa gallassi kaatii asaa moyzzeedda; Asay kaatiyaa anjjiide, Med'inaa Goday bare k'oomaa Daawitewunne bare asaa Israa'eeliyaw ootseedda keekkatetsan nashettiiddenne wozanaappe pashikkiidde, bare soo bare soo

beedda.

9

Wurssetsaa Laytsatuwaa (9:1–11:43)

¹ Solomone Med'inaa Godaa Geeshsha
Golliyaanne kaatiyaa golliyaa kees's'iide
makkeeddawaappenne ootsanaw amotteedda
amuwaa ubbaa Poleeddawaappe guyyiyaan,

² Gabaa'oona kataman kase
k'onc'c'eeddawaadan, Med'inaa Goday
laa'entsuwaa aw k'onc'c'eedda.

³ Med'inaa Goday Aa hawaadan yaageedda;
«Neeni ta sintsan woosseedda woosaanne wati-
wateedda watiwatuwaa taani sisaad. Neeni
kees's'eedda Geeshsha Gollii med'inaw ta suntsay
an s'eesettana mala udaade taani geeshshaad; ta
ayfinne ta wozanay ubbaa wode ha Geeshsha
Golliyaan de'anawaa.

⁴ «Neena gidoope, neeni ne aawuu Daawite
hametteeddawaadan borisiyaabay baynnan su-
uretetsan ta sintsan hamettoope, taani azazeed-
dawaa ubbaa ootsooppenne ta wogaanne ta hig-
giyaa naagoope,

⁵ taani ne aawuwaa Daawitaw, «Israa'eeliyaa
kawutetsaa araatan uttiyaa asaa neeni ubbakka
d'ayakka» geeddawaadan, ne kawutetsaa araataa
Israa'eeliyaa bolla med'inaw minisaade essana.

⁶ «Shin neeni woy ne naanay taana kaalliyaawaa
aggiide wora simmoope, taani hinttentta
azazeedda ta azazuwaanne ta wogaa naagennan

d'ayooppenne hara s'oossatoo ootsanawunne goynnaw booppe,

⁷ yaatooppe, Israa'eeliyaa asaa taani kase unt-tunttoo immeedda biittappe d'ok'ollana; taani ta suntsaw geeshsheedda ha Geeshsha Golliyaakka agga aggana. Israa'eelatu asaa ubbaa gidдон tossawunne k'iliic'oo gidanawantta.

⁸ Ha Geeshsha Gollii Koletteeddabay keeleteedda sa'aa gidanawaa; mataana aad'd'iyyaa Asay ubbay dagammiiddinne «Poora!» giidde, «Med'inaa Goday ha gadiyanne ha Geeshsha Golliyaa ayaw hawaadan ootseedee?» yaagana.

⁹ Asay, Unttuntu mayza aawotuwwa Gibbs'eppe kesseedda Med'inaa Godaa barenttu S'oossaa unt-tuntu aggiide, hara s'oossatuwaa kaalleedda dirassinne unttuntuwaa ootsiide goynneedda dirassi, Med'inaa Goday unttuntu bolla ha iitabaa ubbaa aheedda yaagiide zaarana» yaageedda.

*Solomone Ootseedda Hara Oosotuwwa
(2 Od. 8:1-18)*

¹⁰ Solomone ha laa"u golliyaa, Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaanne kaatiyaa golliyaa kees's'eedda laatamantsa laytsaa wurssetsan,

¹¹ S'iirroosa Kaatii Kiiraami I koyyiyaa s'iidaa, zigaanne work'k'aa ubbaa immeedda diraw, Galilan de'iyaa laatamu katamatuwwa Solomone aw immeedda.

¹² Shin Kiiraami S'iirroosa katamaappe kesiide, Solomone aw immeedda katamatuwwa be'anaw beedda wode, katamatuu Aa nashechhibeykkino.

13 Yaatina, Kiiraami Solomona, «Ta ishaw, hawanttu neeni taw immeeddawanttu ayaa katamatee?» yaageedda. Hewaa diraw, I he katamatuwaa, «Patsenna biittaa» yaagiide suntseedda. He heeray hachche gakkanawukka he suntsan s'eesettee.

14 Kiiraami oyddu sha"a kiilo giraame dees'iyaa work'k'aa Kaatiyaa Solomonaw yeddi wotseedda.

15 Med'inaa Godaa Geeshsha Golliiyaa, bare golliyaa, Miillo, Yerusaalame katamaa gimbbiyaanne Has'oor, Magidonne Gezeera katamatuwaa gimbbanaw Kaatiyaa Solomonaw gabbaaratuu de'iino.

16 Gibs'e biittaa Kaatii kase Gezeera katamaa oyk'k'iide katamaa taman s'uuggeedda. Kataman de'iyaa Kanaane asatuwaakka wod'eedda; yaatiide Solomone akkeedda bare naattiw woytaa oot-siide immeedda;

17 Solomone Gezeera katamaa wotsi kees's'eedda.

Hewaadankka k'ay, Solomone hirkki Beeti-Horoona,

18 Baa'ilaata, Yihudaa woran de'iyaa Taamaara katamaa,

19 miishshaa minjjiyaa katamatuwaa ubbaa, bare paratuwaanne paraa gaaretuwaa wotsiyaa katamatuwaanne Yerusalaamen, Libaanoosaninne bare mooddiyaa biittan ubbaan kees's'anaw amotteedda ubbaa kees's'eedda.

20 Amooratuppe, Hiitetuppe, Parzzetuwaappe, Hiiwetuwaappenne Yaabuusatuwaappe atteeda asatuu ubbay Israa'eeliyaa asaa gidikkino;

21 untuntuntu Israa'eeliyaa asatuu biittappe wurssi d'ayssanaw danddayennan aggina, he

biittan atteeda asatuwaappe zeretsatuwaa. Solomone untunttu gabbaaretetsaa oosisseedda; untunttu hachche gakkanawukka gabbaaretetsan ootsino.

²² Shin Solomone Israa'eeliyaa asatuwaappe oonanne ayileyibeenaa; untunttu aw oosanchchatuwaa, olanchchatuwaa, olanchchatuu kaappatuwaanne gadaawatuwaa, paraa gaaretuwaa laaggiyaawanttu kaappatuwaanne paraa asatuwaa gidiide ootseeddino.

²³ Hewaadankka k'ay, untunttu Solomona kiitaa kiitettiyaawanttu kaappatuwaa; untunttuppe ichcheshu s'eetanne ishatamatu oosuwaa ootsiyaa goshshanchchatuwaa s'eelliide oosissiino.

²⁴ Gibs'e Kaatiyaa naatta Daawita Katamaappe Solomone iziw kees'isseedda golliyaa pude beeddawaappe guyyiyaan, I Miillo gimbbeedda.

²⁵ Solomone Med'inaa Godaw gimbbeedda yarshshuwaa sa'aan s'uuggiyaa yarshshuwaanne ittippetetsaa yarshshuwaa laytsan heezzu gede yarshshee; Med'inaa Godaa sintsan is'aanaakka c'uwayee. Yaatiide Geeshsha Golliyaa poleedda.

²⁶ Hewaappe guyyiyaan Kaatii Solomone Eedooma biittan Zo'o Abbaa doonaan, Eelaata geetettiya katamaa matan de'iyaa Ees'iyooni-Gaabiran markkabatuwaa med'd'eedda.

²⁷ Kaatii Kiiraami Solomone asatuwaana ootsana mala markkabiya laaguwaa looheedda bare asatuwaa kiitteedda.

²⁸ Untunttu Oofira gadiyaa beeddino; yaappe tammanne oyddu sha"a kiilo giraamiyaappe

dariyaa work'k'aa Kaatiyaa Solomonaw akkiide yeeddino.

10

Saaba Kaatatto (2 Od. 9:1-12)

¹ Saaba kaatatta Med'inaa Godaa suntsan waareteedda Solomona waariyaa sisaade, dees'iyaa ooshatuwaa akkaade, Aa paac'c'anaw dendaaddu.

² Sawuwaa, loytsi daro work'k'aanne al'o shuchchaa c'aaneteedda daro gaalotuwaa c'uguwaana loytsi daro ajabaana Yerusaalame gakkaade, Solomona sintsa aad'd'aadu. Bare wozanaan de'iyawaa ubbaa Solomonaw odaaddu.

³ Solomone Aa oochcheeddawaa ubbaa odeedda; iziww birshshennan aappe geemmi atteedabay ayayenne baawa.

⁴ Saaba kaatata Solomona aad'd'eeda era, I kees's'eedda kaatiyaa golliyya,

⁵ Aa maaddan shiik'iyaa k'umaa, Aa oosanchchatuu uttiyaa utetsaa, Aa k'oomatuu ootsiyaa oosuwaanne mayiyaa mayuwaa, Aa eessaa tigiyaawanttanne Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaan I s'uuggiyaa yarshshuwaa be'eedda wode, izi wozanay gagetteedda.

⁶ Hewaappe guyyiyaan iza kaatiyaa, «Nawaanne ne aad'd'eeda eratetsaabaa taani ta gaden de'aadde siseeddawe tuma.

⁷ Shin taani yaade, ta ayfiyaa biraanan be'ana gakkanaw untuntu taw odeeddawaa

ammanabeykke. Taw Asay odeeddawe bagganne gakkenna; aad'd'eeda eratetsankka duretetsankka taani siseeddawaappe loytsi daree.

⁸ Ubbaa wode ne sintsan ek'k'iide, ne aad'd'eeda era sisiyaa ne asatuunne ne oosanchchatuu ayaa nashettiinooshsha!

⁹ Neenan nashettiidde, neena Israa'eeliyaa kawutetsaa araatan utisseedda Med'inaa Goday ne S'oossay galatetto! Med'inaa Goday Israa'eeliyaa asaa med'inaw siik'eedda diraw, neeni suure pirddaanne s'illotetsaa ootsana mala I neena kaateyeedda» yaagaaddu.

¹⁰ Kaatata oyddu sha"a kiilo giraame dees'iyaa work'k'aa, loytsi daro sawuwaanne al"o shuchchaa kaatiyaw immaaddu. Saaba kaatatta Kaatiyaa Solomonaw immeeddawaa keeshshaa daro sawuwaa hewaappe simmina ooninne ahibeena.

¹¹ (Kaatiyaa Kiiraama markkabatuu, Oofirappe work'k'aa aheeddawanttu yaappekka sanddale geetettiyaa loytsi daro mitsaanne al"o shuchchaa aheeddino.

¹² Kaatii Solomone he sanddaliyaappe Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaanne kaatiyaa golliyaa tuuk'etuwaa, mazimuriyaa yes's'iyaaawanttoo diitsaanne maasink'k'uwaa med'isseedda. Hewaa mala sanddalii he gallasaappe haa simmina yinne erenna, beettinne erenna.)

¹³ Kaatii Solomone immanaw bessiyaa imotaappe haraa, Saaba kaatatta amottaade Aa oochcheeddawaa ubbaa iziw immeedda. Hewaappe guyyiyaan Saaba kaatatta bare ajabaana denddaade, bare gade simmaaddu.

Kaatiyaa Solomone Duretaa
(2 Od. 9:13-28)

¹⁴ Solomone laytsan laytsan akkiyaa work'k'ay laatamanne heezzu sha"a kiilo giraame dees'iyaaawaa.

¹⁵ Hewe zal"anchchatuwaappe akkeedda k'aras'aanne Araba biittaa kaatetuwaa ubbaap-penne Israa'eeliyaa biittaa mooddiyaawantuppe akkeedda giiraa bolla gujjaa.

¹⁶ Solomone laa"u s'eetu wogga gonddalletuwaa k'os'seedda work'k'aappe med'isseedda; itti itti gonddalliyan laappun kiilo giraame gidiyaa work'k'ay geleedda.

¹⁷ K'aykka I heezzu s'eetu k'eeri gonddalletuwaa k'os'seedda work'k'aappe med'isseedda; itti itti k'eeri gonddalliyan laa"u kiilo giraame gidiyaa work'k'ay geleedda. Kaatii he gonddalletuwaa Li-ibaanoosa Wora Golliyaa geetettiyya gollen wot-seedda.

¹⁸ K'aykka kaatii itti wolk'k'aama kawutetsaa araataa danggarssaa zaaliyaappe med'isseedda, muruta work'k'aan sheeshsheedda.

¹⁹ Kawutaa araatay de'iyaa sa'aa pude kesanaw yed'd'iyaa usuppun detsatuu de'iino. He araataw guyye baggay s'aatsaa. Araataw laa"u bag-gaanakka k'esiyya zemppissiyaa sa'atuu de'iino; he laa"u sa'atuu lank'k'iyankka ek'k'eedda itti itti gaammuwaa misilii de'ee.

²⁰ He araataa pude kesiyaa usuppun detsat-uwaan ya baggananne ha baggana itti itti gaam-muwaa misilii, ubbaanna tammanne laa"u mis-iletuu de'iino. Hawaa mala kawutetsaa araatay hara kawutetsan hak'aninne oosettibeenna.

²¹ Kaatii Solomone ushshaa ushiyaa miishshaa ubbay work'k'aappe med'etteedda; Liibaanoosa Wora Gollen de'iyaa miishshaa ubbaykka muruta work'k'aappe med'etteedda. Ittibayenne biraappe med'ettibeenna; ayaw gooppe, Solomone wode biray ubbakka go"iyaabaadan paydetti erenna.

²² Kaatiyaw Kiiraama markkabatuwaanna zal"iyaa wolk'k'aama markkabatuu abbaan de'iino. He markkabatuu work'k'aanne biraa, danggarssaa achchaa, geleshshotuwaanne k'aaretuwaa c'aani akkiide, heezzu laytsaappe itti gede yiino.

²³ Kaatii Solomone duretetsaaninne aad'd'eeda eratetsan sa'aan de'iyaa kaatetuwa ubbaappe dareedda.

²⁴ Sa'aan de'iyaa Asay ubbay Aa sintsa aad'd'anawunne S'oossay Aa wozanaan wotseedda aad'd'eeda era sisanaw koyee.

²⁵ Laytsaappe laytsan yiyaa ubbay aw immanaw work'k'aanne biraa miishshatuwaa, mayotuwaa, ola miishshatuwaanne sawuwaa, paratuwaanne bak'ulotuwaa akkiide yee.

²⁶ Solomone paraa gaaretuwaanne paratuwaa shiishsheedda; aw itti sha"anne oyddu s'eetu paraa gaaretuunne tammanne laa"u sha"a paratuu de'iino. I untuntu paraa gaaretuwaa katamatuwaaninne barenana Yersaalamen wotseedda.

²⁷ Kaatii Yersaalamen biray shuchchaadan keeletanaadan, zigaykka gad'an dic'c'iyaa etsaadan c'orattanaadan ootseedda.

²⁸ Solomone paratuu Gibs'epenne K'aawe geetettiyaa biittappe yeeddino. Kaatiyaa

zal"anchchatuu untuntu K'aaweppe shaluwaan shammiide ahiino.

²⁹ Untuntu itti itti paraa gaariyaa usuppun s'eetu s'agaraa biran, itti itti paraa s'eetanne ishatamu s'agaraa biran Gibbs'eppe shammiide ahiino; untuntukka Hiitetuwaa kaatetoo ubba-toonne Sooriyaa kaatetoo zal"iino.

11

Solomone S'oossaappe Haakki Haakki beedda

¹ Kaatii Solomone daro allaga biittaa mac'c'awantta siik'eedda; hewanttunne Gibbs'e kaatiyaa naatti bolla gujjina Moo'aabatuwaa, Amoonatuwaa, Edoomatuwaa, Sidoonatuwaanne Hiitetuwaa mac'c'awantta.

² Untuntu, «Hinttentu ha asatuwaana akuwaan geluwaan walakettoppite; ayaw gooppe, untuntu hinttentu wozanaa tumuppe barenttu eek'aa s'oossatuwaakko zaarana» yaagiide Med'inaa Goday Israa'eeliyaa asaw odeedda kawutetsatuu mac'c'awantta; shin Solomone untuntunna siik'uwaan k'ashetteedda.

³ Solomonaw kaatetuwaa naanaa gidiyaa laappun s'eetu machchetuunne heezzu s'eetu machchiyaadan aw de'iyaa mac'c'awanttu de'iino. Aa machchattuu Aa wozanaa S'oossaappe haaseeddino.

⁴ Solomone c'imi c'imiide biishshin, Aa machchattuu Aa wozanaa hara s'oossatuwaakko zaareeddino; yaatina, Aa aawuwaa Daawite

kumentsaa wozanaappe siik'eeddawaadan, Med'inaa Godaa bare S'oossaa I siik'ibeenna.

⁵ Solomone Asttaaroota geetettiyyaa Sidoonatuwaa s'oossatiwunne Molooka geetettiyyaa Amoonatuwaa s'oossaw, sheneyiyaawoo goynneedda.

⁶ Yaatiide Solomone Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootseedda; Aa aawuwaa Daawite kaalleeddawaadan, Med'inaa Godaa polo kaallibeenna.

⁷ Hewaappe guyyiyaan Solomone Kaamoosha geetettiyyaa tuna eek'awunne Amoonatuu eek'iyaa, Molooka* geetettiyyaa tuna eek'aw Yerusaalame katamaappe away doliyaa baggan de'iyaa deriyaa huup'iyaan goynniyaa d'ok'k'a sa'aa kees's'eedda.

⁸ Allaga biittappe akkeedda bare machatuwaa ubbawukka I hewaadan giigisseedda; untuntu barenttu s'oossatoo yaan is'aanaa c'uwayeeddinonne yarshshuwaa yarshsheed-dino.

⁹ Aw laa"u gede k'onc'c'eedda Med'inaa Godaappe Israa'eeliyaa S'oossaappe Solomone wozanay wora simmeedda diraw, Med'inaa Goday Aa hank'k'etteedda.

¹⁰ Hara s'oossatuwaa kaallennaadan S'oossay Solomona azazeedda; giddooppene, Solomone Med'inaa Godaa azazuwaa naagibeenna.

¹¹ Hewaa diraw, Med'inaa Goday Solomona hawaadan yaageedda; «Neeni hawaadan haneedda diraw, taani neena azazeedda ta

* **11:7 Molooka:** Amoonatuwaa eek'ay, Molooke Ibraawet-suwaan Milkkaama geetettee.

c'aak'uwaanne ta wogaanne neeni naagennan is'seedda diraw, taani ne kawutetsaa neeppe bonk'k'a akkaade, ne k'oomatuwaappe ittoo immana.

¹² Gidooppenne, ne aawuwaa Daawita diraw taani hawaa neeni pas'a de'iyaa laytsan bonk'k'a akkikke; ne na'aa kushiyaappe bonk'k'a akkana.

¹³ Hewaakka k'ay kawutetsaa ubbaa aappe dafa akkikke; ta k'oomaa Daawita dirawunne taani dooreedda katamaa Yerusaalame diraw itti zariyaa aw immana» yaageedda.

S'oossay Solomone Bolla Morkketuwaa Dentseedda

¹⁴ Hewaappe guyyiyaan Med'inaa Goday Edoomiyaa Hadaada, Eedooma biittaa kaatetuwaa zariyaa gideeddawaa morkke ootsiide Solomona bolla dentseedda.

¹⁵ Hawaappe kase baggan Daawite Eedooma asatuwaana oletteedda wode, hayk'k'eeddawantta moogissanaw pude beedda ola gadaaway Yoo'aabe, Eedooman de'iyaa attuma asaa ubbaa wod'i wursseedda.

¹⁶ Eedooman de'iyaa attuma asaa ubbaa d'ayssana gakkanaw Yoo'aabinne Israa'eeliyaa Asay ubbay yaan usuppun aginaa utteedda.

¹⁷ Shin he wode guutsa na'aa gideedda Hadaadi, Aa aawoo ootseedda Eedooma oosanchchatuwaappe amareedawanttuna Gibbs'e gadiyaa bak'ateedda.

¹⁸ Unttuntu Midiyaamappe denddiide, Paaraana beeddino; Paaraanappe barenana asaa akkiide Gibbs'e gadiyaa, Gibbs'e kaatiyaakko

beeddino. Kaatii Hadaadaw itti golliyaanne gadiyaa immiide, k'umaa aw azazeedda.

¹⁹ Hadaadi kaatiyaa loytsi nashechcheedda; kaatii bare machchatti, Kaatatti S'aafineesi michchato aw machchattio ootsiide immeedda.

²⁰ S'aafineesi michchata aw Ganubaata geetetiyyaa na'aa yelaaddu. S'aafineesa Aa kaatiyaa gollen dichchaaddu; Ganubaati yaan kaatiyaa naanatuwaanna ittippe de'eedda.

²¹ Hadaadi Gibs'en de'iidde Daawite hayk'k'iidde bare mayzzan gaketeeddawaanne ola gadaaway Yoo'aabikka hayk'k'eeddawaa siseedda; Hadaadi kaatiyaw, «Taani ta gadiyaa simmana mala taana yedda» yaageedda.

²² Kaatii Aa, «New hawaan ayay pac'c'inee neeni ne gadiyaa baanaw koyiyaawe?» yaagiide oochcheedda.

Hadaadi, «Taw ayaynne pac'c'ibeenna; shin taani baana» yaageedda.

²³ Hewaadankka k'ay, S'oossay Eliyadaa'a na'aa Razooni giyaawaa Solomone bolla morkkiyaa ootsiide dentseedda; Razooni S'ooba Kaatiyaa Hadaadi'eezereppe bak'ateedda.

²⁴ Daawite S'ooba biittaa olanchchatuwaa d'aysseedda wode, Razooni barew asaa shiishshiide, panggatuwaa kaappuwaa gideedda; panggatuu Damask'k'o biide, he katamaa oyk'k'iide, yaan uttiide, Razooni kaateyeeddino.

²⁵ Hadaadi med'd'eedda metuwaa bollakka gujjiide, Solomone de'eedda keenan ubbaan Razooni Israa'eeletoo morkkiyaa gideedda; yaatiide I Sooriyaan kawutiide Israa'eeliyaa asaa morkkeedda.

S'oossay Iyorbbaamaw Immana Geeddawaa

²⁶ Hewaa bollakka Nabaas'a na'ay Iyorbbaami Solomona bolla makkaliide denddeedda; I Solomona k'oomatuwaappe ittuwaa. I Efireema biittan S'areedappe yedda asa; Aa daayakka S'iruu'o geetettiyaa am"atto.

²⁷ Kaatiyaa bolla I makkali denddeedda taarikii hawaappe kaalliide s'aafetteeddawaadana. Solomone Miillo gimbbeeddanne bare aawuwaa Daawita Katamaa yuushshuwaa gimbbiyaan de'iyaa kallo sa'aa kuntseedda.

²⁸ Iyorbbaami mino asaa; Solomone ha wodallay bare kiitaa wooti loytsi ootsintto be'eedda; Minaasenne Efireema biittan ootsiyaa goshshanchchatuu ubbaa bolla Aa kaappuwaa ootsiide suntseedda.

²⁹ Itti gallassi Iyorbbaami Yerusaalame katamaappe kesiide bee; Seeloppe yeedda, timbitiyaa odiyaa Akiiyi aanana ogiyaan gaketeedda. Akiiyi he wode ooratsa mayuwaa mayyi utteedda. Dembban untuntu laa"uwaa s'alalay de'iino.

³⁰ Akiiyi bare mayyeedda ooratsa mayuwaa oyk'k'iide, tammanne laa"u kessiide peed'eedda.

³¹ Iyorbbaama hawaadan yaageedda; «Tammu peed'etsatuwaa new akka. Ayaw gooppe, Med'inaa Goday Israa'eeliyaa S'oossay hawaadan yaagee; «Be'a, taani kawutetsaa Solomona kushiyaappe peed'aade, tammu zeretsaa new immana hanay.

³² Shin ta k'oomaa Daawita dirawunne Israa'eeliyaa zaratuwaa ubbaa giddoppe taani dooreedda Yerusaalame katamaa diraw, itti zariyaa aw aggana.

33 Taani hawaa ootsana gaasuu, Solomone taana aggiide Sidoonatuwaa s'oossatti Asttaarootiw, Moo'aabatuwaa s'oossaa Kaamooshawunne Amoonatuwaa s'oossaa Molookaw goynneedda dirassanne ta ogiyaan hamettennan, ta sintsan suurebaa hanennaaninne Aa aawuu Daawite naageeddawaadan ta wogatuwaanne ta higgiiyaa naagennan is's'eedda dirassa.

34 « Gidooppenne, taani kawutetsaa Solomona kushiyaappe wurssa akkikke; taani dooreeddanne ta azazuwaanne ta wogaa naageedda ta k'oomaa Daawita diraw, Solomone pas'a de'eedda keeshshan ubbaan I mooddanaadan ootsaad.

35 Hewaappe guyyiyaan taani kawutetsaa Aa na'aa kushiyaappe akkaade tammu zeretsaa new immana.

36 Ta suntsay an s'eesettana mala, taani dooreedda Yerusaalame kataman ubbaa wodekka ta k'oomaa Daawita zeretsay kaatetana mala, taani itti zariyaa Aa na'aw immana.

37 « Neena gidooppe, taani neena akkana; ne wozanay amotteedda ubbaa neeni mooddana; neeni Israa'eeliyaa bolla kaatetana.

38 Taani neena azaziyaawaa neeni ootsooppe, ta ogiyaan hamettooppenne ta k'oomay Daawite naageeddawaadan ta wogatuwaanne ta azazuwaa naagaade ta sintsan suurebaa hanooppe, taani neenana gidana; Daawitaw ootseeddawaadankka ne zaratuu de'i be'anaadan ootsana; Israa'eeliyaakka taani new immana.

39 Solomona nagaraa diraw Daawita zeretsatuwaa taani murana; shin med'inaw gidenna yaagee» yaageedda.

40 Solomone Iyorbbaama wod'anaw kajjeeleedda; shin Iyorbbaami Gibs'e gadiyaa Kaatiyaa Shiishaak'akko bak'atiide beedda; Solomone hayk'k'ana gakkanaw Gibs'en takkeedda.

Solomona Hayk'uwaa
(1 Od. 9:29-31)

41 Solomone haneedda harabay, I ootseeddabay ubbay, Aa aad'd'eeda eratetsaabay Solomona Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

42 Solomone Israa'eeliyaa ubbaa bolla Yerusalaamen oytamu laytsaa kaateteedda.

43 Hewaappe guyyiyaan Solomone hayk'k'iidde, bare mayzzan gaketeedda; bare aawuwaa Daawita Kataman moogetteedda. Aa na'ay Robi'aame Aa kotan kaateteedda.

Shaaketteedda Kawutetsatuwaa

12

(12:1–22:53)

Pudehaa Yaratuwaa Makkalaa
(12:1–14:20; 2 Od. 10:1-19)

1 Israa'eeliyaa Asay ubbay Robi'aama kaateyanaw Sekeema katamaa beedda diraw, ikka yaa beedda.

2 Nabaas'a na'ay Iyorbbaami, Kaatiyaa Solomoneppe bak'atiide Gibs'en de'iyaaawe hawaa siseedda wode, Gibs'eppe simmiide yeedda.

3 Israa'eeliyaa Asay Iyorbbaamaw kiittiide s'eesissina, inne Israa'eeliyaa maabaray ubbay Robi'aamakko biide,

4 «Ne aawuu nuuna dees'o morgge mitsaa toosseedda; shin ha"i neeni I nuuna oosissiyaa

wolk'k'aama oosuwaanne dees'o morgge mitsaa nuw kawushisaarkkii. Yaatooppe, nuuni new moodetana» yaageeddino.

⁵ Robi'aame untunttoo, «Biite; heezzentso gallassi simmiide taakko yiite» yaageedda; Asay beedda.

⁶ Hewaappe guyyiyaan Kaatii Robi'aame Aa aawuu Solomone pas'a de'iyaa wode, Solomona zoreedda c'imatuwaa zoretaa besseedda. I untuntta, «Ha asaw waagaade zaara giitee?» yaagiide oochcheedda.

⁷ C'imatuu Robi'aama, «Hachche neeni asaw k'oomaa gidaade ootsooppenne untunttu oochchiyaawoo neeni lo'o k'aalaa zaaroppe, ubbaa gede untunttu new k'oomaa gidanawantta» yaageeddino.

⁸ Shin Robi'aame c'imatuu zoreedda zoriyaa aggiide, aanana dic'c'iide aw ootsiyaa yalaga asatuwaa zoretaa besseedda.

⁹ I untuntta, «Hinttenttu taana zoriyaawe ayee? «Ne aawuu nuuna toosseedda dees'o morgge mitsaa nuw kawushisaarkkii» yaagiyaa ha deriyaw waagaade zaaroo?» yaagiide oochcheedda.

¹⁰ Shin aanana dic'c'eedda yalagatuu, « «Ne aawuu nuuna dees'o morgge mitsaa toosseedda; shin neeni nuw kawushisaarkkii» yaagiyaa asaw, «Ta k'eeri birad'd'ii ta aawuwaa s'eessaappe ordde.

¹¹ Ta aawuu hinttenttu morgge mitsaa dees'iseedda; shin taani hewaappekka aatsaade dees'isana. Ta aawuu hinttentta lissuwaan wad'd'eedda; shin taani hinttentta masimasuwaadan dukkiyaa lissuwaan wad'd'ana» yaagaade zaara» yaageeddino.

12 Hewaappe guyyiyaan Kaatii Robi'aame, «Heezzentso gallassi simmiide taakko yiite» geeddawaadankka, Iyorbbaaminne Asay ubbay heezzentso gallassi simmiide yeeddino.

13 Kaatii untunttoo hank'k'o zaaruwaa zaareedda. C'imatuwaa zoriyaa aggi bashiide,

14 yalagatuu zoreedda zoriyaa kaalleedda. Yaatiide hawaadan yaageedda; «Ta aawuu hinttenttu morgge mitsaa dees'iseedda; shin taani hewaappekka aatsaade dees'isana. Ta aawuu hinttentta lissuwaan wad'd'eedda; shin taani hinttentta masimasuwaadan dukkiyaa lissuwaan wad'd'ana» yaagiide zaareedda.

15 Kaatii Asay giyaawaa sisennan is's'eedda; ayaw gooppe, Med'inaa Goday Seeloppe yeedda Akiiya baggana kase Naabaas'a na'aa Iyorbbaamaw odeedda k'aalay polettanaadan hawe Med'inaa Godaappe haneedda.

16 Israa'eeliyaa Asay ubbay kaatii untunttu giyaawaa sisennan is's'eeddawaa be'iide, kaatiyaa hawaadan yaageeddino; «Daawitewaappe nuuna gakkiaabay ayee? Isseyaa na'aappe nuuni laattanawe baawa! Israa'eeliyaa asaw, hinttenttu soo hinttenttu soo simmite! Ha"i simmi Robi'aame barew naagetto!» yaageeddino. Israa'eeliyaa Asay ubbay barenttu soo barenttu soo simmeeddino.

17 Shin Robi'aame Yihudaa katamatuwaan de'iyaa Israa'eeliyaa asaa bolla kaateteedda.

18 Hewaappe guyyiyaan Kaatii Robi'aame bare gabbaaratuwaa kaappuwaa Adooniraama Israa'eeliyaa asaakko kiitteedda; untunttu

shuchchaan c'addiide wod'eeddino. Yaatina, Kaatii Robi'aame bare paraa gaariyan ellekka kes uttiide, Yerusaalame bak'ateedda.

¹⁹ Heewaappe doommiide hachche gakkanaw Israa'eeliyaa zaratuu tammatuu Daawita zariyaappe kaateteedda kaatetuwa bolla makkaleeddino.

²⁰ Iyorbbaami Gibs'eppe simmeeddawaa Israa'eeliyaa Asay ubbay siseedda wode, Aa barenttu yaa'aw s'eesissiide, Israa'eeliyaa bolla kaateyeeddino; Daawita zariyaappe kaateteedda kaatetoo ammanettiide atteedawe Yihudaa zariyaa s'alala.

Shamaa'iyi Timbbitiyaa odeedda

(2 Od. 11:1-4)

²¹ Solomona na'ay Robi'aame Yerusaalame katamaa gakkeedda wode, Israa'eeliyaa biittaa asaana olettiide, kawutetsaa barew zaarana mala, Yihudaa zariyaappenne Biiniyaama zariyaappe dooretteedda itti s'eetanne hosppun tammu sha"a olanchchatuwaa shiishsheedda.

²² Shin S'oossaa k'aalay, S'oossaa asaa gidiyaa Shamaa'iyaakko yiide,

²³ «Solomona na'aa, Yihudaa Kaatiyaa Robi'aamaw, Yihudaanne Biiniyaama zaretoonne atteeda asaa ubbaw hawaadan yaaga;

²⁴ «Med'inaa Goday hinttentta, «Hinttenttu dabbotuwaana, Israa'eelatuwaana olettanaw boopite. Hawaa taani ootseedda diraw, hinttenttu ubbaykka hinttenttu soo hinttenttu soo simmite» yaagee» yaagaadde oda» yaageedda. Unttuntu Med'inaa Godaa k'aalaa sisiide, simmiide soo beeddino.

Iyorbbaami S'oossaappe Wora Simmeedda

²⁵ Hewaappe guyyiyaan Iyorbbaami Efireema gezziyaan de'iyaa Sekeema geesso ootsi gimbbiide, yaan de'eedda; hewaappe kes biide P'iini"eela gimbbeedda.

²⁶ Iyorbbaami bare wozanaan, «Kawutetsay Daawita zariyaw simmana.

²⁷ Ha Asay Med'inaa Godaa geeshsha Golliyaan yarshshuwaa yarshshanaw Yerusaalame katamaa biyaawaa gidoope, untuntutu k'aykka barenttu godaakko, Kaatiyaa Robi'aamakko simmana. Untuntutu taana wod'iide, Yihudaa Kaatiyaa Robi'aamakko simmana» yaagiide k'oppeedda.

²⁸ Hewaa diraw, kaatii zoretteeddawaappe guyyiyaan work'k'aappe laa"u maratuwaa misiletuwaa med'd'iide asaw, «Hinttenttu hawaappe Yerusaalame beeddawaa keeshshay gidanawaa. Hinttenttoo Israa'eeliyaa asatoo, hinttentta Gibbs'eppe kesseedda hinttenttu s'oossatuu hawanttushi!» yaageedda.

²⁹ Untuntuppe ittuwaa Beeteelen, ittuwaa k'ay Daanan wotseedda.

³⁰ Ha yewuu untunttoo nagarateedda; ayaw gooppe, itti maraa misiliyaw goynnanaw Asay Daana gakkanaw beedda.

³¹ Iyorbbaami deriyaa huup'iyaan goynniyaa d'ok'k'a sa'aa giigissiide Leewiyaa zariyaa gidana d'ayooppekka, ubbaa k'ommo asaappe k'eesatuwaa ootsiide suntseedda.

³² Yihudaan bonchchiyaawaadan hosppuntsa aginaan tammanne ichcheshantsa gallassan

baalay bonchchettanaadan, Iyorbbaami gallasaa keereedda; yarshshuwaa yarshsheedda. I hawaadan haneedda; Beetele beedda; bare med'd'eedda maraa misiliyaw yarshshuwaa yarshsheedda. K'ay bare med'd'eedda goynniyaa d'ok'k'a gishuwaan k'eesetuwaa Beeteelen suntsiide wotseedda.

³³ I bare huup'iyaw dooreedda hosppuntsa aginaan, he aginaw tammanne ichcheshantso gallassi Beetele beedda; he gallassay Israa'eeliyaa asaw baalaa gidanaadan awaayeedda. Yaatiide is'aanaa c'uwayanaw pude yarshshiyaa sa'aa kesseedda.

13

Beetele Bolla Timbbitiyaa odeedda Bitaniyaa

¹ Iyorbbaami is'aanaa c'uwayanaw yarshshuwaa yarshshiyaa sa'aa matan ek'k'ide'ishshin, Med'inaa Godaa k'aalan kiitetteedda, S'oossaa asaa geetettiyaa itti bitanii Yihudaappe yeedda.

² Med'inaa Goday azazina he yarshshiyaa sa'aa bolla hawaadan yaagiide waasseedda; «Yarshshiyaa sa'aw, yarshshiyaa sa'aw, Med'inaa Goday neena hawaadan yaagee; «Daawita zariyaw Yoosiyaasa geetettiyaa itti na'ay yelettanawaa. He na'ay ha'i hawaan yarshshiidde de'iyaa d'ok'k'a sa'atuu k'eesetuwaa ne bolla yarshshana; ne bolla asaa mek'etsay s'uugettana» yaagee» yaagiide waasseedda.

³ He gallassi S'oossaa Asay malaataa immiidde, «Med'inaa Goday odeedda malaatay hawaa; ha

yarshshiyaa sa'ay p'alk'k'ettana; Aa bollan de'iyaa bidintsaykka wora laalettanawaa» yaageedda.

⁴ Kaatii Iyorbbaami S'oossaa Asay Beeteelen de'iyaa yarshshiyaa sa'aa bolla waasseeddawaa siseedda wode, yarshshiyaa sa'aappe bare kushiyaa yeddiide, «He bitaniyaa oyk'k'ite!» yaageedda. Shin I bitaniyaw yeddeedda kushii ellekka s'iiggiide sileedda; Hewaa diraw, bare kushiyaa guyye zaariide akkanaw danddayibeenna.

⁵ K'ay S'oossaa Asay Med'inaa Godaa k'aalan immeedda malaataadan yarshshiyaa sa'ay p'alk'k'etti wod'd'ina, Aa bollan de'iyaa bidintsaykka wora laaletteedda.

⁶ Yaatina, Kaatii Iyorbbaami S'oossaa asaa, «Ta kushii kasewaadan hanana mala taw gaannataade Med'inaa Godaa ne S'oossaa woossarikii!» yaageedda. Hewaa diraw, S'oossaa Asay kaatiyaw gaannatiide Med'inaa Godaa woossina, kaatiyaa kushii simmiide kasewaadan haneedda.

⁷ Kaatii S'oossaa asaa, «Taananna ta soo dendda; K'umaa ma. K'ay taani new imotaa immana» yaageedda.

⁸ Shin S'oossaa Asay kaatiyaw hawaadan yaagiide zaareedda; «Haray attina neeni ne ak'oo bagga taw imminttokka, taani neenana biikke; hawaan ukitsaakka miikke, haatsaakka ushikke.

⁹ Ayaw gooppe, Med'inaa Godaa k'aalay taana, «Neni ukitsaakka mooppa, haatsaakka ushoppa, ne yeedda ogiyaanakka simmaade booppa» yaagiide azazeedda» yaageedda.

¹⁰ Hewaa diraw, bitanii hara ogiyaanna beedda; I Beetele yeedda ogiyaanna simmiide bibeena.

Beeteelen Timbbitiyaa Odiyaa C'ima Bitaniyaa

¹¹ Timbbitiyaa odiyaa itti c'ima bitanii Beetele kataman de'ee. Beeteelen he gallassi S'oossaa Asay ootseedda ubbabaa he c'ima bitaniyaa naanay yiide odeeddino; k'ay he bitanii kaatiyaw odeedda k'aalaa untuntu barenttu aawoo odeeddino.

¹² Aawuu untuntu, «Hak'a ogiyaanna beedee?» yaageedda; Yihudaappe yeedda S'oossaa Asay beedda ogiyaa aw malaateeddino.

¹³ Hewaappe guyyiyaan I bare naanaa, «Taw ane hariyaa koorite» yaageedda; Untuntu aw hariyaa koorina toggeedda.

¹⁴ S'oossaa asaa geeduwaa kaalliide beedda; itti wolaa kuwaan utteeddawaa demmiide, «Yihudaappe yeedda S'oossaa Asay neeneeyye?» yaageedda.

Bitanii, «Ee taana» yaageedda.

¹⁵ Timbbitiyaa odiyaa c'ima bitanii Aa, «K'umaa maanaw ta soo taananna dendda» yaageedda.

¹⁶ S'oossaa Asay zaariide, «Taani guyye simmaade neenana baanaw, woy ha koshiyan neenana ukitsaa maanaw, woy haatsaa ushanaw danddaykke.

¹⁷ Ayaw gooppe, Med'inaa Goday k'aalay taana, «Neeni he sa'aan ukitsaakka mooppa, haatsaakka ushoppa, ne yeedda ogiyaanakka simmaade booppa» yaagiide azazeedda» yaageedda.

¹⁸ Timbbitiyaa odiyaa c'ima bitanii, «Taanikka neenaadan timbbitiyaa odiyaawaa. Kiitanchchay Med'inaa Goday k'aalan taana, «Ukitsaa I maana

malanne haatsaa ushana mala, Aa zaaraadde ne soo neenana akkaade ya» yaageedda» yaageedda. Shin c'ima bitanii hewaa aw wordduwaa odeedda.

¹⁹ Hewaa diraw, S'oossaa Asay aanana simmiide, Aa son meeddanne usheeddanne.

²⁰ Unttuntu maaddan utti de'ishshin, Med'inaa Godaa k'aalay bitaniyaa guyye zaareedda timbbitiyaa odiyaa c'ima bitaniyaakko yeedda.

²¹ Bitanii Yihudaappe yeedda S'oossaa asaw bare k'aalaa d'ok'k'u ootsiide, «Med'inaa Goday hawaadan yaagee; «Neeni Med'inaa Godaa k'aalaa is's'aadda; Med'inaa Goday ne S'oossay neena azazeedda azazuwaakka naagabaakka.

²² Neeni S'oossay, «He sa'aan mooppa woy ushoppa» geedda sa'aa guyye simmaade baade, yaan ukitsaa maada; haatsaakka ushaadda. Hewaa diraw, ne anhay ne aawotuwaa duufuwaan moogettenna» yaagee» yaageedda.

²³ S'oossaa Asay miyaawaanne ushiyaawaa Poleeddawaappe guyyiyaan, timbbitiyaa odiyaawe bare guyye zaariide aheedda bitaniyaw hariyaa kooreedda.

²⁴ I ogiyaan biishshin gaammuu aanana gaket-tiide, Aa wod'eedda. Anhay ogiyaan panggaraareedda; hariinne gaammuunne laa"attuukka an-haa miyiyaan ek'k'eeddinno.

²⁵ He ogiyaanna aad'd'iyaa Asay anhay pang-garaareeddawaanne gaammuu anhaa miyiyaan ek'k'eeddawaa be'eedda; biide timbbitiyaa odiyaa c'ima bitanii de'iyaa kataman odeedda.

²⁶ Biyaa saappe bitaniyaa guyye zaareedda timbbitiyaa odiyaa c'ima bitanii hewaa

siseedda wode hawaadan yaageedda; «Hewe k'aalaw azazettenan is's'eedda S'oossaa asaa. Hewaa diraw, Med'inaa Godaa k'aalay aw kasetiide odeeddawaadan, Med'inaa Goday gaammuwaan Aa gatseedda; yaatina, gaammuu Aa mentsereetsiide wod'eedda» yaageedda.

²⁷ Hewaappe guyyiyaan c'ima bitanii bare naanaa, «Taw hariyaa koorite» yaageedda. Unttuntu aw hariyaa kooreeddino;

²⁸ bitanii kesiide beedda. Ogiyaan pang-garaareedda anhaanne anhaa matan ek'k'eedda hariyaanne gaammuwaa demmeedda; gaammuu anhaa mibeenna woy hariyaakka mentsibeenna.

²⁹ Timbbitiyaa odiyaa c'ima bitanii S'oossaa asaa anhaa dentsiide, hariyaa zokkiyaan wotsiide, yeekkanawunne mooganaw guyye bare kata-maa akkiide aheedda.

³⁰ Barew makki wotseedda duufuwaan anhaa wotseedda; Aa bolla, «Aayye ta ishaw! Aayye ta ishaw!» yaagiide yeekkeeddino.

³¹ Moogi simmiide bare naanaa hawaadan yaageedda; «Taani hayk'k'iyaa wode, S'oossaa Asay moogetteedda duufuwaan taana moogite; ta mek'etsatuwaakka Aa mek'etsatuwaa gas'aan wotsite.

³² Ayaw gooppe, Beetele kataman de'iyaa yarshshiyaa sa'aa bollanne Samaariyaa katamatuwaan de'iyaa goynniyaa d'ok'k'a sa'atuu bolla Med'inaa Goday azazina he bitanii waassowe tumu polettana» yaageedda.

Iyorbbaama Golliyaa Asaa D'ayssanaw Gat-seedda Nagaraa

³³ Hewaappe guyyenna Iyorbbaami bare iita ogiyaappe simmibeenna; shin goynniyaa d'ok'k'a saatoo ubbaa k'ommo asaappe k'eesetuwaa gujjiide suntseedda; k'eesatuwaa gidanaw koyiyaa oonanne goynniyaa d'ok'k'a sa'aan wotseedda.

³⁴ Iyorbbaama golliyaa asaa ungganawunne biittaa bollaappe d'ayssanaw gatseedda nagaray hewaa.

14

Akiyi Iyorbbaama Bolla Timbbitiyaa odeedda

¹ He wode Iyorbbaama na'ay Abii harggeedda.

² Yaatina, Iyorbbaami bare machchato, «Denddaade neeni Iyorbbaama machchato gidiyaawaa ooninne erenna mala, ne mayuwaa laamma; Seelo ba. Taani ha asaa bolla kaatetanawaa taw odeedda timbbitiyaa odiyaa Aakii yaan de'ee.

³ Tammu ukitsaa, amareeda komppuwaanne itti otuwaa eessaa aw akkaade aakko ba. Booppe ha harggeedda na'ay hananabaa I new odana» yaageedda.

⁴ Iyorbbaama machata I geeddawaadan oot-saaddu; denddaade Aakiya soo Seelo baaddu. Aakii s'eellanaw danddayenna; I c'immeedda di-raw, Aa ayfii demmenna.

⁵ Shin Med'inaa Goday Aakiya, «Iyorbbaama machata bare na'aa harggiyaawaa neena oochchanaw yaw. Neeni iziw hawaa hawaa yaagaade oda. Aa yaa g akkaade hara mac'c'a asaa malatanaanu» yaageedda.

⁶ Hewaa diraw, Aakii machata penggiyaan di"i di"iyaawaa sisiide hawaadan yaageedda; «Iyorbbaama machchattitee, ane haa gela. Ayaw

hawaadan hara asaa malataad? Taani iita woriyaa new odanaw kiitettaad.

⁷ Neeni Iyorbbaamekko baade hawaadan yaaga; «Med'inaa Goday Israa'eeliyaa S'oossay neena, «Taani neena asaa giddoppe d'ok'k'issaad; ta asaa Israa'eeliyaa bolla neena kaateyaad.

⁸ Taani Daawita zariyaappe kawutetsaa wotsa akkaade, new immaad. Shin neeni ta k'oomaa Daawita mala gidakka; I ta azazuwaa naageed-danne ta sintsan suurebaa s'alalaa ootsiidde, bare kumentsaa wozanaan taana kaalleedda.

⁹ Neepe kase de'eedda ubbatuu ootseed-dawaappe dariyaa iitaa neeni ootsaadda; neeni new hara s'oossatuwaa, seeriseedda birataappe eek'atuwaa med'd'aadda. Yaataade taana hank'k'etsaadda; taana neeppe guyye aatsaada.

¹⁰ « «Hewaa gaasuwaan taani Iyorbbaama gol-liyaa asaw iitaa ahana. Israa'eeliyaa biittan Iyorb-baama golliyyaa asaappe ayiliyaa gidina la"a gidi-ina, itti attuma asaynne attenan d'ok'ollana. Itti uray ooshay wurana gakkanaw kessiyaawaadan, Iyorbbaama golliyyaa asaa taani wurssa kessana.

¹¹ Iyorbbaama zariyaa gidiide kataman hayk'k'iyaa oonanne kanatuu maana; gas'ariyan hayk'k'iyaa wantta k'ay saluwaa kafotuu maana. Taani Med'inaa Goday hawaa odaaddi!» yaageedda» yaaga.

¹² «Neena gidoope, ha"i neeni denddaade ne soo ba. Ne gedii katamaa geliyaa wode, na'ay hayk'k'ana.

¹³ Israa'eeliyaa ubbay na'aw yeekkiide moogana; Iyorbbaama golliyyaa asan Med'inaa

Godaa Israa'eeliyaa S'oossaa sintsan ha na'aan lo"obay beetteedda diraw, Iyorbbaama golliiyaa asaappe Aa s'alaalay duufuwaan moogettana.

¹⁴ «Hewaappe guyyiyaan Iyorbbaama golliiyaa asaa d'ok'olli d'ayssiyaa kaatiyaa Med'inaa Goday barew Israa'eeliyaa bolla dentsana.

¹⁵ Haatsaa gidдон woshuu k'aas's'iyawaadan, Med'inaa Goday he wode Israa'eelatuwaa shoc'iide k'aatsana. Asheero giyaa s'oossatiw untunttu misiliyaa essiide, Med'inaa Godaa hank'k'etseedda diraw, untuntta aawaatoo I immeedda lo"o biittappe untuntta diggana; yaatiide untuntta Efiraas'iisa Shaafaappe hefintsan laalana.

¹⁶ Iyorbbaami ootseedda nagaraa dirawunne Israa'eeliyaa asaa I oosisseedda nagaraa diraw, S'oossay Israa'eeliyaa aggi bashana» yaageedda.

¹⁷ Hewaappe guyyiyaan Iyorbbaama machata denddaade baade Tirs's'a g akkaade golliiyaa pengge goc'c'illaa yed'd'in na'ay hayk'k'i aggeeda.

¹⁸ Bare k'oomaa timbbitiyaa odiiyaa Aakiya baggana Med'inaa Goday odeeddawaadankka Aa moogeeddino; Israa'eeliyaa Asay ubbay aw yeek-keedda.

Iyorbbaama Hayk'k'uwaa

¹⁹ Iyorbbaami haneedda harabay, Aa olatuunne Aa ayissuwaa maaratu Israa'eeliyaa Kaatetuu Taarikiyaa Mas'aafatuwaan s'aafetti utteedda.

²⁰ Iyorbbaami laatamanne laa"u laytsaa kawuteedda. Hewaappe guyyiyaan hayk'k'iidde bare mayzzan gaketeedda. Aa kotan Aa na'ay Naadaabe kawuteedda.

Yihudaanne Israa'eeliyaa Kaatetuwaa

(14:21–16:34)

Yihudaa Kaatiyaa Robi'aama
(2 Od. 11:5–12:15)

²¹ Solomona na'aa Robi'aame Yihudaan kawuteedda; Robi'aame kaatetiyyaa wode laysay aw oytamanne itta. Med'inaa Goday bare suntsaa wotsanaw Israa'eeliyaa zaratuwaa katamatuwaa ubbaa giddoppe dooreedda Yerusaalame kataman Robi'aame tammanne laappun laysaa kaateteedda. Aa daay suntsay Naa'imo; iza Amoonaa gade asaa.

²² Yihudaa asatuu Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootseeddino; barenttu ootseedda nagaran untunttu barenttu aawotuwaappe aatsiide Aa k'anaatisseeddino.

²³ Hewaa bollakka k'ay untunttu barenttoo goynniyaa d'ok'k'a sa'aa, eek'aa shuchchatuwaanne Asheero geetettiyyaa s'oossatuwaa misiletuwaa d'ok'k'a deretuwaa ubbaa bollanne irs's'a mitsatuwaa ubbaa garssan esseeddino.

²⁴ Haray attina untunttu goynniyaa gishuwaan goynnuwaa woga ootsiide attuma asatuu attuma asatuwaana shaarmus'iyaa wanttu de'iino. Med'inaa Goday Israa'eelatu sintsappe kessiide yedersseedda gade asatuu meezeteedda, he sheneyiyaa oosotuwaa ubbaa Israa'eeliyaa asatuu ootseeddino.

²⁵ Robi'aame kaateteedda ichcheshantso layt-san Gibs'e Kaatii Shiishaak'i Yerusaalame kata-maa k'oheedda.

²⁶ Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaaninne kaatiyaa gollen de'iyaa miishshaa, Solomone k'os'isseedda work'k'aa gondalletuwaana ubbaa bonk'k'i akkiide beedda.

²⁷ Yaatina, kaatii Robi'aame he gondalletuwaa diraw nahaasiyaa birataappe hara gondalletuwaa med'isseedda; untuntu naagiide wotsana mala kaatiyaa golliyaa penggiyaa naagiyaawanttu kaappatoo immeedda.

²⁸ Kaatii Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaa biyaa wode ubbaan, naagiyaawanttu gondalletuwaa oyk'k'eeddino. Hewaappe simmiide untuntu zaariide, naagiyaawanttu gollen wotsiino.

²⁹ Robi'aame haneedda harabayne I ootseed-dabay ubbay Yihudaa Kaatetuwaa Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

³⁰ Robi'aaminne Iyorbbaami ubbaa wode oletti-ide de'eeddino.

³¹ Robi'aame hayk'k'iidde bare mayzzan gaketeedda; I Daawita Kataman de'iyaa bare aawotuwaa duufuwaan moogetteedda. Aa daay sunsay Naa'imo; iza Amoona gadiyaa asaa. Robi'aama kotan Aa na'ay Abii kaateteedda.

15

Yihudaa Kaatiyaa Aabiyaa
(2 Od. 13:1–14:1)

¹ Nabaas'a na'aa Iyorbbaami kaateteedda tammanne hosppuntsa laytsan Abiiyi Yihudaan kaateteedda.

² Abiiyi Yerusaalamen heezzu laytsaa kaateedda. Aa daaya Abeselooma naatti naatto; I suntsay Maa'iko.

³ Aappe kase Aa aawuu ootseedda nagaratuwaa ubbaa ootseedda; Aa wozanay Aa aawuwaa aawuwaa aawuwaa Daawita wozanay polo gideeddawaadan Med'inaa Godaw, bare S'oossaw polo gidibeenna.

⁴ Gidooppenne, aappe guyyiyaan Yerusaalamen kaatetana malanne Yerusaalame sarotetsaa naagana mala, Med'inaa Goday Aa S'oossay Daawita diraw Abiiyaw itti attuma na'aa immeedda.

⁵ S'oossay hawaa ootseedda gaasotay, Daawite Med'inaa Godaa sintsan suurebaa ootseedda; Hiitiyaa Ooriyoona bolla nagaraa ootsoonippe attina, bare de'uwaa laytsaa ubbaan Med'inaa Godaa azazotuwaappe ittibaanne naagennan aggibeenna.

⁶ Abiiyi de'eedda laytsaa ubbaan Robi'aama asaananne Iyorbbaama asaana olettiide de'eeddino.

⁷ Abiiyi haneedda harabayenne I ootseeddabay ubbay Yihudaa Kaatetuu Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda. Abiiyinne Iyorbbaami olettiide de'eeddino.

⁸ Abiiyi hayk'k'iidde bare mayzzan gaketeedda; I Daawita Kataman moogetteedda. Aa sa'aan Aa na'ay Asay kaateteedda.

*Yihudaa Kaatiyaa Asa**(2 Od. 15:16–16:6)*

⁹ Israa'eeliyaa Kaatii Iyorbbaami kaateteedda laatamantso laytsan Aasi Yihudaan kaateteedda.

¹⁰ Aasi Yerusaalamen oytamanne itti laytsaa kaateteedda. Aa aawuwaa daay suntsay Maa'iko; Aa Abeselooma naatto.

¹¹ Aasi bare mayza aawuu Daawite ootseed-dawaadan, Med'inaa Godaa sintsan suurebaa ootseedda.

¹² Goyunno woga ootsiide attuma asaana sharmus'iyaa attuma asatuwaa Aasi bare biittappe d'aysseedda; aappe kase de'eedda kaatetuu med'd'eedda eek'aa misiletuwaa ubbaa d'ok'k'oleretsiide oleedda.

¹³ Aa aawuwaa daaya Maa'ikakka Asheero giyaa s'oossatiw tuna eek'aa misiliyaa med'd'eedda diraw, Kaatiyaa Aatto Aa geetettiyaa bonchchuwaappe izo diggeedda. Aasi he eek'aa misiliyaa k'ans's'ereetsiide, K'ediroona Zanggaaraan s'uuggeedda.

¹⁴ Aasi goynniyaa d'ok'k'a sa'aa d'ayssennan aggooppenne, I bare de'eedda laytsaa ubbaan Med'inaa Godaw wozanaappe ammanettiyaa asaa gidiide de'eedda.

¹⁵ Inne Aa aawuu S'oossaw dummayi wotseedda biraa, work'k'aanne hara miishshatuwaa ahiide, S'oossaa Geeshsha Golliyaa giddon wotseedda.

¹⁶ Yihudaa Kaatii Asinne Israa'eeliyaa Kaatii Baa'ishi, barenttu kaateteedda laytsaa ubbaan oletteeddino.

¹⁷ Israa'eeliyaa Kaatii Baa'ishi Yihudaa bolla woraajjeedda; mayyiide Yihudaa Kaatiyaa

Asaa biittappe ooninne gelennaadaaninne kessennaadan te'anaw Raama katamaa yuushshuwaa minisiide gimbbeedda.

¹⁸ Hewaa gaasuwaan Kaatii Asay Med'inaa Godaa Geeshsha Golliyaaninne bare kaatiyaa gollen atteeda work'k'aanne biraa ubbaa kessiide, bare oosanchchatuu kushiyan wotseedda. Heziyaana na'aa na'aa, S'abrimmoona na'aw, Damask'k'o kataman de'iyaa Sooriyaa Kaatiyaa Benihadaadaw, imotaa ootsiide yeddiide hawaadan yaageedda:

¹⁹ «Kase ta aawuwaananne ne aabbuna c'aak'k'eteeddawaadan, ane taanannanne neenana c'aak'etoytte. Be'a, hawaa biraanne work'k'aa taani new imotaa Immanaw yeddaad. Israa'eeliyaa Kaatii Baa'ishi bare olanchchatuwaa ta gadiyaappe kessana mala, neeni kase aanana c'aak'k'eteedda c'aak'uwa kola» yaageedda.

²⁰ Benihadaadi Kaatii Aasi geeddawaa mayyiide, bare ola gadaawotuwaa Israa'eeliyaa katomatuwaa olanaw yeddeedda. Unttuntu Ayino, Daananne Aabeeli-Beetimaa'ika geetettiyaa katomatuwaa, Galiilaa Abbaa matan de'iyaa biittaa, Niftaaleema biittaanakka gujjiide ubbaa s'ooneeddino.

²¹ Kaatii Baa'ishi hewaa sisiide, Raama katamaa gimbbiyaawaa aggiide, Tirs's'a katamaa beedda.

²² Hewaappe guyyiyaan Kaatii Aasi Yihudaan de'iyaa asaa ubbaa azazina ittuunne attennaan denddiide, Baa'ishi kase yaan go'ettiyaa shuchchaanne mitsaa Raamappe keezeeddino. Kaatii Aasi Mis'ip'p'anne Biiniyaama biittan de'iyaa Gebaa'a an minisiide gimbbeedda.

²³ Aasi haneedda harabay, Aa minotetsaa ubbay, I ootseeddabay ubbayenne I kees's'eedda kata-matuu Yihudaa Kaatetuu Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteeddino. Shin I c'imeedda wode gediya saketteedda.

²⁴ Aasi hayk'k'iidde, bare mayzzan gaketeedda; bare mayza aawuwaa Daawita Kataman moogetteedda. Aa na'ay Yoosaafes'e Aa sa'aan kaateedda.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Nadaaba

²⁵ Yihudaa Kaatii Aasi kaateteedda laa'entso laytsi Iyorbbaama na'ay Nadaabe Israa'eelan kaateteedda; I Israa'eeliyaa biittan laa"u laytsaa kaateteedda.

²⁶ Nadaabe kase bare aawuwaa ogiyaanne Israa'eeliyaa asaa I oosisseedda Aa nagaraa ogiyaan hametiidde, Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootseedda.

²⁷ Yisaakooraa zariyaa gideedda Akiiya na'ay Baa'ishi Nadaaba bolla mak'etteedda. He wode Nadaabinne Aa olanchchatuu Piliss's'eeman de'iyaa Gibbatoona katamaa dooddiide de'iino.

²⁸ Yihudaa Kaatii Aasi kaateteedda heezzentso laytsan Baa'ishi Nadaaba wod'iide Aa sa'aan I barew kaateteedda.

²⁹ Baa'ishi kawutetsaa doommo saannakka Iyorbbaama soo asaa ubbaa wod'i wursseedda; Med'inaa Goday Seelophe yeedda bare k'oomaa timbbitiyaa odiiyaa Akiiya baggana odeeddawaadankka Iyorbbaama golliya Asay ubbay hayk'k'i wureedda.

³⁰ Hewe haneeddawe Iyorbbaami bare huup'iyaw ootseedda nagaraa dirassa,

Israa'eeliyaa asaa I oosisseedda nagaraa diraassanne Med'inaa Godaa Israa'eeliyaa S'oossaa hank'k'etseedda diraassa.

³¹ Nadaabe haneedda harabaynne I ootseed-dabay ubbay Israa'eeliyaa Kaatetuu Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

³² Yihudaa Kaatiyaa Aasinne Israa'eeliyaa Kaatiyaa Baa'ishi barenttu kawutetsaa laytsaa ubbaan olettiide de'eeddino.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Baa'isha

³³ Yihudaa Kaatii Aasi kaateteedda heezzentso laytsan Akiiya na'ay Baa'ishi Israa'eeliyaa asaa ubbaa bolla kaateteedda; I Tirs's'a kataman laatanne oyddu laytsaa kaateteedda.

³⁴ Iyorbbaami Israa'eeliyaa asaa oosisseedda nagaraa ootsiidenne Aa ogiyaan hametiidde, Baa'ishi Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootseedda.

16

¹ Hanaana na'aa Yeehu baggana Med'inaa Godaa k'aalay Baa'ishabaa hawaadan yaagiidde yeedda;

² «Taani neena baanaappe dentsaade ta asaa Israa'eeliyaa bolla kaappuwaa kessaad; shin neeni Iyorbbaama ogiyaan hamettaadda. K'ay ta asaa Israa'eeliyaa nagaraa oosissaade, untunttu nagan taana hank'k'etsaadda.

³ Hewaa diraw, be'a! Taani Baa'ishanne Aa golliyaa asaa pittana hanay. Baa'ishaa, taani ne golliyaa asaa Nabaas'a na'aa Iyorbbaama golliyaa asaadan ootsana.

⁴ Baa'isha zariyaa gidiide, kataman hayk'k'iyaa oonanne kanay maana; k'ay gas'ariyan

hayk'k'iyaa oonanne saluwaa kafotuu maana» yaageedda.

⁵ Baa'ishi haneedda harabay, I ootseed-dabayne Aa minotetsaa Israa'eeliyaa Kaatetuu Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

⁶ Baa'ishi hayk'k'iidde bare mayzzan gaketeedda; Tirs's'a kataman moogetteedda. Aa na'ay Eeli Aa sa'aan kaateteedda.

⁷ Med'inaa Goday timbbitiyaa odiyaa Yeehu baggana Baa'isha bollanne Aa soo asaa bolla he timbbitiyaa odeedda gaasuu Baa'ishi ootseedda nagaraa diraassanne Iyorbbaaminne Aa soo Asay ootseeddawaadan, iitabaa ootsiide, Med'inaa Godaa hank'k'etseedda diraassa. K'ay I Iyorbbaama soo asaa ubbaa wod'i wursseedda diraassa.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Eeliyaa

⁸ Yihudaa Kaatii Aasi kaateteedda laatammanne usuppuntsa laytsan Baa'isha na'ay Eeli Israa'eelan kaateteedda. Tirs's'a kataman I laa"u laytsaa kaateteedda.

⁹ Kaatiyaa ola gadaawatuwaappe ittuwaa gidiide, Aa paraa gaaretuwaappe bagga azaziyaa Zimiri kaatiyaa bolla mak'etteedda. Kaatii Eeli he wode Tirs's'an de'iyaa kaatiyaa gollew aawotiyaa Ars's'a son Tirs's'an matsotti utteedda.

¹⁰ Yihudaa Kaatii Aasi kaateteedda laatammanne laappuntsa laytsan Zimiri Ars's'a soo geliide kaatiyaa wod'iide Aa sa'aan barew kaateteedda.

¹¹ Zimiri kawutiide, kawutetsaa araatan ut-tosaan akka Baa'isha soo asaa ubbaa wod'eedda. Baa'ishaw dabbo gidiina laggetsaa gidiina itti at-tuma asanne pas'a ashshibeenna.

¹² Timbbitiyaa odiyaa Yeehu baggana Med'inaa Goday Baa'isha bolla haasayeedda k'aalaadan Zimiri Baa'isha soo asaa ubbaa wod'i d'aysseedda.

¹³ Hewe haneeddawe Baa'ishinne Aa na'ay Eeli barenttu eek'aw goynniide, ootseedda nagaraa ubbaa gaasuwaaninne Israa'eeliyaa asaa oosisseedda nagaraa gaasuwaan, Med'inaa Godaa, Israa'eeliyaa S'oossaa hank'k'etseedda diraassa.

¹⁴ Eeli haneedda harabayenne I ootseeddabay ubbay Israa'eeliyaa Kaatetuu Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Zimira

¹⁵ Yihudaa Kaatii Aasi kaateteedda laatamanne laappunsa laytsan Zimiri Tirs's'an laappun gallassaa s'alalaa kaateteedda. He wode Israa'eeliyaa olanchchatuu Gibbatoona geetettiyaa Piliss's'eema katamaa dooddiide utteeddino.

¹⁶ Dooddi utteedda Israa'eelatuu Zimiri kaatiyaa bolla mak'ettiide Aa wod'eeddawaa siseedda wode, ola gadaawaa Omira he gallassikka he sa'aan Israa'eeliyaa kaatiyaa kessiide kaateyeeddino.

¹⁷ Omirinne aanana de'iyaa Israa'eeliyaa Asay ubbay Gibbatoona katamaappe kesiide biide, Tirs's'a katamaa dooddeeddino.

¹⁸ Katamay oyk'etikkichcheeddawaa be'eedda wode, Zimiri kaatiyaa golliyyaa gidдон de'iyaa geesuwaa geliide, kaatiyaa gollen tamaa oytseedda; yaatiide ikka hayk'k'eedda.

¹⁹ Hewe haneeddawe Iyorbbaami ootseedda nagaraanne Israa'eeliyaa asaa oosisseedda na-

garaa kaalliide, Zimiri Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootseedda dirassa.

²⁰ Zimiri haneedda harabayenne I mak'k'eedda mak'k'uu Israa'eeliyaa Kaatetuu Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Omira

²¹ He wode Israa'eeliyaa Asay laa"u kesiide shaaketeedda. Asaappe baggay Ginaata na'aa Tiibina kaateyanaw koyina, baggay k'ay Omira kaateyanaw koyeedda.

²² Shin Omira maaddiyaa Asay Ginaata na'aa Tiibina maaddiyaa asaappe minneedda. Hewaa diraw, Tiibini hayk'k'ina Omiri kaateteedda.

²³ Yihudaa Kaatii Asay kaateteedda hattamanne ittentsa laytsan Omiri Israa'eeliyaa asaa bolla kaateteedda. Tammanne laa"u laytsaa mooddeedda; hewaappe usuppun laytsaa Tirs's'an mooddeedda.

²⁴ Omiri Samaariyaa giyaa deriyaa Shemeera geetettiyaa bitaniyaappe usuppun sha"a s'agaraa biran shammeedda; itti katamaa an kees's'eedda. Yaatiide he katamaa kase he deriyaa godaa suntsan Samaariyaa giide suntseedda.

²⁵ Shin Omiri Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootseedda; I bareppe kase de'eedda kaatetuwwa ubbatuwaappekka aad'd'iyaa nagaraa ootseedda.

²⁶ Nabaas'a na'ay Iyorbbaami ootseedda nagaraanne Israa'eeliyaa asaa oosisseedda nagaraa Omiri kaalleedda; he eek'aw goynniyaa hanotay Med'inaa Godaa Israa'eeliyaa S'oossaa hank'k'etseedda.

²⁷ Omiri haneedda harabay, I ootseeddabayenne
Aa minotetsaa Israa'eeliyaa Kaatetuu Taarikiyaa
mas'aafan s'aafetti utteedda.

²⁸ Omiri hayk'k'iidde bare mayzzan
gaketeedda; Samaariyaa kataman moogetteedda.
Aa na'ay Akaabi Aa kotan kaateteedda.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaaba

²⁹ Yihudaa Kaatii Asay kaateteedda hattamanne
hospunta laytsan Omira na'ay Akaabi
Israa'eelan kaateteedda; Omira na'ay Akaabi
Samaariyaa kataman Israa'eeliyaa bolla
laatamanne laa"u laytsaa kaateteedda.

³⁰ Omira na'ay Akaabi bareppe kase wode
de'eedda kaatetuwaa ubbatuwaappekka
aad'd'iyyaa iitabaa Med'inaa Godaa sintsan
ootseedda.

³¹ Nabaas'a na'ay Iyorbbaami ootseedda
nagaraa ootsiyaawaa laafabaa giide
k'oppiyaawaa s'alala gidennaan Sidoonatuwaa
Kaatiyaa Etiba'aala naatto Elzzaabeelo barew
machcho ootsi akkiide, Ba'aala geetettiyaa eek'aw
ootsanawunne goynnanaw doommeedda.

³² Samaariyaa kataman I kees'isseedda Ba'aala
Eek'aa Gollen Ba'aalaw yarshshiyaa sa'aa
kees's'eedda.

³³ K'ay Akaabi Asheero geetettiyaa s'oossatti
misiliyaa essiide, bareppe kase de'eedda kaate-
tuwaa ubbatuwaappe aatsiide Med'inaa Godaa
Israa'eeliyaa S'oossaa hank'k'etsiyaa nagaraa oot-
seedda.

³⁴ Akaaba kawutetsaa wode Beeteleppa
yeedda Hii'eela geetettiyaa itti bitanii Yaarikko
katamaa zaaretsiide kees's'eedda. Neewi

na'aa Iyyaasu baggana Med'inaa Goday odeeddawaadan, Hii'eeli Yaarikko kees's'anaw baasiya wode, Abiiraama geetettiyaa Aa bayira na'ay hayk'k'eedda; k'ay penggiyaa aatsiyaa wode Saguba geetettiyaa Aa wurssetsa teefa na'ay hayk'k'eedda.

17

Nabiyaa Eelaasa (17:1–19:21)

¹ Gala'aaden Tishbbe giyaa saappe yeedda, timbbitiyaa odiiyaa Eelaasa geetettiyaa itti bitanii Kaatiyaa Akaaba hawaadan yaageedda; «Taani aw ootsiyaa Med'inaa Goday Israa'eeliyaa S'oossay ero! Ha sintanna yiyaa laytsatuwaan taani odenan de'ishshin, sa'aan iray bukkenna woy kettersay beettena» yaageedda.

² Hewaappe simmiide Med'inaa Godaa k'aalay timbbitiyaa odiiyaa Eelaasakko yiide Aa hawaadan yaageedda;

³ «Hawaappe denddaade away doliyaa bagga ba; yaan Yorddaanoosa Shaafaappe away doliyaa baggana de'iyaa Kariita Shaafaa matan k'osetta.

⁴ Neeni he shaafaappe haatsaa ushana; k'uuratuu neena he sa'aan k'umaa mizanaadan taani untuntta azazaad» yaageedda.

⁵ Eelaasi Med'inaa Goday geeddawaa ootseedda; Yorddaanoosa Shaafaappe away doliyaa baggana de'iyaa Kariita Shaafaa biide, yaan utteedda.

⁶ Wonttanne omarssi k'uuratuu ukitsaanne ashuwaa Eelaasaw ahiino; haatsaakka shaafaappe ushee.

⁷ Gadiyaan iray bukkenna diraw, guutsa wodiyaappe guyyiyaan shaafay meleedda.

Eelaasanne Siraafitan De'iyaa Am"atto

⁸ Hewaappe guyyiyaan Med'inaa Godaa k'aalay Eelaasakko yiide, Aa hawaadan yaageedda;

⁹ «Ha saappe denddaade, Sidoona matan de'iyaa Siraafita ba; yaan de'ashsha. Itti am"e mishi-ratta neena k'umaa mizanaadan taani azazaad» yaageedda.

¹⁰ Eelaasi denddiide Siraafita beedda; Ikatamaa penggiyaakko gakkiiyaa wode, itti am"e mishi-ratta mitsaa mis'aw. Eelaasi mishiratto s'eesiide, «Hayyanaa, taw ushanaw haatsaa buliyaan akka yaarikkii» yaageedda.

¹¹ Mishirata haatsaa ahanaw biishshin I s'eesiide, «Hayyanaa guutsa baso ukitsaakka akkaade yaarikkii» yaageedda.

¹² Mishirata aw, «Med'inaa Goday ne S'oossay ero! Taw ukitsay baawa. Taw otuwaan itti kuuchcha d'iliinne s'aaruwaan guutsa zayite s'alaalay de'ee. Taani hawaa yeeddawe gu-utsa mitsaa mis'aade, soo simmaade, hinnokka tawunne ta na'aw itti gede uukkanaassanne mi-ide hayk'k'anaassa» yaagaaddu.

¹³ Eelaasi mishirattiw, «Ayenne baawa, yayyoppa; baade neena geeddawaadan ootsa. Shin kasetaade ne d'iliyaappe guutsa komppuwaa komppaade taw akka ya; hewaappe simmaade newunne ne na'aw komppa.

¹⁴ Ayaw gooppe, Med'inaa Goday Israa'eeliyaa S'oossay, «Sa'aa bollan Med'inaa Goday iraa bukissana gakkanaw, d'iilii otuwaappe wurenna; zayitiikka s'aaruwaappe wurenna» yaagee» yaageedda.

¹⁵ Hewaa diraw, mishirata baade, Eelaasi odeeddawaadan ootsaaddu; hewan Eelaasi, mishiratanne I soo Asay ubbaa gallassi k'umaa meeddino.

¹⁶ Ayaw gooppe, Med'inaa Goday Eelaasa baggana odeedda k'aalaa naagiide, otuwaappe d'iilii wuribeennanne s'aaruwaappe zayitiikka wuribeenna.

¹⁷ Guutsa wodiyaappe guyyiyaan he golliyaa godatti na'ay harggeedda; harggii goobi goobi biina, wurssetsan na'ay shemppuwaa te'ettiide hayk'k'eedda.

¹⁸ Yaatina, mishirata Eelaasa, «S'oossaa asaw, neeni taana morkkiyaabay ayaanee? Neeni ta nagaraa hassayissaade ta na'aa wod'anaw yaaddi?» yaagaaddu.

¹⁹ Eelaasi izo, «Ne na'aa taw hamma» yaageedda. Na'aa I kiwuwaappe akkiide, pude bare de'iyaa pook'iyaa afiide bare arsaan gisiseedda.

²⁰ Yaatiide Med'inaa Godaw hawaadan yaagiide waasseedda; «Abeet Med'inaa Godaw, ta S'oossaw, k'ay ha taani de'iyaa mishiratti am"atti na'aa wod'aade, I bollakka metuwaa ayay?» yaageedda.

²¹ Hewaappe simmiide na'aa bolla heezzu gede zak'k'ulliide, Med'inaa Godaw hawaadan yaagiide waasseedda; «Abeet Med'inaa Godaw,

ta S'oossaw, ha na'aa shemppuwaa zaara» yaageedda.

²² Med'inaa Goday Eelaasa waasuwa siseedda. Na'aa shemppuukka simmina, na'ay pas'eedda.

²³ Eelaasi na'aa akkiide pook'iyappe duge wod'd'eedda; na'aa aatiw immiide hawaadan yaageedda; «Be'a, ne na'ay pas'eedda» yaageedda.

²⁴ Hewaappe guyyiyaan mishirata Eelaasa, «Neeni S'oossaa asaa gideeddawaanne ne doonaappe odettiyya Med'inaa Goda k'aalay tuma giddeeddawaa taani ha"i eraad» yaagaaddu.

18

Eelaasanne Ba'aala Nabatuwaa

¹ Iray d'ayoodeppe heezzentso laytsan, undenna aginay aad'd'ina Med'inaa Goday Eelaasa, «Ba; Kaatiyaa Akaabaw beetta. Taani ha biittan iraa bukissana» yaageedda.

² Eelaasi Akaabaw beettanaw denddiide beedda.

He wode Samaariyaan wolk'k'aama koshay de'ee.

³ Akaabi bare gollew aawotiyaa Obaadiyaa s'eeseedda. Obaadi Med'inaa Godaa minisiide ammaniyaa asaa.

⁴ Elzzaabeela Med'inaa Godaa suntsan timbbitiyaa odiyaawantta wod'isiyaa wode, Obaadi untuntuppe s'eetatuwaa akkiide, ishatamuwaa ishatamuwaa shaakki, gonggolotuwa giddon k'osiide, katsaa miziidde haatsaakka ushshiidde wotseedda.

⁵ Akaabi Obaadiyaa s'eesiide, «Gadiyaan sa'aan pulttuu de'iyaa sa'aa ubbaanne shaafaa pul-tuwaa ubbaa ba. Ooni erii, nuuni maataa dem-miide paratuwaanne bak'ulotuwaa wod'enaan ashshanaawenttone» yaageedda.

⁶ Unttuntu biittaa shaakki shaakki akkina, Akaabi itti ogiyaa oyk'k'iide barekka beedda; k'ay Obaadekka hara ogiyaa oyk'k'iide barekka beedda.

⁷ Obaadiyi bare ogiyaa oyk'k'iide biishshin, Ee-laasi aanana gaketeedda. Obaadi Eelaasa eri-ide bare deemukaan guufanniide, «Ta godaw Ee-laasaa, hawe neeneeyye?» yaageedda.

⁸ Eelaasi aw, «Ee taana. Neeni baade, «Ee-laasi hawaan de'ee» yaagaadde ne godaw oda» yaageedda.

⁹ Obaadi Eelaasaw, «Taani neena ay naak'k'inee neeni taana ne k'oomaa hayk'k'o gaade Akaaba kushiyan aatsa immiyaawe?

¹⁰ Med'inaa Goday ne S'oossay ero! Ta go-day neena koyissanaw kiittibeenna derii woy kawutetsi ubbakka baawa. Unttuntu, «Eelaasi hawaan baawa» yaagiyaa wode, neeni hewan baynnawe tuma gidiyaawaa eranaw Akaabi de-riyaa mooddiyaawantta c'aak'k'iseedda.

¹¹ Ha'i neeni taana, Baade ne godaw, «Eelaasi hawaan de'ee» yaagaadde oda yaagaasa.

¹² Taani neena yeggaade boowaan, Med'inaa Godaa Ayyaanay neena dentsiide, taani erenna sa'aa afana. Taani Akaabaw odina, I neena demmana d'ayooppe, taana wod'ana. Taani ne k'oomay na'atetsaadepppe doommaade Med'inaa Godaw yayyiyaa asaa.

13 Elzzaabeela Med'inaa Godaa suntsan timbbitiyaa odiyaawantta wod'isiyaa wode, taani Med'inaa Godaa nabatuwaappe s'eetuwaa akkaade, ishatamuwaa ishatamuwaa itti gonggoluwaa k'osaade, k'umaa mizaaddinne haatsaakka ushshaad. Yaatina, ha taani ootseeddabay new ta godaw odettibeenneeyye?

14 Ha'i k'ay neeni taana, Baade ne godaw, «Eelaasi hawaan de'ee» yaagaadde oda yaagaasa. Odooppe I taana wod'ana» yaageedda.

15 Eelaasi Aa, «Taani aw azazettiyaa, Ubbaappe Wolk'k'aama Med'inaa Goday ero! Tuma taani hachche Akaabaw beettana» yaageedda.

16 Obaadi Akaabana gaketanaw beedda; Akaabaw odeedda. Akaabi Eelaasanna gaketanaw beedda.

17 Akaabi Eelaasa be'eedda wode, «Israa'eeliyaa gadiyaa aatsa yeggiyaawe, laa hawe neene?» yaageedda.

18 Eelaasi Akaaba, «Israa'eeliyaa biittaa aatsi yeggiyaawe taana gidikke. Med'inaa Godaa aza-zuwaa aggiide, Ba'aala eek'atoo goynniide, biittaa aatsi yeggiyaawe neenanne ne aawuwaa soo asaa.

19 Ha'i Israa'eeliyaa asaa ubbaa K'armmeloosa Deriyaa taakko shiishsha; k'ay Elzzaabeeli maaddaappe miyaa timbbitiyaa odiyaawantta ubbaa untuntunna ittippe he sa'aa shiishsha. Hewanttukka Ba'aala suntsan timbbitiyaa odiyaa oyddu s'eetanne ishatamatuwaanne Asheeri suntsan timbbitiyaa odiyaa oyddu s'eetatuwaa» yaageedda.

²⁰ Hewaa diraw, Akaabi kiittiide, Israa'eeliyaa asaa ubbaanne timbbitiyaa odiyaawantta K'armmeloosa Deriyaa shiishsheedda.

²¹ Eelaasi shiik'eedda asaakko biide, «Awude gakkanaw laa"u k'ofaan baanitee? Med'inaa Goday S'oossaa gidoope, Aa kaallite; gidennaan Ba'aala gidoope, ini aakka kaallite» yaageedda. Asay aw k'aalanne k'aattennan c'oo'u geedda.

²² Hewaappe guyyiyaan Eelaasi asaw hawaadan yaageedda; «Med'inaa Godaa suntsan timbbitiyaa odiyaawanttuppe ta s'alalay ataad; shin Ba'aala suntsan timbbitiyaa odiyaawanttu oyddu s'eetanne ishatama.

²³ Ane nuw laa"u koruma booratuu imettino. He korumatuwaappe ittuwaa untunttu doorino; korumaa shukkiide k'ans's'ereetsino; yaatiide ashuwaa mitsaa bolla wotsino; shin tamaa eetsoppino. Taanikka laa'entso korumaa giigissaade, mitsaa bolla wotsana; taanikka tamaa eetsikke.

²⁴ Hinttenttu hinttenttu s'oossaa suntsaa s'eesite; taanikka Med'inaa Godaa suntsaa s'eesana. Koyyiide, yarshshuwaa miyaa tamaa kiittiyaa s'oossay S'oossaa gido» yaageedda.

Asay, «Hawe lo"o k'ofa» yaagiide mayyeedda.

²⁵ Hewaa diraw, Eelaasi Ba'aala suntsan timbbitiyaa odiyaawantta, «Hinttenttu c'ora gidiyaa diraw, itti korumaa doori akkiide, kasetiide giigisite. Yaatiide hinttenttu s'oossaa suntsaa s'eesite; shin an tamaa eetsoppite» yaageedda.

²⁶ Unttunttu barenttoo imetteedda korumaa akkiide giigisseeddino.

Wonttappe seeta gallassi gakkanaw, Ba'aala suntsaa s'eesiide, «hay Ba'aalaa, nu woosaa

sisaa» yaagiide woosseeddino. Shin sisetiyaa kooshshay baawa; itti asayenne koyyibeenna. Yaatina, barenttu giigisseedda yarshshiyaa sa'aa yuuyyi aad'd'iide dureeddino.

²⁷ Sa'ay seeta gallassaa gidina, Eelaasi untunttu bolla, «Hinttenttu k'aalaa d'ok'k'u ootsiide woossite! I s'oossaa gidennee! Ooni erii, I k'ofaan sheekkeeddentto, woy aw kiitay dareeddentto, woy heera kesseeddentto, woy gem"isheeddawaa gidoope dentsanaw koshshee!» yaagiide k'iliic'eedda.

²⁸ Yaagina barenttu k'aalaa d'ok'k'u ootsiide woosseeddino. K'ay kase barenttu goynniyaa wogaadan barenttu bollanna suutsay goggana gakkanaw tooraaninne mashshaan barentta c'addeeddino.

²⁹ Yarshshuwaa shiishshiyaa omarsay gakkanaw untunttu hewaadan haniidde, timbbitiyaa odiino; shin sisetiyaa kooshshay baawa. Untunttubaa hayzziide zaaro immiyaabay ittuunne baawa.

³⁰ Yaatina, Eelaasi asaa ubbaw, «Haa taakko shiik'ite» yaageedda. Asay aakko shiik'ina, Med'inaa Godaw yarshshiyaa sa'ay koletti kichcheeddawaa zaaretsiide gimbeedda.

³¹ Med'inaa Godaa k'aalay Yaak'oobakko yiide, «Ne suntsay Israa'eeliyaa gidanawaa» yaagiide odeedda Yaak'ooba naanaa zaratuwaa payduwaadan Eelaasi tammanne laa"u shuchchatuwaa akkeedda.

³² Med'inaa Godaa suntsaw he shuchchatuwaan yarshshiyaa sa'aa gimbeedda.

Tammanne oyddu baatsa haatsaa tigina akkiyaa ollaa yarshshiyaa sa'aa yuushshuwaan bookkeedda.

³³ Hewaappe guyyiyaan yarshshiyaa sa'aa bolla mitsaa giigissi wotsiide, korumaa ashuwaa Aa k'ommuwaan k'ommuwaan k'ans's'eretsiide, mitsaa bolla wotseedda. Asatuwaa, «Oyddu baatsatuwaan haatsaa kuntsiide, s'uuggana yarshshuwaa bollanne mitsaa bolla gussite» yaageedda; untunttu gusseeddino.

³⁴ Yaatina, Eelaasi asatuwaa, «Laa"entsuwaakka gujjite» yaageedda; untunttu laa'entsuwaa gujjeeddino.

K'aykka Eelaasi asatuwaa, «Heezentsuwaakka gujjite» yaageedda; heezentsuwaakka gujjeeddino.

³⁵ Haatsay yarshshiyaa sa'aa yuushshuwaan goggiide ollaan haatsay kumeedda.

³⁶ Omarssa yarshshuwaa shiishshiyaa wodii gakkina, timbbitiyaa odiyaa Eelaasi yarshshiyaa sa'aa shiik'iide hawaadan yaagiide woosseedda; «Abeet Med'inaa Godaw, Abrahaama S'oossaw, Yisaak'a S'oossaw, Israa'eeliyaa S'oossaw, neeni Israa'eeliyaa biittan S'oossaa gidiyaawenne, taanikka ne k'oomaa gidiyaawenne, k'ay taani hawaa ubbaa ne k'aalan ootsiyaawe hachche eretto.

³⁷ Abeet Med'inaa Godaw, koya! Neeni Med'inaa Goday s'oossaa gidiyaawaanne neeni untunttu wozanaa neekko zaaraadde de'iyawaa ha asatuu eranaadan neeni taw koya!» yaageedda.

³⁸ Med'inaa Godaa tamay wod'd'iide, s'uuggiyaa yarshshuwaa, mitsaa, shuchchaanne biittaa

meedda; ollaa giddon de'iyaa haatsaakka laac'c'eedda.

³⁹ Asay ubbay hewaa be'eedda wode, bar-enttu deemuwaan guufanniide, «Med'inaa Goday S'oossaa! Med'inaa Godaa s'alaalay S'oossaa!» yaageeddino.

⁴⁰ Hewaappe guyyiyaan Eelaasi untuntta, «Ba'aala suntsan timbbitiyaa odiyaawantta oyk'k'ite. Untuntuppe itti asayenne kessi akkiide booppo» yaageedda. Untuntta oyk'k'eeddino; Eelaasi untuntta K'iishoona Shaafaa afiide wod'eedda.

S'oossay Iraa Bukisseedda

⁴¹ Eelaasi Akaaba, «Kessaade ba; ma usha. Ayaw gooppe, wolk'k'aama iraa guntsay sisetee» yaageedda.

⁴² Hewaa diraw, Akaabi maanawunne ushanaw beedda. Shin Eelaasi K'armmeloosa Deriyaa s'eeraa kesseedda; bare deemuwaa bare gulbatatu giddo duge gelissiide gufanneedda.

⁴³ Hewaappe guyyiyaan Eelaasi bare k'oomaa, «Ba; pude kesaade ane abbaakko zaaraade s'eella» yaageedda.

Aa k'oomay bi s'eelliide aw, «Ayayenne baawa» yaageedda.

Eelaasi bare k'oomaa laappun kaala, «K'aykka ane s'eella» yaageedda.

K'oomay laappu gede s'eelleedda.

⁴⁴ Laappun gede s'eelana, «Be'a, asaa kushiya keeshshaa shaarii abbaappe kesseedda» yaageedda.

Eelaasi bare k'oomaa, «Ba; Akaaba, «Iray neena buussaa diggennaadan, ne paraa gaariyan uttaade, duge ne soo wod'd'a» yaaga» yaageedda.

⁴⁵ Guutsa keeshshaa gam"ishin, saluu shaariyaan d'umeedda; c'arkkuukka c'arkkeedda; wolk'k'aama iraykka bukkeedda. Akaabi paraa gaariyan uttiide Iziraa'eela katamaa beedda.

⁴⁶ Med'inaa Godaa wolk'k'ay Eelaasa bolla wod'd'eedda; Eelaasi kaabbaa sak'k'iyaan pude sirk'k'iide, Iziraa'eela katamaa gakkanaw Akaabappe sintsiide wos's'eedda.

19

Eelaasi Siinaa Deriyaa Beedda

¹ Eelaasi ootseeddawaa ubbaanne Ba'aala suntsan timbbitiyaa odiyaawantta ubbaa mashshaan I wooti wod'eeddentto Akaabi Elzzaabeeliw odeedda.

² Elzzaabeela, «Neeni he timbbitiyaa odiyaawantta ootseeddawaadan, wontti hannode taani neena ootsana d'ayooppe, s'oossatuu taana wod'ana» yaagaadde Eelaasaw kiittaaddu.

³ Eelaasi bare shemppoo yayyiide, Yihudaa biittan de'iyaa Berssaabehe yeedda. Bare k'oomaa hewan yeggiide,

⁴ barekka itti gallassaa ogiyaa woran hametteedda. Biide itti sankkaaraa kuwan uttiide, «Abeet Med'inaa Godaw, taw gidanawaa; taani ta mayza aawotuwaappe keekkikke. Ta shempuwa akka» yaagiide hayk'k'anaw woosseedda.

⁵ Hewaappe guyyiyaan sankkaaraa kuwan zak'k'ulliide gem"ishsheedda; itti kiitanchchay Aa bochchiide, «Denddaade ma» yaageedda.

⁶ I s'eelliyaa wode, ho'o shuchchaa mishuwaan uuketteedda komppu ukitsaynne otuwaa haat-say Aa huup'isaan de'iyaa waa be'eedda. Miide usheeddanne; yaatiide guyye giseedda.

⁷ Med'inaa Godaa kiitanchchay laa'entsuwaa yi-ide Eelaasa bochchiide, «Neeni baana ogii daro adussa gidiyaa diraw, denddaade ma» yaageedda.

⁸ Eelaasi denddiide meeddanne usheeddanne. He I meedda k'umaa wolk'k'an S'oossaa deriyaa Siinaa gakkanaw, oytamu gallaasanne oytamu k'ammaa hametteedda.

⁹ He sa'aan de'iyaa gonggoluwaa giddo geliide ak'eeda.

Med'inaa Goday Aa, «Eelaasaa; hawaan ay oot-say?» yaageedda.

¹⁰ Eelaasi, «Ubbaappe Wolk'k'aama Med'inaa Godaw S'oossaw taani daroppe mishettaad. Ayaw gooppe, Israa'eeliyaa Asay neenana c'aak'k'eteedda c'aak'uwa mentseedda; new yarshshiyaa sa'aakka kinchcheedda; ne suntsan timbbitiyaa odiyaawanttakka mashshaan wod'eedda. Yaatina, taani taarekka ataad; ha"i untuntu ta shemppuwaakka akkanaw koyino» yaageedda.

¹¹ Med'inaa Goday Aa, «Hewaappe kesa baade, deriyaa huup'iyaan ta sintsan ee"a» yaageedda. Eelaasi ek'k'ide'ishin Med'inaa Goday Aa mataana aad'd'eedda. He wode mino wolk'k'aama c'arkkuu deriyaa p'alk'k'ereetseedda;

zaallatuwaakka kinchhereetseedda; shin Med'inaa Goday he c'arkkuwaa gidдон baawa. C'arkkuwaappe simmina biittay k'aas's'eedda; shin Med'inaa Goday he biittaa gas'aankka baawa.

¹² Biittaa gas'aappe simmina tamay kesseedda; shin Med'inaa Goday tamaa gidduwaan baawa. Tamaappe simmina saasuketsay sisetteedda.

¹³ Eelaasi he saasuketsaa siseedda wode, bare deemuwaa kaabban kammeedda. Yaatiide kare kesiide gonggoluwaa penggiyaan ek'k'eedda.

Eelaasakko kooshshay yiide, «Eelaasaa, hawaan ay ootsay?» yaageedda.

¹⁴ Eelaasi, «Ubbaappe Wolk'k'aama Med'inaa Godaa S'oossaw taani daroppe mishettaad. Ayaw gooppe, Israa'eeliyaa Asay neenana c'aak'k'eteedda c'aak'uwa aad'd'eedda; new yarshshiyaa saakka kinchcheedda; ne suntsan timbbitiyaa odiyaawanttakka mashshaan wod'eedda. Yaatina, taani taarekka ataad; ha"i untuntu ta shemppuwaakka akkanaw koyino» yaageedda.

¹⁵ Med'inaa Goday Eelaasa, «Neeni yeedda sa'aanna simmaade, Damask'k'o bazzuwaa ba. Yaa gakkaade, Hazaa'eeli Sooriyaa bolla kaatetanaaddan okka.

¹⁶ K'ay Nimisha na'ay Yeehu Israa'eeliyaa bolla kaatetanaaddan okka. Ne sa'aan timbbitiyaa odanaadan Aabeeli Mahoolappe yeedda Shafaas'a na'aa Elssaa'a okka.

¹⁷ Hazaa'eela mashshaappe kessi akkiyaa ubbaa Yeehu wod'ana; k'ay Yeehu mashshaappe

kessi akkiyaa ubbaa Elssaa'i wod'ana.

¹⁸ Ba'aalaw gulbbatibeenna woy barenttu doon-aan Ba'aala eek'aa yeribeenna laappun sha"a asaa taani Israa'eeliyaan taw ashshana» yaageedda.

Eelaasi Elssaa'a S'eeseedda

¹⁹ Eelaasi he saappe denddi biide, Shafaas'a na'ay Elssaa'i tammanne laa"u waatsa booran gadiyaa goshiyaawaa demmeedda; tammanne laa"entsa waatsaa Elssaa'i bare huup'iyaw oyk'k'iide goshee. Eelaasi Aa mataana aad'd'iidde, bare kaabbaa Aa mayzzedda.

²⁰ Elssaa'i booratuwaa yeggi aggi, Eelaasa geeduwaa wos's'iide, «Taani ta aawuwaanne ta daayo saruwaan gaade, yera akkaade, hewaappe simmaade, neena kaallana» yaageedda.

Eelaasi Elssaa'a, «Ba. Taani new ay ootsaadditaa?» yaageedda.

²¹ Hewaa diraw, Elssaa'i aggiide guyye simmiide waatsa booratuwaa shukkeedda; booraa miishshaa p'alk'k'i eetsiide ashuwaa doysseedda; ashuwaa aatsina Asay meedda. Hewaappe guyyiyaan denddi biide, Eelaasaw ootseedda.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaaba

20

(20:1–22:40)

Soorii Samaariyaa Oleedda

¹ Sooriyaa Kaatii Benihadaadi bare olanchchatuwaa ubbaa ittippe shiishsheedda. Hattamanne laa"u kaatetuwaan, untuntta

paratuwaaninne paraa gaaretuwaan
maadettiide, pude biide Samaariyaa katamaa
dooddeedda; Aa bolla woraajjeedda.

² Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaabaw katamaa
giddo asaa kiittiide hawaadan yaageedda;

³ «Benihadaadi, «Ne birayenne ne work'k'ay tawaa
ne machchetuwaappenne ne naanatuwaappe
lo"uwaa dariyaawanttu tawaa» yaagee»
yaageedda.

⁴ Israa'eeliyaa kaatii zaariide, «Ee, ta godaw
kaatiyaw, neeni geeddawaakka mala; taanikka
taw de'iyabaykka ubbay nebaa» yaageedda.

⁵ K'aykka kiitetteedda asatuu laa'entsuwaa yi-
ide, «Neena Benihadaadi, «Taani kase neena, «Ne
biraanne ne work'k'aa, ne machchatuwanne ne
naanaa taw imma» gaade kiittaaddi.

⁶ Shin wontti hanoode ne golliyaanne ne
oosanchchatuu golliyaa pilggi s'eelana mala ta
oosanchchatuwaa yeddana. Untunttu neeni
lo"obaa gaade wotseeddawaa ubbaa akkiide
afanawaa» yaagee» yaageeddino.

⁷ Israa'eeliyaa kaatii he biittaa c'imatuwaa ub-
baa s'eesi shiishshiide, «Ha bitanii nuuna bayz-
zanaw koyiyaawaa be'ite. I ta machatuwaanne
ta naanaa, ta biraanne ta work'k'aa akkanaw ki-
itteenne; taani aw is's'abeykke» yaageedda.

⁸ C'imatuukka asaykka ubbay Akaaba, «I
odiyaawaa sisoppa! Woy aw, «Eeno» gooppa!»
yaageeddino.

⁹ Hewaa diraw, Benihadaadi kiitteenne
too Akaabi, «Hinttenttu ta godaw kaatiyaw, «Neeni
koyro kiitteenne kiitaa taani polana; shin ha kiitaa

taani polanaw danddayikke» yaagee giide odite» yaageedda.

Kiitettiide yeeddawanntu biide hewaa Benihadaadaw odeeddino.

¹⁰ Hewaappe guyyiyaan Benihadaadi hara kita yeddiide, «Taana kaalliyaa asaa Samaariyaa katamaa baanay itti itti kuuchcha gakkoope, s'oossatuu taana wod'ana» yaageedda.

¹¹ Israa'eliyaa kaatii kiitettiide yeeddawannta, «Tumu olanchchay olaappe simmiide gereereppe attina, biro biidde gereerena yaagiide odite» yaageedda.

¹² Benihadaadinne kaatetuu, barenttu dunkkaaniyaa gidдон ushshaa ushiidde hewaa siseedda wode, kaatii bare olanchchatuwaa, «Olanaw salppite» yaagiide azazeedda. Unttuntu katamaa olanaw salppeeddino.

¹³ He wode timbbitiyaa odiyaa itti bitanii Israa'eliyaa Kaatiyaa Akaabakko yiide, «Med'inaa Goday neena hawaadan yaagee; «Ha kenchchechcha olanchchatuwaa ubbaa be'ay? Taani hachche unttunta ne kushiyan aatsaade immana; taani Med'inaa Godaa gidiyaawaa neeni hewan erana» yaagee» yaageedda.

¹⁴ Akaabi, «Olaa doommanawe oonee?» yaageedda.

Timbbitiyaa odiyaawe, «Awuraajjaa mooddiyaawanttu azaziyaa yalaga olanchchatuu doommana» yaageedda.

Kaatii, «Attiiyaa olanchchatuwaa oonee azazanawe?» yaageedda.

Timbbitiyaa odiyaawe, Med'inaa Goday yaagee; «Neeni azazana» yaageedda.

¹⁵ Hewaa diraw, Akaabi awuraajjaa mood-diyaawanttu azaziyaa yalaga olanchchatuwaa, laa"u s'eetanne hattamanne laa"atuwaa shiishsheedda. K'ay atteeda Israa'eeliyaa asaa, laappun sha"aa shiishsheedda.

¹⁶ Benihadaadi barena maaddeedda hattamanne laa"u kaatetuwaanna ittippe dunkkaaniyaan uttiide ushshan matsotti de'ishshin, seeta gallassi Israa'eeliyaa olanchchatuu olaw keseeddino.

¹⁷ Awuraajjaa mooddiyaawanttu azaziyaa yalaga olanchchatuu koyro kesiide beeddino.

Benihadaadi s'omoosiyaawantta kiittina, unt-tuntu simmiide aw, «Samaariyaappe Asay kesi yi-idde de'ee» yaagiide odeedda.

¹⁸ I, «Unttuntu sigaw yooppekka olaw yooppekka, unttunta pas'a oyk'k'ite» yaageedda.

¹⁹ Awuraajjaa mooddiyaawanttu azaziyaa yalaga olanchchatuu salppiiide, kata-maappe gas'aa keseeddino; Israa'eeliyaa olanchchatuukka unttunta kaalliide keseeddino.

²⁰ Ubbaykka huup'iyaan huup'iyaan barenana olaa gaketeedda morkkiyaa wod'eeddino. Yaatina, Sooriyaa asatuu bak'atteddino; Israa'eeliyaa asatuu kaalliide yedersseeddino. K'ay Sooriyaa Kaatii Benihadaadi bare paraa asatuwaana bare paran kessi akkiide beedda.

²¹ Israa'eeliyaa kaatii olaw kesiide, paratuwaanne paraa gaaretuwaa omoodeedda; Sooriyaa asatuwaakka wod'uwaaw butseedda.

²² Hewaappe guyyiyaan timbbitiyaa odiyaawe Israa'eeliyaa kaatiyaakko yiide, «Ba; ne bagga minissa. Oosettanaw bessiyaabi ayentto akeeka.

Ayaw gooppe, yiyaa laytsi boniyaan Sooriyaa kaatii neena laa'entsuwaa olana» yaageedda.

Sooretuu Laa'entsuwaakka Oleeddino

²³ Hewaadan de'ishshin Sooriyaa kaatiyaa oo-sanchchatuu Aa hawaadan yaagiide zoreeddino; «Unttuntu s'oossatuu deretuwaa s'oossatuwaa; untuntu nuw wolk'k'aameeddawekka hawaassa. Shin nuuni untuntunna dembban olaa gakettinto, nuuni tumu untuttuppe minnana.

²⁴ Ittibaa hana; kaatetuwaa ubbaa untuntu azaziyaa saappe diggaade, hara kaappatuwaa untuntu sa'aan wotsa.

²⁵ Nuuni Israa'eelatuwaana dembban olettanawunne s'oonanaw danddayana mala, new kase wuredda olanchchatuu sa'aan olanchchatuwaa, paratuwaa sa'aan paratuwaa, paraa gaaretuwaa sa'aan paraa gaaretuwaa wotsaade, dentsanaw koshshee» yaageeddino. Ikka untuntu zoriyaa mayyiide, hawaadan ootseedda.

²⁶ Yiyaa laytsi boniyaan Benihadaadi Sooriyaa olanchchatuwaa shiishshiide, Israa'eelatuwaana olettanaw Afeek'a giyaa katamaa beedda.

²⁷ Israa'eeliyaa olanchchatuukka shiik'iide, shink'k'aanne olaa miishshaa akkiide, untuntunna olaa gaketanaw laa"u c'ita gidiide keseeddino. Israa'eelatu laa"u guutsa deeshsha wudiyaa malatiide, untuntukko simmiide utteeddino; shin Sooretuu gas'ariyaa ubbaa mayyeeddino.

²⁸ S'oossaa asaa giyaa itti bitanii pude yiide, Israa'eeliyaa kaatiyaa, «Med'inaa Goday hawaadan yaagee; <Sooriyaa asatuu, «S'oossay

deretuwaa S'oossaa gidiyaawaappe attina dembbatuwaa S'oossaa gidenna» yaageedda diraw, ha kenchchechcha olanchchatuwaa ubbaa taani ne kushiyan aatsa immana. He wode taani Med'inaa Godaa gidiyaawaa neeninne ne Asay erana» yaagee» yaageedda.

²⁹ Sooretuunne Israa'eelatu ittuu ittuwaakko simmiide salppiide, laappun gallassaa gam'eeddino. Laappuntsa gallassan olaa gaketeeddino; Israa'eelatu itti gallassan Sooriyaa asaappe s'eetu sha"a gedissa asatuwaa wod'eeddino.

³⁰ Unttuntuppe atteedawanttu kessi akki biide, Afeek'a katamaa geleeddino. Laatamanne laappun sha"a asaa bolla katamaa yuushshuwaa gimbbii kunddiide yaan wod'eedda.

Benihadaadikka he katamaw bak'atiide, itti k'ol"uwaan k'osetteedda.

³¹ Aa oosanchchatuu Aa, «Israa'eeliyaa kaatetuu maariyaawantta gidiyaawaa nuuni siseeddo. Waaruwaa nu zokkiyaan mayyiide, wodoruwaa nu k'ood'iyaan s'aas'iide, ane Israa'eeliyaa kaatiyaakko boytte. Ooni erii, I neena pas'a ashshanaawenttone» yaageeddino.

³² Waaruwaa barenttu zokkiyaan mayyiide, wodoruwaa barenttu k'ood'iyaan s'aas'iide, Israa'eeliyaa kaatiyaakko beeddino. Aa, «Ne k'oomay Benihadaadi neena, «Hay taana wod'oppaarikkii» yaagee» yaageeddino.

Kaatii, «I hanno gakkanaasikka pas'a de'ii? I ta ishaa» yaageedda.

³³ Asatuu lo"o malaataadan Aa haasayaa elleelli akkiide, «Ee, ne ishay Benihadaadi pas'a de'ee»

yaageeddino.

I untuntta, «Biide Aa taakko akkiide yiite» yaageedda. Benihadaadi kesiide yiina, Akaabi Aa pude bare paraa gaariyaa bolla kessiide utis-seedda.

³⁴ Yaatina, Benihadaadi Akaaba hawaadan yaageedda; «Ta aawuu ne aawuwaappe akkeedda katamatuwaa taani new zaarana. Ta aawuu Samaariyaan geyaa esseeddawaadan neenikka Damask'k'o kataman geyaa essana» yaageedda.

Akaabi Aa, «Taani ha c'aak'uwaan neena yeddana» yaageedda. Aanana c'aak'uwa c'aak'k'etiide Aa yeddeedda.

Akaaba Bolla Timbbitii Odetteedda

³⁵ Timbbitiyaa odiyaawanttu c'uguwaappe itti bitanii Med'inaa Godaa k'aalan azazettiide itti bare laggiyaa, «Taana shoc'a» yaageedda; shin he bitanii shoc'ennan is's'eedda.

³⁶ Timbbitiyaa odiyaawe Aa, «Neeni Med'inaa Godaw azazettenan is's'eedda diraw, neeni taappe shaakettaade biina ellekka neena gaammuu wod'ana» yaageedda. Bitanii timbbitiyaa odiyaawaappe shaaketti biina ellekka gaammuu gakettiide wod'ii basheedda.

³⁷ Timbbitiyaa odiyaawe k'aykka hara itti bitaniyaa demmiide, «Taana shoc'a» yaageedda. Bitanii Aa shoc'eedda; timbbitiyaa odiyaawe maduns's'eedda.

³⁸ Biide, kaatiyaa naagiidde ogiyaa doonaan ek'k'eedda. Erettennaan attanaw bare deemuwaa goozeedda.

³⁹ Kaatii ogiyaanna aad'd'iyaa wode, timbbitiyaa odiyaawe kaatiyaa s'eesiide

hawaadan yaageedda; «Taani ne k'oomay olan olettishin itti bitanii taakko yiide, «Ha omoodetteedda bitaniyaa naaga. Ha bitanii bak'atiyaawaa gidoope, ne shemppu Aa shemppuwaana gaade, woy heezzu sha"a s'agaraa biraa c'iggaassa» yaageedda.

⁴⁰ Taani ne k'oomay kiitay darina, yaanne haanne giishin, bitanii kessi akkiide bi kichcheedda» yaageedda.

Israa'eeliyaa kaatii, «Neeni neerekka pirddaadda; ne pirddaykka hewaa gidanawaa» yaageedda.

⁴¹ Timbbitiyaa odiyaawe bare deemuwaa goozeedda c'ark'kiyaa pooshshi yeggeedda. Peed'ina I timbbitiyaa odiyaawanttuppe ittuwaa gidiyaawaa kaatii ellekka ereedda.

⁴² Timbbitiyaa odiyaawe kaatiyaw, «Med'inaa Goday, «Taani, «I hayk'k'ana besse» geedda bitaniyaa neeni yedda aggaada. Hewaa diraw, ne shemppu Aa shemppoo kota gidana; ne Asay Aa asaa kota gidana» yaagee» yaageedda.

⁴³ Israa'eeliyaa kaatii hank'k'ettiidinne lanc'c'iidde, bare soo Samaariyaa katamaa beedda.

21

Naabute Woynniyaa turaa sa'aa

¹ Iziraa'eeliyaa Naabutew Samaariyaa Kaatiyaa Akaaba golliyaa matan Iziraa'eelan woyniyaa turaa sa'ay de'ee.

² Akaabi Naabuta, «Ta golliyaa matan de'iyaa diraw, taani taw ataakilttiyaa sa'aa ootsanaw taw ne woyniyaa turaa sa'aa imma. Aa diraw

new taani hara lo"o woyniyaa turaa sa'aa immana; woy neeni dosooppe, Aa gatiyaa taani new c'iggana» yaageedda.

³ Naabute Akaabaw, «Taani ta aawotuwaappe laatteedda gadiyaa taana new imissiyaabaappe Med'inaa Goday ashsho» yaageedda.

⁴ Iziraa'eeliyaa Naabute, «Taani ta aawotuwaappe laatteedda gadiyaa new immikke» geedda diraw, Akaabi yilotiiddenne lanc'c'iide bare soo beedda. Bare gisuwaan godaakko simmi gisiide, k'umaa meennaan is's'eedda.

⁵ Aa machchatta Elzzaabeela aakko gelaade, «Neeni hawaa keena ayaw hank'k'etaadii? Ayaw k'umaa meennaan is's'ay?» yaagaadde oochchaaddu.

⁶ Akaabi iziwi, «Iziraa'eeliyaa Naabuta taani, «Ne woyniyaa turaa sa'aa taw zal"a; woy ne dosooppe, Aa diraw taani new hara woyniyaa turaa sa'aa immana» yaagina, I, «Ta woyniyaa sa'aa new immikke» yaageedda. Taani hewaa diraw hank'k'etaad» yaageedda.

⁷ Machchatta Elzzaabeela Aa, «Neeni Israa'eeliyaa bolla kaatiyaa gidaadde hawaadan hanay? Denddaade ma! Wozanaappe nashetta! Iziraa'eeliyaa Naabute woyniyaa turaa sa'aa taani new immana» yaagaaddu.

⁸ Hewaa diraw, machchatta Akaaba suntsan dabddaabbetuwaa Aa maatafaan attamaade Naabutena ittippe kataman de'iyaa c'imatoonne wolk'k'aama asatoo kiittaaddu.

⁹ He dabddaabbetuwaa hawaadan yaagaadde s'aafaaddu; «Itti gallassaw s'oomaa awaayite;

yaatiide asaa gidduwaan Naabuta bonchcho san utissite.

¹⁰ Laa"u patsena asatuwaa Aa sintsan utissite. He asatuu, «Naabute S'oossaanne kaatiyaa boreedda yaagiide markkattanaadan ootsite. Hewaappe guyyiyaan gas'aa kessiide, shuchchaan c'addi wod'ite» » yaagaadde s'aafaaddu.

¹¹ Hewaa diraw, Naabutena ittippe kataman de'iyaa c'imatuunne wolk'k'aama asatuu Elzzaabeela untunttoo s'aafeedda dabddaabbetuwaan geeddawaadan ootseeddino.

¹² Untunttu s'oomaa awaayiide, Naabuta asaa giddon bonchcho sa'aan utisseeddino.

¹³ Hewaappe guyyiyaan laa"u patseena asatuu yiide, aakko simmi uttiide, asaa sintsan, «Naabute S'oossaanne kaatiyaa boreedda» yaagiide wordduwaa markkatteeddino. Naabuta katamaappe gas'aa kessiide, shuchchaan c'addiide wod'eeddino.

¹⁴ Hewaappe guyyiyaan c'imatuu Elzzaabeelikko kiittiide, «Naabute shuchchaan c'adettiide hayk'k'eedda» yaageeddino.

¹⁵ Naabute shuchchaan c'adettiide hayk'k'eeddawaa Elzzaabeela siso saannakka, Akaaba, «Iziraa'eeliyaa Naabute new shaluwaan zaal'anaw is'seedda woyniyaa turaa sa'aa dendda baade, new akka. I ha"i pas'a baawa; hayk'k'ikichcheedda» yaagaaddu.

¹⁶ Iziraa'eeliyaa Naabute hayk'k'eeddawaa Akaabi sisiide, Naabute woyniyaa turaa sa'aa barew akkanaw denddiide, duge beedda.

¹⁷ Hewaappe guyyiyaan Tishbbiyaa Eelaasakko Med'inaa Godaa k'aalay yiide,

18 «Samaariyaan kaateteedda Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaabana gaketanaw duge wod'd'a. I ha"i Naabute woyniyaa turaa sa'aa akkanaw biide, yaan de'ee.

19 Neeni Aa hawaadan yaaga; «Med'inaa Goday neena, «Bitaniyaa wod'aade, Aa gadiyaa new akkaada gidikkii?» yaagee» yaaga. K'aykka Aa, «Med'inaa Goday neena, «Naabute suutsaa kanatuu laac'c'eedda sa'aan ne suutsaakka kanatuu laac'c'ana» yaagee» yaaga» yaageedda.

20 Hewaappe guyyiyaan Akaabi Eelaasa, «hay ta morkkiyaw, taana demmadigaadii?» yaageedda.

«Ee, taani neena demma digaad; ayaw gooppe, neeni Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootsanaw, ne huup'iyaa nagaraw zal'aadda.

21 S'oossay neena hawaadan yaagee; «Sisa, taani ne bolla iitabaa ahana. Taani ne zeretsaa d'ayssana; taani Israa'eeliyaa biittan Akaaba goliyaa asaappe ayiliyaa gidina lo"uwaa gidina, itti attuma asinne attenana d'ok'ollana.

22 Taani ne soo asaa Nabaas'a na'aa Iyorbbaama soo asaadaaninne Akiya na'aa Baa'isha soo asaadan ootsana. Ayaw gooppe, neeni Israa'eeliyaa asaa nagaraa oosissaade, taana hank'k'etsaadda» yaagee.

23 K'ay Med'inaa Goday Elzzaabeelibaa odiidde, «Iziraa'eela katamaa gimbbiyaa miyiyaan kanatuu Elzzaabeelo maana» yaagee.

24 Akaaba zariyaa gideedda kataman hayk'k'iyaa oonanne kanay maana; k'ay gas'ariyan hayk'k'iyaa oonanne saluwaa kafotuu maana» yaageedda.

²⁵ Bare machchata Elzzaabeela dentsetsina, Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootsanaw bare huup'iyaa nagaraw zal"eedda, Akaaba mala Asay ubbakka baawa.

²⁶ Med'inaa Goday Israa'eeliyaa asaa sintsaappe laaggiide kesseedda Amoooretuwaadan eek'aw goynniyaawan Akaabi aad'd'iyaa sheneyiyaabaa haneedda.

²⁷ Akaabi ha haasayaa siseedda wode, bare mayuwaa peed'iide, waaruwaa mayyeedda; yaatiide s'oomee. Waaruwaa mayyosaanna giseedda; kaysottiidde hametteedda.

²⁸ Hewaappe guyyiyaan Med'inaa Godaa k'aalay Tishbbiyaa Eelaasakko yiide,

²⁹ «Akaabi bare huup'iyaa ta sintsan kawushsheeddawaa be'aadii? I ta sintsan bare huup'iyaa kawushsheedda diraw, taani ha bashshaa Aa wodiyaan ahikke. Shin taani Aa na'aa wodiyaan Aa soo asaa bolla ha bashshaa ahana» yaageedda.

22

*Timbbitiyaa Odiyaa Mikaasi Akaabaw
S'oonettiyaawaa Odeedda*

(2 Od. 18:2-27)

¹ Sooriinne Israa'eelii olettenan heezzu laytsaa saro de'eeddino.

² Heezzantso laytsan Yihudaa Kaatii Yoosaafes'e Israa'eeliyaa kaatiyaa be'anaw beedda.

³ Israa'eeliyaa kaatii bare k'oomatoo, «Gala'aaden de'iyaa Raamoota katamay nuwaa gidiyaawaanne nuuni hanno gatsanaw he

katamaa Sooriyaa kaatiyaappe wotsi akkanaw ayinne ootsibeennawaa erikkitee?» yaageedda.

⁴ K'aykka I Yoosaafees'a, «Gala'aaden de'iyaa Raamoota katamaa olanaw taananna baanii?» yaageedda.

Yoosaafees'e Israa'eeliyaa kaatiyaa, «Ee, neeni olaa baanaw giigiyaa wode awudenne, taani giigana. Ta olanchchatuu ne olanchchatuwaa mala; ta paratuukka ne paratuwaa mala» yaageedda.

⁵ K'aykka Yoosaafees'e Israa'eeliyaa kaatiyaa, «Gidooppenne, neeni kasetaade Med'inaa Godaa oochcha» yaageedda.

⁶ Israa'eeliyaa kaatii timbbitiyaa odiyaa oyddu s'eetuwwa asatuwaa ittippe shiishshiide, «Gala'aaden de'iyaa Raamoota katamaa olanaw boo booppoo?» yaagiide untuntta oochcheedda.

Untuntu, «Ba; ayaw gooppe, S'oossay he katamaa kaatiyaa ne kushiyan aatsiide immana» yaageeddino.

⁷ Shin Yoosaafees'e, «Nuuni Med'inaa Godaa oochchanaw danddayiyaa timbbitiyaa odiyaa hara Asay hawaan baawee?» yaageedda.

⁸ Israa'eeliyaa kaatii Yoosaafees'aw zaariide, «Nuuni Aa baggana Med'inaa Godaa oochchanaw danddayiyaa itti hara bitanii de'ee; I Yimila na'aa Mikaasa. Shin taani Aa is's'ay; ayaw gooppe, I ubbaa wodekka tawaa iitabaa odeeppe attina lo"obaa odi erenna» yaageedda.

Yoosaafees'e Israa'eeliyaa kaatiyaa, «Kaatii hewaadan gooppo!» yaageedda.

⁹ Hewaappe guyyiyaan Israa'eeliyaa kaatii bare oosanchchatuwaappe ittuwaa s'eesiide, «Yimila na'aa Mikaasa ellekka akkaade ya» yaageedda.

10 Israa'eeliyaa kaatiinne Yihudaa Kaatii Yoosaafes'e barenttu kawutetsaa mayuwaa mayyiide, Samaariyaa katamaa geliyaa penggiyaa matan de'iyaa uddumaan barenttu kawutetsaa araatan utteeddino; Timbbitiyaa odiyaa ubbatuu untunttu sintsan timbbitiyaa odiino.

11 Untunttuppe ittuu, Kanaa'ina na'ay S'idik'ii birataappe kac'etuwaa giigissiide, Akaaba, «Med'inaa Goday hawaadan yaagee; «Sooretuu d'ayana gakkanaw neeni untuntta ha kac'etuwaan k'ayc'c'ana» yaagee» yaageedda.

12 Timbbitiyaa odiyaa hara ubbatuukka, «Gala'aaden de'iyaa Raamoota katamaa baade ola; olaadekka s'oona. Ayaw gooppe, Med'inaa Goday he katamaa kaatiyaa kushiyan aatsiide immana» yaagiide odeeddino.

13 Hewaappe guyyiyaan Mikaasa s'eesanaw kiitetti beedda bitanii Aa, «Be'a, timbbitiyaa odiyaa ubbatuu itti doonaa gidiide, «Kaatii ha olaa s'oonana» yaagiide odeeddino. Hewaa diraw, hayyanaa ne oduukka untunttuppe ittuwaa mala gido; neenikka lo"obaa oda» yaageedda.

14 Shin Mikaasi he bitaniyaa, «Med'inaa Goday ero! Med'inaa Goday taw odiyaaawaa taani odana» yaageedda.

15 Mikaasi kaatiyaakko yeedda wode, kaatii Aa, «Mikaasaa, nuuni Gala'aaden de'iyaa Raamoota katamaa olanaw baaneeyye booppaane?» yaagiide oochcheedda.

Mikaasi kaatiyaa, «Baade ola; olaadekka s'oona. Med'inaa Goday he katamaa kaatiyaa kushiyan aatsiide immana» yaageedda.

¹⁶ Kaatii Aa, «Neeni Med'inaa Godaa suntsan tu-muwaappe attina harabaa taw odennaadan taani neena aappu gede c'aak'k'etsanaw koshshii?» yaageedda.

¹⁷ I, «Israa'eeliyaa olanchchatuu ubbay hentsanchchay baynna dorssatuwaadan deriyaan laaletteeddawantta taani be'aaddi. Med'inaa Goday untuntta, «Hawanttoo goday baawa. Untunttu ubbaykka barenttu soo barenttu soo saro biino» yaagee» yaageedda.

¹⁸ Israa'eeliyaa kaatii Yoosaafees'a, «¹ I tawaa iitabaa odeeppe attina, lo"obaa odi erenna» gaade, taani new odabeykkita?» yaageedda.

¹⁹ Mikaasi gujjiidekka hawaadan yaageedda; «Simmi Med'inaa Goday giyaawaa sisa! Med'inaa Goday bare kawutetsaa araatan uttina, saluwaa olanchchatuu ubbay Aa ushechchannanne had-dirssaana ek'k'eeddawantta taani be'aaddi.

²⁰ Med'inaa Goday, Akaabe Gala'aaden de'iyaa Raamoota katamaa biide, yaan hayk'k'anaadan baletsanawe oonee? yaageedda. Ittuu hawaadan giyaa wode, haray k'ay hewaadan geedda.

²¹ Hewaappe guyyiyaan iita ayyaanay kesiide Med'inaa Godaa sintsan ek'k'iide, «Taani Aa balet-sana» yaageedda.

²² «Med'inaa Goday ayyaanaa, Woota baletsani? yaageedda.

«Ayyaanay, «Taani kesa baade, aw timbbitiyaa odiyaawanttu ubbatuwaa doonaan worddotiyaa ayaana gidana» yaageedda.

«Med'inaa Goday, «Ee, neeni Aa baletsana; new hewe hanana. Baade baletsa» yaageedda.» yaageedda.

²³ Mikaasi gujjiidekka, «Hewaa diraw, Med'inaa Goday new timbbitiyaa odiyaa wanttu hawanttu ubbatuwaa doonaan worddotiyaa ayaanaa wotseedda; ayaw gooppe, Med'inaa Goday ne bolla bashshaa ahanaw k'achcheeda» yaageedda.

²⁴ Hewaappe guyyiyaan Kanaa'ina na'ay S'idik'ii shiik'iide, Mikaasa shayiyaa bak'k'iide, «Med'inaa Godaa Ayyaanay ta matappe waaniide new odanaw beedee?» yaageedda.

²⁵ Mikaasi Aa, «Neeni k'osettanaw k'ol'o geliyaa gallassi hewaa demmana» yaageedda.

²⁶ Hewaappe guyyiyaan Israa'eeliyaa kaatii bare olanchchatuwaappe ittuwaa azaziidde, «Mikaasa oyk'k'aade katamaa mooddiyaa Amoonawunne ta na'aa Yo'aashaw afaade imma.

²⁷ Unttunta, Kaatii hinttentta, «Ha bitaniyaa k'asho gollen k'achchiide taani saro simmana gakkanaw, guutsa ukitsaappenne haatsaappe harabaa ayaanne aw immoppite» yaagee yaaga» yaageedda.

²⁸ Mikaasi Aa, «Tumu neeni saro simmiyaawaa gidoope, Med'inaa Goday taanan haasayibeenna» yaageedda. K'aykka Mikaasi, «Asaw ubbaw, taani odeeddawaa akeekite» yaageedda.

Akaaba Hayk'k'uwaa
(2 Od. 18:28-34)

²⁹ Hewaappe guyyiyaan Israa'eeliyaa kaatiinne Yihudaa Kaatii Yoosaafees'e Gala'aaden de'iyaa Raamoota katamaa beeddino.

30 Israa'eeliyaa kaatii Yoosaafees'a, «Taani mayuwaa laammaade, hara asaa malataade, olaw gelana; shin neeni ne kaatiyaa mayuwaa mayya» yaageedda. Israa'eeliyaa kaatii mayuwaa laammiide, hara asaa malatiide, olaw geleedda.

31 Sooriyaa kaatii bare paraa gaaretuwaa azaziyaa hattamanne laa"u asatuwaa, «Gitatina guus's'ina hara asaa oonanakka olettoppite; Israa'eeliyaa kaatiyaa s'alalana olettite» yaagiide azazeedda.

32 Paraa gaariyaa azaziyaawanttu Yoosaafees'a be'eedda wode, «Tuma hawe Israa'eeliyaa kaatiyaa» yaageeddino. Aanana olettanaw simmeeddino; Yoosaafees'e waasseedda.

33 Paraa gaaretuwaa azaziyaawanttu I Israa'eeliyaa kaatiyaa gidennawaa be'iide, Aa yederssiyaawaa aggi aggeeddino.

34 Itti bitanii c'oo bare wonddaafiyaan olanchchatuu bolla dukkiide, Israa'eeliyaa kaatiyaa olaa mayuu gaketiyaa heeraana c'addeedda. Israa'eeliyaa kaatii bare gaariyaa laaggiyaa bitaniyaa, «Gaariyaa guyye zaaraadde, taana olaa gidduwaappe kessa. Ayaw gooppe, taani iita c'achchaa c'adettakichchaad» yaageedda.

35 He gallassi olay suulliyaa wode, Israa'eeliyaa Kaatii Akaabi bare paraa gaariyaa gidдон zemppiide, Sooretuwaa sintsan takkeedda. Aa c'achchaa suutsay paraa gaariyaa gidдо gukkina, he omarsikka I hayk'k'i basheedda.

36 Away wullanaw matishina olanchchatuu gidдон, «Asay ubbay bare katamaa bare katamaa

bo! Asay ubbay bare gadiyaa bare gadiyaa bo!»
yaagiyaa azazuu kesseedda.

³⁷ Hewaappe guyyiyaan untuntu kaatiyaa
Samaariyaa katamaa ahiide yaan moogeeddino.

³⁸ Sharmus'atuu meec'ettiyaa, dagatti
utteedda Samaariyaa haatsaan untuntu
gaariyaa meec'eeddino. Med'inaa Goday kase
haasayeedda k'aalaadankka, Aa suutsaa kanatuu
laac'eeddino.

³⁹ Akaabi haneedda harabay, I ootseeddabay
ubbay, danggarssaa zaaliyaan kaatiyaa
golliyaa I kees's'eeddabayne I gimbbeedda
katamatuwaabay ubbay Israa'eeliyaa Kaatetuu
Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

⁴⁰ Akaabi hayk'k'iidde bare mayzzan gake-
teedda; Aa sa'aan Aa na'ay Akaaziyaasi kaate-
teedda.

*Yihudaa Kaatiyaa Yoosaafes'anne
Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaaziyaassa
(22:41-53; 2 Od. 20:31–21:1)*

⁴¹ Israa'eeliyaa Kaatii Akaabi kaateteedda oyd-
dentso laytsan Asaa na'ay Yoosaafes'e Yihudaan
kaateteedda.

⁴² I kaatetiya wode laytsay aw hattamanne
ichchesha; I Yerusaalamen laatamanne
ichcheshu laytsaa kaateteedda. Aa daaya Shiiliha
naatto Azuubo geetettaw.

⁴³ Yoosaafes'e bare aawuwaa Asaa ogiyaan
ubbaan hametteedda; I he ogiyaappe sher"i
gibeenna; Med'inaa Godaa sintsan suurebaa
ootseedda. Gidooppenne, goynniyaa d'ok'k'a
sa'aa d'ayisibeenna; Asay he gishuwaan

yarshshuwaa yarshshiyaawaanne is'aanaa
c'uwayiyaawaa aggibeenna.

⁴⁴ Yoosaafees'ikka Israa'eeliyaa kaatiyaanna
sigetteedda.

⁴⁵ Yoosaafees'e haneedda harabay, Aa
minotetsayenne I oletteedda olay Yihudaa
Kaatetuu Taarikiyaa mas'aafan s'aafetti utteedda.

⁴⁶ Goyunno woga ootsiide attumawanttu
attumawanttuna sharmus'iyaawantta, Aa aawuu
Asay kaateteedda wodiyaappe atteeddawantta
gadiyaappe d'aysseedda.

⁴⁷ He wode Eedooma biittan kaatii baawa; he
biittaa suntsetteedda kaappuu mooddeedda.

⁴⁸ Ofira gadiyaa biide wora ahanaadan
Yoosaafees'e wolk'k'aama markkabatuwaa
med'd'eedda; shin he markkabatuu Ees'iyooni-
Gaabiran me'eretteeddinoppe attina ubbakka
bibeykkino.

⁴⁹ He wode Akaaba na'ay Akaaziyaasi
Yoosaafees'a, «Ta k'oomatuu ne k'oomatuwaanna
ittippe markkabiyaan biino» yaageedda; shin
Yoosaafees'e is's'eedda.

⁵⁰ Yoosaafees'e hayk'k'iidde bare mayzzan gake-
teedda. Bare mayza aawuwaa Daawita Kataman
moogetteedda. Aa sa'aan Aa na'ay Yoraame kaate-
teedda.

Israa'eeliyaa Kaatiyaa Akaaziyaasa

⁵¹ Yihudaa Kaatii Yoosaafees'e kaateteedda
tammanne laappunsa laytsan Akaaba na'ay
Akaaziyaasi Israa'eeliyaa bolla Samaariyaan
kaateteedda; Israa'eeliyaa bolla laa"u laytsaa
kaateteedda.

⁵² Akaaziyaasi Med'inaa Godaa sintsan iitabaa ootseedda; bare aawuwaanne bare daay ogiyaaninne Israa'eeliyaa asaa nagaraa oosisseedda Nabaas'a na'aa Iyorbbaama ogiyaan hametteedda.

⁵³ Akaaziyaasi Ba'aalaw ootseeddanne goynneedda. Aa aawuu kase ootseeddawaadan, Med'inaa Godaa, Israa'eeliyaa S'oossaa I hank'k'etseedda.

Geeshsha Mas'aafaa
The Holy Bible in the Dawuro language of Ethiopia,
Latin script

copyright © 2024 The Word for the World International

Language: (Dawro)

Contributor: The Word for the World International

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-05-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 May 2025 from source files dated 1 May 2025

e663db08-d959-5a91-aa50-cd0737b1040c